

Universitatea de Stat din Moldova

Sesiune națională de comunicări științifice studentești

25-26 aprilie 2013

Rezumatele comunicărilor

Chișinău, 2013

Universitatea de Stat din Moldova

Sesiune națională de comunicări științifice studentești

25-26 aprilie 2013

Rezumatele comunicărilor

- Științe socioeconomice
- Științe sociale

*CEP USM
Chișinău, 2013*

CZU

Sesiune națională de comunicări științifice studențești

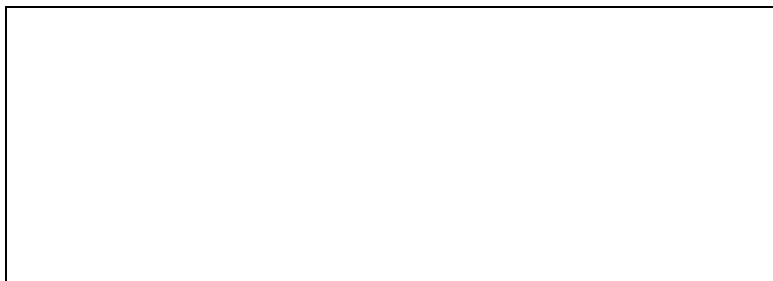
25-26 aprilie 2013

Rezumatele comunicărilor

- **Științe socioeconomice**
- **Științe sociale**

Responsabil de ediție:

Tatiana BULIMAGA, sef secție PVEȘ, DCI

**Responsabilitatea asupra conținutului
rezumatelor revine în exclusivitate
autorilor și conducătorilor științifici**

ISBN:

© Universitatea de Stat
din Moldova, 2013

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ CIVILĂ

Inessa GHERMAN, Facultatea Drept

Răspunderea juridică civilă reprezintă una din formele răspunderii juridice în cadrul sistemului de drept, coexistând alături de celelalte forme ale răspunderii, având atât caractere comune, cât și dispunând de caracterele sale specifice.

Din punct de vedere lingvistic, răspunderea este conștientizarea de către persoană ca datorie în fața societății, unei colectivități de oameni, înțelegerea sensului și însemnătății comportamentului său. În jurisprudență, acest termen a căpătat o alta semnificație, deosebită de cea din limbajul obișnuit, și anume: evidențiază consecințele negative, survenite în cazul comiterii unor fapte ilegale de către o persoană fizică sau o persoană juridică. Legislația civilă a Republicii Moldova nu prevede o definiție a răspunderii juridice civile. În literatura de specialitate, de asemenea, nu există o accepțiune unică în ceea ce privește definirea răspunderii juridice civile.

Pompil Draghici consideră că răspunderea civilă este o formă a răspunderii juridice care constă într-un raport de obligații în temeiul căruia o persoană este îndatorată să repare prejudiciul cauzat altuia prin fapta sa, ori, în cazurile prevăzute de lege, prejudiciul pentru care este răspunzător [2].

V.V. Vasichin definește răspunderea civilă ca o măsură de influență aplicată persoanei vinovate pentru încălcarea legii sau o sancțiune specifică, ce constă în privarea persoanei, de patrimoniu fără acordarea compensației [3].

Important să menționăm este și faptul că pentru răspunderea juridico-civilă este caracteristică nu orice constrângere de stat, ci numai constrângerea de a suporta consecințele negative cu caracter patrimonial. Latura patrimonială a răspunderii juridice civile este condiționată de faptul că dreptul civil reglementează cu predominare relațiile sociale patrimoniale. Prin aceasta răspunderea civilă îndeplinește o funcție compensativă, fiind un reglator al comportamentului oamenilor în prezent și în viitor în relațiile reglementate de normele de drept civil.

Răspunderea juridică civilă are următoarele caractere specifice:

- a) caracterul patrimonial;
- b) este cea mai blândă dintre formele răspunderii juridice;
- c) subiecții participanți la raporturile juridice întotdeauna se află pe poziții de egalitate;
- d) aplicarea sancțiunii în favoarea titularului dreptului lezat.

Pentru aplicarea răspunderii juridice civile sunt necesare anumite condiții:

a) Fapta ilicită – neexecutarea, executarea necorespunzătoare sau tardivă a obligațiilor contractuale (răspunderea juridică civilă contractuală), fapta ilicită (acțiunea sau inacțiunea) prin care sunt lezate drepturile, interesele legitime ale altei persoane, cauzându-se acesteia un prejudiciu (răspunderea juridică civilă delictuală).

b) Prejudiciul – este o condiție obligatorie la aplicarea răspunderii juridice civile în ambele forme. În CC RM este definit fie în formă de cheltuieli pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, fie în formă de pierdere sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat) [4].

c) Raportul de cauzalitate – legătura dintre faptă și prejudiciul suportat de o altă persoană.

d) Vinovăția – atitudinea psihică a autorului faptei ilicite asupra faptei respective și față de urmările acestei fapte. Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru faptele sale săvârșite cu intenție sau din culpă.

Referințe:

1. DRAGHICI, P. *Faptul juridic civil căuzător de prejudicii*. Craiova: Ed.Universitară, 1999, p.41.
2. ВАСЬКИН, В.В. *Гражданско-правовая ответственность*. Владивосток: Изд. Дальневосточного Университета, 1988, с.8.
3. Legea Republicii Moldova 1107/06.06.2002 Codul civil. Cartea întâi – Dispoziții generale (art.1-283). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.82-86/661, 22.06.2002.

Recomandat

Eugenia COJOCARI, dr.hab., prof.univ.

APRECIEREA TERMENULUI REZONABIL – RM vs CtEDO

Veaceslav BOTNARI, Facultatea de Drept

Termenul rezonabil de efectuare a acțiunilor procesuale, de soluționare a cauzei – o combinație de cuvinte utilizată tot mai abundent în ultimii ani. Abundența accentuată și mai mult de criza politică, de-a lungul căreia nu rareori am auzit despre necesitatea alegerii președintelui în termen rezonabil. Îmbinarea „termen rezonabil” este pe larg întâlnită în legislația națională, dar totuși care termen și în ce circumstanțe este considerat rezonabil rămâne a fi o întrebare fără răspuns.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în interpretările sale include dreptul persoanei de a-i fi soluționată cauza într-un termen rezonabil în art.6 alin.(1) din CEDO.

Pentru aprecierea rezonabilității termenului trebuie examinate două chestiuni de bază: 1) durata procedurilor și 2) rezonabilitatea acestei durate.

1. Pentru studiul duratei, se ia în considerare momentul în care a început și momentul de încetare a termenului.

1.1. Astfel, începutul termenului, în cazurile civile, are în vedere inițierea unei proceduri judiciare, iar uneori, ca excepție, contestarea extrajudiciară a unui act care încalcă un drept civil. În cazurile penale, această perioadă începe a curge, de regulă, înainte de începerea unor proceduri judiciare și poate fi momentul înaintării bănuielilor, momentul arestului sau momentul începerii acțiunilor de UP.

1.2. Sfârșitul termenului este marcat, în materie penală, de regulă, de data pronunțării sau aducerii la cunoștința persoanei a unei hotărâri, dar poate fi și momentul încetării UP fără trimiterea cauzei în judecată. În ceea ce privește cauzele civile, atunci momentul finalizării termenului analizat este cel în care hotărârea a fost executată, executarea fiind în jurisprudența curții o componentă a procesului civil, deoarece convenția oferă și asigură prin intermediul curții drepturi reale, și nu iluzorii.

2. Pentru studiul rezonabilității termenului, Curtea apreciază următoarele aspecte:

- complexitatea cauzei;
- comportamentul părților;
- comportamentul autorităților;
- importanța cauzei pentru reclamanți.

Fiecare dintre acestea, deși prezintă o importanță separată, sunt interpretate în ansamblu și niciodată separat în vederea constatării violării art.6 alin.(1) din CEDO.

Prevederi identice de apreciere a rezonabilității termenului sunt prevăzute și de legislația națională (art.192 CPC, art.20 CPP).

Deși CtEDO nu stabilește un termen expres, depășirea căruia ar putea fi considerată ca încălcare a termenului rezonabil, legislația RM, pe lângă pre-

vederi de apreciere a termenului stabilește și unele termene exprese pentru anumite categorii de cauze, precum cele indicate la art.192 alin.(1¹), 413 alin.(5) din CPC, art.70 alin.(1¹), 163 alin.(1) din Codul de executare, art.67, 68, 70 Cod electoral, art.355 și 360 Codul muncii, art.32 Legea contenciosului administrativ.

Aceste termene urmează a fi interpretate ca fiind termene rezonabile de soluționare a cauzelor respective și instanțele urmează a soluționa aceste categorii de pricini în termenele indicate de legiuitor.

Trebuie menționat faptul că RM a pierdut o serie de cauze la CtEDO în baza art.6 alin.(1) al CEDO (a se vedea Cauzele Gușovschi, Cravcenco, Boboc, Pânzari, Deservire SRL ș.a.).

În jurisprudența sa, CtEDO a formulat o serie de recomandări statelor pârâte, în vederea neadmiterii în viitor a violării art.6 alin.(1) CEDO: mărirea numărului de magistrați; micșorarea numărului de magistrați în completele de judecată, pentru ca cu același număr de magistrați să fie formate un număr mai mare de complete de judecată; abilitarea judecătorului de instrucție cu dreptul de a judeca în fond anumite categorii de cauze; existența unei amenzi pe care instanța să o stabilească acelor participanți care acționează în justiție de o manieră dilatorie ori abuzivă; stimularea încheierii tranzacțiilor între părți prin restituirea totală ori parțială a taxei de stat. Bineînțeles nu toate aceste soluții sunt aplicabile RM, dar ele urmează a fi studiate în vederea ajustării funcționalității organelor de stat pentru soluționarea în termen rezonabil a pricinilor.

Un moment important în desfășurarea raporturilor de apreciere a termenului rezonabil a fost condamnarea Poloniei în baza art.13 din CEDO pentru neacordarea unui remediu intern de apărare a unui drept garantat de convenție. Astfel, toate țările au fost puse pe jar de o asemenea decizie, deoarece majoritatea dintre ele nu aveau remedii de apărare contra încălcării termenului rezonabil, fiind în orice moment în pericol de a fi condamnate pe acest temei. În atare sens însă statele au reacționat destul de rapid în plan legislativ, multe dintre ele oferind cetățenilor dreptul de a cere constatarea încălcării termenului rezonabil, precum și obținerea unei compensații. Astfel Spania în 2001, Croația în 2002, Austria încă din 1999, Cipru din 2001, Polonia în 2004 au acordat cetățenilor dreptul de a înainta acțiune în judecată pentru încălcarea termenului rezonabil, dar și Moldova în 2011, care pe lângă acordarea dreptului de a înainta acțiune în judecată pentru încălcarea termenului rezonabil, a adoptat și o lege privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

*Recomandat
Gheorghe MACOVEI, lector, magistru*

**PRACTICAREA ILEGALĂ A ACTIVITĂȚII DE
ÎNTEPRINZĂTOR ȘI ESCROCHERIA: PROBLEME DE
ÎNCADRARE DERIVATE DIN COMPLEXITATEA DELIMITĂRII
art.241 ȘI art.190 CP RM**

Gheorghe RENIȚĂ, Facultatea de Drept

Infrațiunile prevăzute la art.190 și art.241 CP RM prezintă similitudini vădite, fapt care reclamă necesitatea disocierii celor două componente de infrațiuni. În primul rând, relațiile sociale patrimoniale, privite ca o componentă a ordinii de drept, reprezintă obiectul juridic suprageneric atât al infracțiunii de escrocherie, cât și al infracțiunii de practicare ilegală a activității de întreprinzător. De asemenea, înșelăciunea reprezintă punctul de convergență dintre ambele infracțiuni, aceasta constituind adesea procedeul de atingere a scopului infracțional în cazul escrocheriei (scopul de cupiditate) sau procedeul de atingere a interesului material în cazul practicării ilegale a activității de întreprinzător. Firește sunt și alte asemănări, însă cele două similitudini la care am făcut referire sunt suficiente pentru a crea confuzii la identificarea soluției corecte de încadrare.

Demarcarea dintre *practicarea ilegală a activității de întreprinzător și escrocherie* urmează a fi făcută după structura endogenă a acestor infracțiuni (după elementele componente de infracțiune).

Obiectul juridic special al escrocheriei este unul complex, pe când obiectul juridic special al componente de la art.241 CP RM este simplu. Aceasta deoarece obiectul juridic special al escrocheriei este compus dintr-un obiect juridic principal – relațiile sociale cu privire la posesia asupra bunurilor mobile și unul adiacent – relațiile sociale cu privire la libertatea manifestării de voință și la minimumul necesar de încredere. Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.241 CP RM este reprezentat de relațiile sociale cu privire la practicarea legală a activității de întreprinzător [1].

În cazul desfășurării activității de întreprinzător cu încălcarea condițiilor și cerințelor prevăzute de legislația civilă, se comit fapte prejudiciabile care cad sub incidența unor tranzacții civile susceptibile de a fi declarate nule. Elementul material al infracțiunii de escrocherie reprezintă în sine dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere (art.190 alin.(1) CP), la baza unei astfel de sustrageri fiind o tranzacție fictivă. De aceea, nu este exclus ca utilizarea unor structuri antreprenoriale ilegale (a unei întreprinderi care se pretinde a fi creată în condiții de legalitate) să constituie mijloc de comitere a infracțiunii de escrocherie. Anume prin acest procedeu este indusă în eroare victima.

Aprecierea eronată din punct de vedere juridic a tranzacțiilor civile conduce la soluții nu dintre cele mai corecte: 1) refuzul intentării unui dosar penal, cu recomandarea de a examina cauza în ordine civilă, în timp ce fapta săvârșită poate să conțină semnele componente de infracțiunii de escrocherie; 2) califica-

rea faptei prejudiciabile conform art.241 CP RM, în cazul în care fapta săvârșită conține semnele componenței infracțiunii prevăzute de art.190 CP RM.

Cauza comiterii *primei greșeli* rezidă în faptul că se dă o apreciere eronată faptei prejudiciabile care, în aparență, are un caracter legitim, fiind investită în formele dreptului civil. În asemenea situații, nu se pornește urmărirea penală, iar dacă a fost pornită urmează să fie încetată, din considerentul că, în viziunea unor subiecți oficiali, persistă deziderentul precum că majoritatea cauzelor civile poartă caracter economic și se evidențiază prin faptul că între persoane se stabilesc raporturi civile, care apar în urma încheierii unor contracte, relații ce urmează a fi soluționate în ordinea acțiunii civile [2].

În al doilea caz, escrocheria este percepută ca practicare ilegală a activității de întreprinzător, fiind greșit apreciată natura activității în cauză, și anume: relațiile la baza cărora stau modalitățile legale ale activității antreprenoriale. Înșelăciunea descoperită în procesul de îndeplinire a unor clauze contractuale din activitatea de întreprinzător imediat este calificată ca practicare ilegală a activității de întreprinzător, cu toate că desfășurarea activității de întreprinzător nu presupune înșelăciunea în raport cu clientela, bazându-se pe normele din legislația civilă, și anume: pe rotația afacerilor în care toate părțile contractante trebuie să fie de bună-credință.

În alt context, scopul escrocheriei – scopul de cupiditate – este un semn secundar obligatoriu al laturii subiective, pe când latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.241 CP RM nu este prefigurată de existența unui scop special. De aceea, trebuie de precizat că primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament care îmbracă forma unor construcții juridico-civile (contracte), poate fi calificată drept escrocherie în cazul în care făptuitorul, la momentul intrării în posesia (stăpânirea) acestor bunuri, avea drept scop însușirea lor și nu avea de gând să îndeplinească angajamentul asumat *ab initio*, deci urmărindu-se intenția comiterii unei sustrageri. *Per a contrario*, în ipoteza în care persoana a contractat anumite obligații civile, și avea intenția de a le onora, însă desfășurarea acestei activități cade sub incidența uneia dintre modalitățile normative prevăzute la art.125 CP RM, fapta urmează a fi încadrată ca practicare ilegală a activității de întreprinzător (art.241 CP RM). Substratul logic al acestor soluții de încadrare, derivă din *principiul incriminării subiective*. Deci, cea mai relevantă linie de demarcare este componenta subiectivă (*intenția și scopul*) persoanei, și nu calitatea subiectului de „întreprinzător”.

Referințe:

1. BRÎNZĂ, S.; STATI, V. *Drept penal: Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, vol.II, p.105. ISBN 978-9975-53-034-7.
2. ЗАВИДОВ, Б.В.; ГУСЕВ, О.Б. К экстравагантному вопросу о перерастании гражданской ответственности в уголовную. *Юриск.* 2000, № 5, с.45.

*Recomandat
Adriana EȘANU, dr., conf. univ.*

VĂTĂMAREA SĂNĂTĂȚII vs LEZAREA INTEGRITĂȚII CORPORALE: IMPACTUL DISOCIERII TERMINOLOGICE

Mariana SACARA, Facultatea de Drept

Sănătatea și integritatea corporală, ca pretinse valori sociale lezate prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.151, 156 și 157 CP RM, constituie valori sociale distincte și de calibru diferit, motiv din care, ridică semne de întrebare titulatura numitelor norme de incriminare. Or, așa cum corect s-a susținut în literatura de specialitate, sferile celor două noțiuni – „sănătatea persoanei” și „integritatea corporală a persoanei” – nu se intersectează. Aceste noțiuni sunt complementare [1]. De aceea, în contextul infracțiunilor abordate este incorect a opera cu sintagma „vătămare a integrității corporale”. Integritatea corporală ca valoare socială este de un calibru redus în raport cu sănătatea, iar ceea ce se protejează în plan principal în cazul art.151, 152, 156 și 157 CP RM este tocmai sănătatea persoanei – reprezentând obiect juridic special, nu și integritatea corporală. Odată cu abrogarea art.154 CP RM (Maltratarea sau alte acte de violență) [2], integritatea corporală nu mai este protejată în plan principal prin mijloace de drept penal, ci prin mijloace contravenționale. Astfel, integritatea corporală, ca valoare socială distinctă, proteguită în principal, își găsește reflecție *de lege lata* în prevederile alin.(1) și (2) art.78 Cod contravențional al Republicii Moldova [3].

Mai mult ca atât, prin vătămare poate fi prejudiciată sănătatea, și nu integritatea corporală [4]. În conformitate cu pct.74 al Regulamentului Ministerului Sănătății de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale din 2003 [5], rezultă că integritatea corporală este lezată ca urmare a producerii leziunilor corporale ce nu cauzează prejudiciu sănătății (subl. ne aparține – *n.a.*). Și cu toate că legiuitorul denumește defectuos acest grad de gravitate a prejudiciului fizic prin sintagma „vătămare neînsemnată”, potrivit criteriilor de incidență, nu există temei de a le atribui o altă interpretare.

În literatură, vătămarile neînsemnate sunt descrise de palmuiri, legarea mâinilor și altele [6], care prin esența lor nu aduc prejudiciu sănătății [7], ci pe bună dreptate, integrității corporale. De aceea, se pune întrebarea, dacă este corect ca printr-o vătămare să se atenteze asupra integrității corporale? Considerăm că expresia „leziune corporală fără cauzarea prejudiciului sănătății”, utilizată până la remanierea aduse prin Ordinul Ministerului Sănătății nr.654 din 16.08.2011 [8], era mai potrivită decât substituentul actual „vătămare neînsemnată”. Cel puțin, ridică semne de întrebare cum o vătămare, chiar și neînsemnată, să nu fie susceptibilă de a cauza prejudiciu sănătății? Leziunea este o noțiune mai complexă în raport cu vătămarea, iar sintagma „leziune corporală fără cauzarea prejudiciului sănătății” este una mai clară sub aspect semnificativ. De fapt, interpretarea vătămării neînsemnate pe care legiuitorul o dă în pct.74 al Regulamentului Ministerului Sănătății de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale din 2003, ne dovedește că

noțiunea „vătmare neînsemnată” este de fațadă, nu și de conținut. Dar acest decor creează confuzii. Și așa cum actul normativ la care am făcut referire reprezintă parte integrantă a legislației complementare legii penale, pentru a nu dezorienta destinatarul și beneficiarul legii penale, propunem legiuitorului nostru să țină cont de imperativitatea celor expuse și de a reveni la sintagma „leziune corporală fără cauzarea prejudiciului sănătății”. Bazându-ne pe aceleași rațiuni de evitare a confuziilor, dar și pe ridicarea calității continue a legii penale, se face simțită nevoia de a abroga expresia „vătmare a integrității corporale”, utilizată în prevederile art.151, 152, 156 și 157 CP RM.

Reflecțiile asupra acestei probleme terminologice au semnificație practică, în măsura în care determinarea corectă a valorii sociale lezate, reprezentând obiect juridic special, va contribui la o justă încadrare juridică a faptei. Bunăoară, noțiunea „violență nepericuloasă pentru viața și sănătatea persoanei”, ce apare în calitate de circumstanță agravantă a unor componente de infracțiuni (lit.e) alin.(2) art.187 CP RM; lit.c) alin.(2) art.189 CP RM; lit.b) alin.(2) art.192¹ CP RM etc.), nefiind una medicală, ci una juridică, urmează a fi interpretată *ad litteram*. De vreme ce legiuitorul statuează asupra lipsei pericolului pentru viață și sănătate, e și firesc să nu se aducă atingere vieții sau sănătății, ca atribute ale persoanei. Căruia alt atribut, dacă nu integrității corporale i se aduce atingere în acest caz? Reiterăm că în aceste cazuri, integritatea corporală este o valoare socială lezată în plan facultativ, reprezentând obiect juridic secundar.

În definitiv, respectarea unui minim de exigență în raport cu o terminologie constantă și liberă de confuzii, este unul dintre factorii ce pot contribui asupra calității actului de justiție.

Referițe:

1. BRÎNZĂ, S.; STATI, V. *Drept penal: Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală. 2011, vol.I, p.242. ISBN 978-9975-53-029-3.
2. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008. nr.28-29 (08 februarie).
3. Codul contravențional: Legea Republicii Moldova nr.218-XVI din 24 octombrie 2008. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2009. nr.3-6. În vigoare din 31 mai 2009.
4. *Российское уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов*. Под ред. В.С. КОМИССАРОВА. СПб.: Питер, 2008, с.83. ISBN 978-5-469-01524-6.
5. Regulamentul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, nr.199 din 27.06.2003. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2003, nr.170-172.
6. БОРЗЕНКОВ, Г.Н.; ИНОГАМОВА-ХЕГАЙ, Л.В.; КОМИССАРОВ, В.С. *Российское уголовное право. Особенная часть. Том 2*. Москва: Проспект, 2007, с.73. ISBN 978-5-482-01455-4.
7. *Российское уголовное право. Особенная часть*. с.83. ISBN 978-5-469-01524-6.
8. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2011. nr.170-175.

*Recomandat
Adriana EȘANU, dr., conf. univ.*

RESPECTAREA STANDARDELOR UNUI PROCES ECHITABIL ȘI A DREPTURILOR CORESPUNZĂTOARE ALE PĂRȚILOR ÎN CADRUL PROCESELOR JUDICIARE

Ana-Maria NISTOR, Facultatea de Drept

*Motto: Viața unei societăți depinde
de menținerea drepturilor individuale.*

Herbert Spencer

Statul de drept reprezintă un element al democratizării autentice al regiunilor politice, de aceea în epoca noastră el a dobândit o poziție privilegiată: Cine nu-și reclamă apartenența la acesta, cine nu înscrie realizarea statului de drept printre performanțele de care este mândră țara sa, sau printre țelurile pe care ea și le propune? Primul pact internațional care consacră, în mod expres, drepturile omului este Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948. Dispozițiile art.10 din acest document conturează regula cunoscută sub noțiunea de „proces echitabil”, stabilind că „orice persoană are dreptul în deplină egalitate la audiere achitabilă și publică a cauzei sale de către un tribunal independent și imparțial, care va decide fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzați în materie penală îndreptată împotriva sa”.

Echitatea reprezintă un principiu moral și juridic cu caracter istoric de importanță fundamentală care impune egalitatea în drepturi și îndatoriri a membrilor unei colectivități umane, a națiunilor și statelor, respectul lor reciproc, rezolvarea cu nepărtinire a oricăror eventuale diferențe ivite în relațiile lor. Art.6 din CEDO prevede: „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei acuzației în materie penală îndreptate împotriva sa”. Pe latura acestor prevederi a fost efectuat un raport analitic al Programului de monitorizare a proceselor de judecată în Republica Moldova. Raportul în cauză a constatat că deși, în general, statul prin instituțiile sale de drept respectă condițiile de echitate, totuși rămân actuale cazurile de încălcare a dreptului la un proces echitabil atât la etapa urmăririi penale, cât și la judecarea cauzei de către instanțele de judecată. Din perspectiva drepturilor omului, dreptul la un proces echitabil poate fi considerat ca fiind un drept al oricărei persoane acuzate de săvârșirea unei infracțiuni de a se respecta anumite proceduri în cadrul procesului penal intentat de către stat împotriva sa. Dreptul la un proces echitabil joacă un rol important în asigurarea protecției drepturilor omului, servind ca garanție a faptului că oricare persoana căreia i-au fost încălcate drepturile poate obține un remediu legal prin intermediul instanței de judecată. Dintr-o perspectivă mai generală, dreptul la un proces echitabil este un

mijloc de asigurare că toți infractorii sunt sancționați și că, totodată, nici o persoană nevinovată nu este condamnată în mod eronat de săvârșirea unei infracțiuni.

Dreptul la un proces echitabil include următoarele aspecte: dreptul la audiere publică, dreptul la judecare echitabilă, dreptul la judecarea cauzei într-un termen rezonabil, dreptul de a fi judecat de o instanță independentă și imparțială, dreptul la prezumția nevinovăției, dreptul la timp și înlesniri necesare pregătirii apărării, dreptul la asistență juridică. La un nivel mai teoretic și abstract, conceptul „echității” procesului judiciar ca element de bază al supremației legii corelează și cu principiul fundamental al separării puterilor în stat, fiindcă cere ca sistemul judiciar să își exercite atribuțiile sale în mod independent, fără imixtiune din partea altor puteri în stat. Dreptul la un proces echitabil are două dimensiuni. Într-o primă dimensiune, principiul egalității armelor presupune o trăsătură a unui concept mai larg de proces echitabil. Pe de altă parte, există un concept de drept fundamental care prevede că procedura penală trebuie să fie bazată pe principiul contradictorialității. Statele au obligația pozitivă de a cere și asigura funcționarea unui sistem judiciar independent și imparțial cu competență deplină de revizuire și de adoptare a unor hotărâri definitive în cauze civile și penale. Instanțele judecătorești trebuie să asigure respectarea tuturor procedurilor prescrite de standardele procesuale, stipulate de instrumentele-cheie ale dreptului internațional în materia drepturilor omului, suplimentar la cele stipulate de drepturile naționale. La deciderea faptului dacă în procedurile sau acțiunile procesuale față de care au fost depuse plângeri au fost respectate standardele de echitate prevăzute de art.6 al Convenției Europene, Curtea Europeană abordează „procesul național” în totalitatea sa. Din această cauză, componentele dreptului la un proces echitabil vizează procesul penal în întregime, și nu doar nemijlocit examinarea cauzei în instanță, ci de la faza urmăririi penale la nivelurile de apel și de casare a jurisdicției.

În concluzie, echitatea procesului reprezintă esența procesului penal și este un element necesar pentru o societate democratică, bazată pe supremația legii. Asigurarea garanțiilor unui proces echitabil atât pentru inculpați, cât și pentru victime sau martori este importantă nu numai pentru respectarea standardelor internaționale, dar și pentru crearea unei societăți democratice.

Participanții profesioniști la înfăptuirea justiției penale trebuie să trateze cu respect ceilalți participanți la proces, pentru a asigura încrederea lor în sistemul de justiție. La rândul ei, aceasta este o condiție necesară pentru un sistem de justiție funcțional.

*Recomandat
Anișoara GÎRLEA, lector*

ADMISIBILITATEA ÎNREGISTRĂRILOR AUDIO/VIDEO ADMINISTRATE PRIN MARTORI ANONIMI ÎN PROCESUL PENAL

Mihail CEBOTARI, Facultatea de Drept

În ultimul timp, în literatura de specialitate, autorii tot mai mult încearcă să trateze condițiile și modul de administrare și admitere în calitate de probă în procesul penal a declarațiilor depuse de către martorii anonimi [1]. Totodată, practic nu se observă să se facă vreo referire și în privința administrării și admiterii în proces a înregistrărilor audio/video de la martorii anonimi. De aceea, în această lucrare ne-am propus să abordăm respectiva temă.

Atât în legislația procesual-penală a Republicii Moldova, cât și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu este definită sintagma „martor anonim”, totuși Curtea de la Strasbourg, prin intermediul hotărârilor pronunțate, a stabilit că noțiunea de „martor”, utilizată în Convenție, urmează a fi interpretată în mod autonom față de legislațiile procesuale ale statelor semnatare ale convenției [2]. În literatură, în urma analizei jurisprudenței Curții, martorii anonimi au fost împărțiți în două categorii:

1. *Prima categorie* este reprezentată de persoanele a căror identitate nu a fost dezvăluită în fața acuzatului, în care poate fi încadrat martorul propriu-zis, *stricto sensu*, investigatorul sub acoperire și informatorul.

2. *A doua categorie* este reprezentată de persoanele a căror credibilitate nu putea fi testată de către apărare în niciun stadiu al procesului penal, cu toate că identitatea acestora era cunoscută de către acuzat. În această categorie, poate fi încadrat „martorul vulnerabil” și „martorul indirect” [3].

Problema fundamentală, în acest sens, este de a determina care categorii de martori pot prezenta înregistrări audio/video ce vor putea fi apreciate drept admisibile de subiectul oficial.

Pentru a oferi un răspuns la întrebarea respectivă, este necesar să se facă referire și la unele clasificări în privința înregistrărilor de imagini, audio și video. Astfel în literatura de serialitate s-a stabilit că în dependență de momentul realizării lor și regimul procesual al acestora, ele se împart, după momentul realizării și regimul procesual al înregistrărilor audio/video, în: înregistrări de imagini, audio, video preexistente, înregistrările de imagini, audio, video invocate, înregistrările de imagini, audio, video derivate din activitatea specială de investigație [4].

Ținând cont de această clasificare, din punctul nostru de vedere, înregistrările obținute până la pornirea urmăririi penale vor putea fi recunoscute în calitate de probă, cu excepția celor care parvin din cadrul activității speciale de investigații efectuate până la pornirea urmăririi penale. Înregistrările provenite de la martorii anonimi după pornirea urmăririi penale, vor putea fi

admise ca probe doar în cazul în care ele au fost dobândite de persoanele împuternicite și cu respectarea prevederilor prevăzute în legislația procesual-penală. Pe lângă cele menționate, în cazul în care martorii anonimi prezintă unele înregistrări audio/video, pentru a se asigura dreptul la apărare, contradictorialitatea și egalitatea procesului, bănuitului, învinutului, inculpatului trebuie să i se asigure dreptul la o confruntare cu martorul anonim cu aplicarea condițiilor speciale de audiere prevăzute în conținutul art.110 CPP, pentru a stabili modul în care au fost dobândite aceste înregistrări. Iar în cazul în care va mai fi adoptată și legea ce va reglementa modul de utilizare a mijloacelor video, va trebui să se indice dacă o asemenea înregistrare parvine din partea unei persoane fizice, juridice și unghiul de cuprindere pentru supraveghere [5]. Totodată, nu pot fi admise în calitate de probă în cadrul unui proces elementele, de fapt, obținute în urma provocării, precum și cele a căror sursă de proveniență nu este posibil de a o verifica în instanța de judecată.

Referințe:

1. MATEUȚ, Gh. *Utilizarea martorilor anonimi în fața organelor procesului penal*. București: Lumina Lex, 2003.
2. *A se vedea*: CEDO *Asch c. Autria*, Serie A nr.203, § 25; 24 aprilie 1992, Serie A nr. 235-B, § 33; 27 februarie 2001, *Lucr c/Italia*, Recueil 2001-11, §41.
3. KÁDÁR, Hunor. Condițiile de utilizare a declarațiilor anonime ca probe în procesul penal. *Scientia Iuris*, 2012, nr.1, p.79-95.
4. *Înregistrări audio-video preexistente*, sunt cele efectuate până la pornirea procesului; *înregistrări audio-video invocate*, care nu reprezintă altceva decât mijloace auxiliare și *înregistrările audio-video derivate din activitatea operativă de investigație*. Acest ultim grup de înscrieri pot fi efectuate atât până la pornirea procesului penal, în conformitate cu legea privind activitatea operativă de investigații, cât și după acest moment, potrivit CPP, *apud* CROITOR, E. *Purtătorii de informație în calitate de înregistrări în probatoriul penal* / Autoref. al tezei de doctor în drept. Chișinău, 2010.
5. *A se vedea*: CEDO, cauza *Perry contra Marea Britanie*, din 17 iulie 2003, 63737/00 în care s-a stabilit că utilizarea normală a unor camere de securitate, indiferent că acestea se află pe stradă sau în localuri publice, precum centre comerciale ori posturi de poliție, răspunde unor scopuri legitime și previzibile. Totuși, Curtea a atras atenția asupra faptului în speță, poliția a reglat camera de luat vederi care era situată într-un spațiu public, în scopul obținerii unor imagini clare cu reclamantul și a utilizat aceste imagini într-un montaj care a fost arătat unor martori în scopul identificării autorului unor infracțiuni. Indiferent dacă reclamantul știa de existența acelei camere de supraveghere, nimic nu indică faptul că el s-ar fi putut aștepta să fie filmat, în mod expres, cu ajutorul acesteia, în consecință, imaginile nu au fost luate în cadrul și cu ocazia utilizării normale a camerei și nici nu exista acordul persoanei filmate, astfel că a existat o ingerință în viața privată a reclamantului.

Recomandat
Elena CROITOR, dr., lector

IMPORTANȚA IMPLEMENTĂRII STRATEGIILOR DE MARKETING DIRECT ÎN ACTIVITATEA DEPARTAMENTULUI DE MARKETING AL COMPANIEI

Dmitri POPA, Facultatea de Științe Economice

Este bine-cunoscut faptul precum succesul companiei este în mâinile departamentului de marketing. În ultimii ani, în companiile autohtone, departamentul de marketing și-a dobândit poziția binemeritată în cadrul structurilor organizatorice. Dacă în trecut el se regăsea ca o componentă a departamentului comercial sau chiar nici nu era existent, acum poziția sa este foarte importantă. Bineînțeles că locul departamentului de marketing în structura unei firme depinde foarte mult de domeniul de activitate al acesteia.

Observăm că atât departamentul de marketing cât și celui comercial i se subordonează forța de vânzare. Aceasta este „grupul de persoane care reprezintă compania și care au ca sarcină principală de a vinde, de a contribui la procesul de vânzare a produselor firmei prin contactul direct cu clienții potențiali”.

Robert Louis Stevenson a remarcat că „fiecare trăiește vânzând ceva”.

Există și se dezvoltă un tip de comerț cu amănuntul în afara centrelor comerciale specializate. Principalele tipuri de astfel de comerț sunt:

1. Vânzarea directă a debutat cu secole în urmă, fiind practică de negustori, devenind o industrie cu o cifră de afaceri de peste 15 miliarde de dolari, compusă din peste 700 de firme specializate în vânzarea la domiciliul clientului, la birou sau prin intermediul întâlnirilor de prezentare comercială.

Dintre pionierii acestor genuri de afaceri îl putem cita pe Fuller Brush (perii, mățuri și alte mărfuri din gama dată), Electrolux (aspiratoare) și SW Advantage (enciclopedii).

2. O altă variantă a vânzării directe este numită vânzarea etajată. Acest tip de vânzare prevede recrutarea de oameni de afaceri independenți care satisfac cerințele distribuirii produse firmei respective; la rândul lor, aceștia recrutează alți distribuitori de produsele respective, care și ei, la fel, recrutează alți distribuitori, cei din urmă distribuitori recrutează alți distribuitori, care să vândă, de obicei, marfa la domiciliul clientului. Vânzarea directă este costisitoare (agenții de vânzare sunt remunerați cu un comision cuprins între 20 și 60%).

3. Publicitatea directă include: televiziunea, vânzarea prin intermediul televiziunii cu un răspuns direct și cumpărăturile efectuate prin intermediul aparatelor electronice. Aceste instrumente sunt utilizate pentru a realiza vânzarea fără implicarea intermediarilor. Potențialii consumatori intră în contact direct cu produsele printr-un catalog, revistă, ziar, radio sau telefon. Aceștia pot lansa o comandă la un număr de telefon gratuit, transmițând toate detaliile pentru achiziționarea produselor vizate.

Publicitatea directă s-a dezvoltat foarte mult și în sfera marketingului de afaceri. Unul dintre motivele de bază ar fi costurile reduse implicate în aceste mijloace de comunicare. Agenții economici consideră ca efect cumpărarea cu ajutorul comenzilor electronice/poștale, fiind distractivă, convenabilă și realizarea fiind fără bătaie de cap. Consumatorii economisesc timp, cumpărând diferite mărfuri stând pur și simplu, în fotoliu răsfoind catalogul.

Forța de vânzare nu înseamnă numai reprezentanți de vânzări. Aici întâlnim de regulă:

- Vânzarea directă – reprezentanții de vânzări ce activează în teren. Informațiile deținute de aceștia trebuie centralizate eficient la nivelul departamentului de marketing.
- Vânzarea internă – acei reprezentanți care-și desfășoară activitatea la sediul companiei: telemarketing, logistica fluxului de vânzări s.a., activitatea acestora trebuind coordonată cu rigoare cu cea a agenților de pe teren.
- Vânzarea indirectă – distribuitorii sau partenerii ce intermediază vânzarea către propriul client. Activitatea acestora necesită monitorizare riguroasă pentru obținerea de informații importante legate de produs și piață.

Dar până la urmă clienții sunt cei care determină succesul unei afaceri, iar aceștia sunt determinați de derularea unei activități de vânzări bine implementată. Cea mai importantă componentă a activității de vânzare desigur este forța de vânzare, pentru ca acesta vinde efectiv produsul/serviciul și reprezintă adevăratul „liant” dintre firmă și client.

Bibliografie:

1. BASYE, A. *Opportunities in Direct Marketing*. Ed. Mc Grow Hill, 2010.
2. DRAYTON, B. *Marketing direct pe interesul tuturor*. București: Publica, 2008.
3. Popescu I.C. *Comunicarea în Marketing*. București: Uranus, 2003.

*Recomandat
Alexandru GRIBINCEA, dr. hab., prof. univ.*

RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE

TIPURILE DE LIDERI ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ CENTRALĂ ÎN 2013

Victoria OSTAP, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

Abilitatea de a conduce este un cumul de talente, de aceea știința conducerii se învață zilnic și nu într-o zi. Acest adevăr îl desprindem din literatura de specialitate, din care de altfel am și selectat tipologii de lideri politici, precum și comportamentele specifice ale liderilor în procesul de soluționare a conflictelor. Îmbinându-le, am exemplificat și tipologizat guvernării implicați în situația politică actuală.

Adevărata măsură a științei conducerii este influența – nici mai mult, nici mai puțin, spunea J.Maxwell, de la el desprindem două tipuri de lideri: poziționali – liderii care dețin această calitate doar pentru simplul fapt că au un post, o funcție în cadrul organizației, instituției, aceștia influențează doar alți lideri poziționali, de regulă, vorbesc primii; reali – liderii formali sau informali, care vorbesc ultimii, acest tip de lideri influențează toată lumea.

Un lider adevărat este cel ce vede mai mult decât ceilalți, mai departe decât ceilalți și înaintea celorlalți, astfel fiecare lider are un comportament specific, o strategie de soluționare a conflictelor și comportament specific, cum ar fi: broasca țestoasă, bufnița, ursulețul, rechinul, vulpea, este oferit de John Maxwell. Astfel, *strategia evitarea* cu un comportament specific „broască țestoasă” se caracterizează prin: comportament neasertiv și necooperant, oamenii folosesc această strategie pentru a fi cât mai departe de conflict – strategia lui Vladimir Voronin – deputat în Parlamentul Republicii Moldova, un lider real, dar puterea lui de influență este focusată spre satisfacerea propriilor interese. *Strategia acomodarea* cu comportament specific în soluționarea conflictelor „ursulețul” este specific prin comportamentul cooperant, dar neasertiv, acomodarea poate reprezenta un act de altruism, o strategie pe termen lung în direcția cooperării cu ceilalți, a acceptării dorințelor celorlalți, manipulare sau act de supunere, am selectat un lider pozițional, și anume, președintele Republicii Moldova – Nicolae Timofti. *Strategia colaborarea*, comportament specific „bufnița” reprezintă un comportament asertiv și puternic de cooperare, reflectă o abordare câștig-câștig, caută un rezultat benefic pentru toți, acest tip de lider consideră conflictul normal un conflict rezolvat în favoarea tuturor duce la acceptarea unanimă a soluției, ca prototip am selectat exemplul dlui Mihai Ghimpu, un lider pozițional, deputat în Parlamentul Republicii Moldova. *Strategia forțarea* cu comportamentul specific „rechinului”, unde forțarea presupune comportament asertiv și neco-

operant și reflectă o abordare câștig-pierdere, această strategie încearcă să-și atingă propriile scopuri, fără a gândi la ceilalți, exemplul selectat – Vlad Filat. *Strategia compromisul*, comportament specific „vulpea” în care compromisul este comportamentul aflat la un nivel intermediar între cooperare și asertivitate, compromisul este adesea folosit și acceptat ca o metodă de rezolvare a conflictului, aici nu există un învingător sau unul care pierde, comparat cu colaborarea, compromisul oferă o satisfacere parțială pentru fiecare în parte, aceasta nu admite un acord de tipul câștig-câștig. Un exemplu relevant de pe arena politică actuală este liderul pozițional Marian Lupu.

Barber a clasificat liderii politici în câteva categorii, după prestația lor în fața publicului etc. *Liderii activi-pozitivi* se caracterizează prin activism politic, încercând să se includă în toate problemele, soluționarea lor fiind o satisfacție, de asemenea, sunt persoane raționale, cu autoapreciere înaltă, cu capacități de analiză și prognosticare dezvoltate, un exemplu de lider real și activ-positiv este Iurie Ciocan, președintele Comisiei Electorale Centrale. *Liderii activi-negativi* au o mare ambiție legată de putere, comportament agresiv, exteriorizat față de cei din jur, acest tipaj permanent intră în contradicție cu sine însuși, deși apare ca lider activ, încercând să demonstreze că se implică în tot și lucrează foarte mult, astfel justificând comportamentul său, un exemplu – Igor Dodon, lider pozițional. *Liderul pasiv-positiv* preponderent tinde spre cooperare, datorită autoaprecierii scăzute caută să fie lăudat pentru aportul sau faptele sale, astfel de lideri, de regulă, nu se mențin mult pe arena politică – deputatul Sergiu Sîrbu. *Liderul pasiv-negativ* este cel care nu iese în evidență cu nimic, de regulă în politică îl duc problemele psihologice personale, acest tip de lider are autoapreciere scăzută, nu este flexibil, cu un nivel jos de adaptabilitate, la el se evidențiază tendința spre evitare și fuga de soluționare a conflictelor – deputatul Oleg Reidman.

Clasificând liderii politici din cadrul administrației publice centrale, dar și studiind literatura de specialitate, am dedus că forța aflată în spatele organizației de succes este capacitatea de a conduce, iar impactul liderului este unul enorm. La momentul actual, în Republica Moldova nu există un lider real activ-positiv sau negativ care ar putea soluționa problemele existente, ar stabili situația creată, deoarece interesele generale, practic, sunt transversal poziționate cu interesele personale, defocusând liderii politici din Republica Moldova.

Bibliografie:

1. MAXWELL, John C. *Cele 21 de legi supreme ale liderului*. București: Curtea Veche, 2010.
2. BARTER, Benjamin R. *Srtong Democracy/Participatory politics for a new age*. Universiti of California Press, 2003.
3. MAXWELL, John C. *Eșecurile pot conduce la succes*. București: Almatea, 2004.

*Recomandat
Lora BADAN-MELNIC, lector , magistru*

DEPOLITIZAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE ÎN CONTEXTUL REFORMEI SISTEMULUI ADMINISTRATIV DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Victoria CIOBANU, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice
și Administrative*

Republica Moldova este în perpetuă desfășurare Reformei administrației publice centrale (RAPC) în scopul instituirii unui sistem modern și eficient al administrației publice centrale, în conformitate cu principiile de bună guvernare din țările-membre ale Uniunii Europene și ale Consiliului Europei. Aceasta presupunea atingerea, cu cheltuieli optime, a unor rezultate mai bune în respectarea intereselor și drepturilor cetățenilor. Ca rezultat al Reformei, se așteaptă ca administrația publică centrală să devină inovativă, flexibilă și eficientă, operațiunile din cadrul ei să fie publice și transparente, iar mecanismul de responsabilitate să permită obținerea unei imagini pozitive a acesteia.

Depolitizarea APC presupune asigurarea stabilității în funcții, a angajării pe criterii de profesionalism și a neutralității politice a funcționarilor publici. Nu se aminte aici o confuzie, actul de guvernare este indispensabil un act politic! Faptul că persoanele care ajung să exercite funcțiile de guvernare sunt incapabile să separe cele două activități este o altă problemă și aceasta ține de lipsa de calitate a clasei politice, care nu este decât rodul ineficienței sistemului politic! Scopul cercetării însă este de a stabili direcțiile prioritare ale măsurilor orientate spre depolitizarea sistemului administrativ.

Realizarea Reformei APC are la bază documentul de politici „Strategia de reformă administrației publice centrale în Republica Moldova”, aprobat în 2005. Documentul stabilea inițial perioada de implementare anii 2006-2008. Însă un nou plan de acțiuni nu a fost aprobat, astfel că perioada de implementare a Reformei APC este, în prezent, nedeterminată. Și observăm factorul politic intervenind pentru că deși reforma sistemului APC este un obiectiv constant al tuturor guvernelor, rezultatele cuantificate ale reformei ne vorbesc de un sistem ineficient, cu deficiență de mecanisme de control administrativ și financiar, cu e-servicii declarate, adesea nefuncționale.

În problema cu care se confruntă sistemul APC – politizarea sa, APC are nevoie de profesioniști, tehnocrați, persoane care să fie conștiente de constanța funcției lor și ascensiunii profesionale după merit. Meritul trebuie să fie și el cuantificat, nu declarat de șefii de instituții plasați în funcții pe criterii politice. Există mecanisme de desfășurare a sondajelor anonime, de denunțare a încălcărilor în cadrul concursurilor de ocupare a funcțiilor și de creare a unei responsabilități comune a membrilor Guvernului pentru calitatea actului de guvernare, care trebuie să se manifeste prin îndeplinirea Programului de guvernare vizavi de electoratul care i-a investit în funcție, și nu față de electoratul care urmează să-i voteze la alegerile următoare. Odată cu instituirea

unui nou guvern, a unui ministru, a unui șef de instituție, agenție sau secție trebuie să se schimbe doar șeful, nu toți angajații în dependență de coloratura politică. Nici stabilitatea în funcție asigurată prin schimbarea periodică a coloraturii politice nu este o soluție. Soluția – depolitizarea acestor lor, stabilirea de mecanisme care să prevină angajarea, promovarea, protecționismul în bază de culoare politică.

Randamentul de muncă al funcționarilor trebuie cuantificat realmente, controlul administrativ, dar și financiar să fie efectuat atât de persoane din cadrul structurii, cât și din afara acestuia, de societatea civilă, de cetățeni. Optimizarea instituțională și funcțională a Executivului central nu trebuie să se limiteze la adoptarea Legii cu privire la Administrația publică centrală de specialitate, ci să se succedă de implementarea sa operativă și echidistantă. Prin această lege se instituie funcția de Secretar de Stat. În toate actele se vorbește despre beneficiul acesteia prin departajarea în ministere a funcțiilor politice (îndeplinite de ministru) de cele administrative, inclusiv managementul resurselor umane (îndeplinite de Secretarul de Stat).

Focusarea organelor centrale de specialitate ale administrației publice asupra elaborării și coordonării strategice a politicilor sectoriale prin formularea Metodologiei de elaborarea a programelor de dezvoltare strategică ale autorităților administrației publice centrale este benefică, însă și aceasta este condiționată de calitatea implicării funcționarilor publici în procesul de dezvoltare, pentru că aceste documente cu reglementări de ordin general, formale, necuantificate, necesită implicare reală.

În domeniul optimizării procesului decizional, problema politizării se manifestă în cadrul sistemului de planificare și raportare a gestionării resurselor financiare, recomandăm adoptarea practicii de justificare publică trimestrială a cheltuielilor instituțiilor APC pe pagina electronică.

Depolitizarea considerabilă a posturilor din APC se poate asigura printr-o divizare clară a atribuțiilor între *politicienii aleși*, pe de o parte, și *funcționarii conducători ai organelor administrației publice centrale*, pe de altă parte. Experiențele comparative arată că în organele în care, cu excepția conducătorilor șefi și adjunctul politic, la toate celelalte posturi de conducere au fost numiți specialiști prin concurs. Limitarea influenței politicii de partid la conducerea operativă în administrația publică centrală este posibilă prin aplicarea acelorași proceduri de primire valabilă pentru funcționari, respectiv completarea posturilor de conducere prin concurs și sistemul puncte.

Recomandat
Viorica BURUIAN, lector, magistru

RAPORTUL CLASA POLITICĂ–MASE: INDICATOR AL NIVELULUI DE PROGRES ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Constantin BÎRCA, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

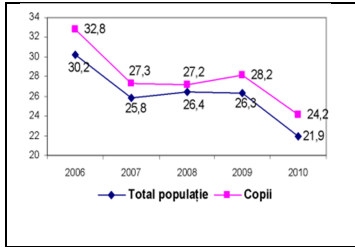
Cercetarea de față își propune să analizeze următoarele trei aspecte: ipostazele maselor ca cetățeni și ca electorat (i), paradoxul clasei politice între reprezentanți ai poporului și agenți ai oligarhizării statului (ii), imperativul unei noi paradigme sociale (iii).

Noile transformări social-politice din Republica Moldova au cuprins populația de un val de încredere artificială. Vizitele înalților oficiali occidentali – Vicepreședintele SUA J. Biden, Cancelarul german A. Merkel și Președintele Comisiei Europene J.M., Barroso cu mesajul lor de încurajare adresat clasei politice la Chișinău, au făcut ca masele din Republica Moldova să creadă că se poate urni carul din loc, că vor începe reformele, că vom începe să trăim mai bine [1]. Realmente însă tranziția a devenit o stare permanentă, un status-quo. „Capitalismul sălbatic” în spirit moldovenesc, inițiat odată cu proclamarea independenței, menține în continuare o discrepanță simțitoare între clasa conducătoare și mase. Starea de mijloc de care pomenim adesea nicicum nu o vedem cristalizată.

Ne referim în continuare la clasa conducătoare pe care ar trebui s-o numim elită. Și când raportăm fenomenul la noua societate moldovenească democratică cu reminiscențe de natură nomenclaturistă, practic clasa politică o putem analiza paralel cu elita economică [2]. Bussines-ul și politica merg mână în mână.

Din punct de vedere conceptual și juridic, R.Moldova are un regim democratic de guvernare. Alegerile se produc frecvent, poate chiar mai frecvent decât e necesar în ultimii trei ani. Altceva e calitatea actorilor politici pe care îi putem alege. Și cum societatea noastră e caracterizată de un nivel relativ jos de cultură politică, iar democrația costă – conform unei declarații a fostului premir I.Sturza, la o emisiune Fabrika, o campanie electorală în R. Moldova poate atinge plafonul de 5 mil. euro – nu în zadar observăm că rezultatul alegerilor practic e mereu același, cei care au bani obțin Puterea [3].

În condițiile actuale nu trebuie să ne mire neîncrederea crescândă a populației în instituțiile statului. Barometrul de Opinie Publică (BOP) din noiembrie 2012 ne arată clar că timp de jumătate de an nivelul de încredere a populației în Guvern a scăzut de la 44% la 27%, în Parlament de la 41% la 26% și în șeful statului de la 35% la 24%. Încrederea în partide politice și sindicate, în genere, s-a diminuat la 17% și, respectiv, 19% [4]. Și avem temeri că BOP-ul din primăvară va arăta un tablou mult mai sumbru.

Realitatea e că cei cu salarii mici sunt impozitați progresiv. De exemplu, dacă în 2004 contribuția salariatului la asigurările sociale era de 1%, atunci în 2012 a ajuns la 6% lunar. Or, în fiecare an, s-a majorat cu aproape 1%. Și se întâmplă adesea că acele persoane cu averi colosale „se întrec” la evaziuni fiscale prin intermediul agenților de la guvernare.

La o privire generală asupra diagramei, remarcăm că deși nivelul sărăciei se diminuează, ~22% din populație este săracă, iar aceasta situație se răsfrânge cel mai negativ asupra copiilor.

În *concluzie*, de mai bine de 20 de ani se mimează reforme. De mai bine de 20 de ani în aceste reforme se investesc milioane de lei anual. Rezultatele, însă rămân la aprecierea dvs., a fiecăruia. Dacă mai e ceva ce crește în țara asta, aceasta este datoria externă.

Drept *recomandări* pentru ameliorarea sistemului, propunem **trei pași** întru democratizarea societății moldovenești:

1. **Necesitatea echilibrării veniturilor în societate** care poate fi asigurată prin: *impozitarea progresivă a persoanelor cu venituri mari după modelul statelor nordice (Suedia, Norvegia, Finlanda, recent și Franța) și tinderea spre statul bunăstării sociale după modelul german.*

2. **Definirea unui statut juridic clar opoziției parlamentare**, precum și celei extraparlamentare. *Mecanismul poate fi asigurat prin instituționalizarea unui shadow-cabinet (cabinet din umbră) după modelul britanic ce ar fi în stare să asigure atât controlul, cât și continuitatea puterii executive în caz de demitere a Guvernului.*

3. **Depolitizarea instituțiilor de control.** Recomandarea în cauză poartă un caracter dihotomic, deoarece: *ține de depolitizarea instituțiilor cu profil financiar, și vorbim aici de Fisc și Curtea de Conturi, precum și de depolitizarea instituțiilor de drept, ne referim la Procuratura Generală și, desigur, la Centrul Național Anticorupție.*

Referințe:

1. <http://www.trm.md/ro/politic/iurie-leanca-vizitele-oficialilor-europeni-inseamna-sustinere-morala-si-financiara/>
2. viitorul.org/public/files/PREZ/IDIS%202010%20translation.doc
3. www.moldovacurata.md/sys/files/14.doc
4. <http://ipp.md/libview.php?l=ro&idc=156&id=624&parent=0>

Recomandat
Victor SACA, dr.hab., prof.univ.

ALIANȚELE POLITICE – INSTRUMENT DE GUVERNARE ÎN CONDIȚIILE REPUBLICII MOLDOVA

Ilie LEAHU, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

Cu siguranță, problematica alianțelor de guvernare a devenit în ultimii 21 de ani obiectul preocupărilor științifice ale unor savanți din țară prin publicarea de articole științifice în reviste specializate, prin atenția sporită a politologilor în cadrul dezbaterilor. Însă, cu toate acestea, problematica dată rămâne a fi o zonă slab valorificată, se resimte un deficit de cercetare a ei în condițiile RM. Anume de aici rezultă slăbiciunea mașinării guvernării prin alianțe în raport cu obiectivele democratice. Uneori, actorii propriu-ziși ai relațiilor politice nu sunt partidele politice în parte, ci alianțele politice.

ALIANȚA, COALIȚIA – este o uniune de partide realizată pentru atingerea unor scopuri. Pornind de la realitățile Moldovei putem vorbi de trei tipuri de alianțe: **Bloc politic, Bloc electoral, Alianța de guvernământ**. Acestea se deosebesc prin diferite criterii, însă esența rămâne aceeași – UNIREA FORȚELOR. Alianța de guvernare însă are o misiune decisivă în realizarea puterii politice.

Giovani Sartori menționează două criterii importante de înțelegere a sistemului de alianțe: 1. rolul partidelor în formarea coalițiilor de guvernare, adică a poseda **potențial de coaliție** și 2. Rolul partidelor de a influența activitatea coaliției, adică a poseda **potențial de intimidare** [1]. Alt criteriu de formare a alianțelor este cel IDEOLOGIC. Conform autorilor M. Laver și N. Shofield, alianțele formate din partide apropiate din punct de vedere doctrinar sunt **mai stabile și mai viabile** [2]. A. Lijphart denumește astfel de coaliții: COALIȚII VIABILE POLITIC, constituite în baza preferințelor ideologice, ca fiind de tipul: „**minimal câștigătoare**” [3]. Aplicând criteriile de mai sus la practica guvernării din RM observăm că la noi au existat destul de puține guverne care să se bazeze pe o coaliție parlamentară. Ponderea lor e de circa 18,09% din întreaga istorie de guvernare din țară. În acest context, ADR-ul a guvernat **245 de zile**, AIE-1 – **474 de zile**, AIE-2 – **794 de zile**. Prima coaliție de guvernământ a forțelor democratice de centru-dreapta și de centru-stânga, formată în 1998 ca o coaliție de tipul minimal câștigătoare, a fost numită ALIANȚA pentru DEMOCRAȚIE și REFORME (**ADR**). Acesta a fost un act istoric bine gândit ce a condus la formarea guvernului Sturza cu o durată de viață de 9 luni.

Perioada de guvernare a ADR-ului a demonstrat un **potențial de coaliție** contradictoriu. Alianța s-a aflat sub o permanentă presiune a unor interese înguste din interiorul, dar și din exteriorul ei, fapt ce a știrbit interesul comun de guvernare și a condus în ultimă instanță la destrămarea ADR-ului și, respectiv, la demiterea guvernului Sturza de orientare pro-europeană.

A doua experiență de guvernare prin alianță se acumulează după alegerile parlamentare din 29 iulie 2009. Anume atunci fracțiunile parlamentare ale **AMN, PL, PLDM și PDM** formează **Alianța pentru Integrare Europeană-1**.

Mandatul acesteia n-a fost dus până la sfârșit din cauza componenței sale eterogene, ce a favorizat neînțelegeri și ciocniri între liderii săi. Iar problema alegerii președintelui țării a fost vârful de lance ce a distanțat și mai mult liderii AIE, fapt confirmat de mersul referendumului și de rezultatele acestuia ce au declanșat mecanismul constituțional de alegeri anticipate în 28 noiembrie 2010. Atunci săgețile dure lansate între liderii AIE au devenit chiar mai dure decât acelea dintre guvernare și opoziție. După alegeri, AIE reușește să se mențină la guvernare. Însă acea criză politică din timpul AIE-1 a fost perpetuată și în cadrul AIE-2, ea fiind totuși soluționată odată cu alegerea președintelui RM Nicolae Timofti – candidatul de compromis al Alianței. Se crea impresia că vom fi asigurați cu o stabilitate politică până la alegerile ordinare. Or, practica a demonstrat contrariul, guvernarea a continuat să fie instabilă, cu un deficit de cultură a dialogului între componentele sale. În RM, cu regret, clasa politică de la guvernare *in corpore* nu este capabilă să guverneze eficient prin alianțe. Se dorește deținerea totală a puterii politice, democrația nu are deocamdată o încărcătură liberală în sens propriu, membrii alianței nu au însușit lecția colaborării în coaliție. Cu certitudine AIE repetă greșelile ADR-ului.

Denunțarea acordului Alianței de către PLDM a reconfirmat lupta pentru putere prin târgurile politice de repartizare a funcțiilor în stat, lupta grupărilor oligarhice pentru liderism. Marele paradox al Alianței actuale, ca și în cazul ADR-ului, este lipsa de unitate și de colaborare reciprocă în reformarea statului [4]. Cultura coalițiilor în R. Moldova este slab dezvoltată, ea reprezintă mai degrabă o excepție decât o regulă sau o tendință. Însă, indiferent în ce condiții se realizează actul guvernării, prin cabinete monocolor sau prin coaliții, important este să fie menținut vectorul de dezvoltare a țării. Pornind de la tendința că suntem sortiți și în continuare la guvernări prin alianțe considerăm necesar pentru toate formațiunile politice să pună pe prim-plan interesul național, problemele suveranității, democrației, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, și nu interesele înguste de partid sau de grup.

Referințe:

1. SARTORI, G. *Parties and Party Systems*. New York: Cambridge University Press, 1976, p119-130.
2. LAVER, M.; SHOFIELD, N. *Multiparty government the politics of coalition in Europe-Michigan*. Michigan University Press, 1998.
3. LIJPHART, A. *Modele ale democrației. Forme de guvernare și funcționare în 36 de țări*. Iași: Polirom, 2000.
4. SACA, V.; EFREMOV, V. Dimensiuni generale și particulare ale transf. Democratice din RM. În: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*, (LVI), 2012, nr.1. Chișinău: USM, p.129.

*Recomandat
Victor SACA, dr.hab., prof.univ.*

INFLUENȚA MASS-MEDIA ASUPRA RELAȚIEI DINTRE PUTERE ȘI OPOZIȚIE ÎN CONDIȚIILE REPUBLICII MOLDOVA

Violeta LUCA, Facultatea de Relații Internaționale Științe Politice și Administrative

Democratizarea societății presupune o colaborare eficientă dintre toate sursele mediatică și instituțiile statului. Cu ajutorul mass-media, actorii politici își creează propria imagine și formează opinia publică. Este o legătură strânsă între politică și mass-media, deoarece partidele politice din opoziție și de la guvernare doresc să aibă cât mai mulți simpatizanți (pentru a câștiga voturile) și de o forma opinia publică, astfel că fără ajutorul mass-media acest lucru este greu de realizat. Alberto Villoldo ar fi spus că: „Noi nu mai trăim în democrație, ci în mediocrație. Mass-media creează și menține pentru noi o tranșă culturală la care noi aderăm inconștient.”

Într-adevăr, influența canalelor mediatică este destul de importantă și impunătoare, pentru că avalanșa de informație și analiză, care vine mereu în societate, necesită a fi asimilată corect de către cetățean.

În democratizarea societății, este important coraportul putere-opoziție, inclusiv și din punct de vedere mediatic. „Opoziția este organ al suveranității populare. A suprima opoziția înseamnă să suprimi suveranitatea poporului” [1]. Obținând legitimitate, opoziția și-a asumat misiunea de exprimare a mesajului critic-contestatar și de interpretare diferită a aceluiași fenomen petrecut. Astfel, într-o societate de tipul Republicii Moldova, sfera mediatică este importantă pentru că structurează jocul politic dintre putere și opoziție. Republica Moldova este inclusă în categoria țărilor parțial libere, cu un scor general 3. Are 3 puncte pentru drepturi politice și 3 pentru libertăți civile conform clasamentului realizat de Freedom House în 2012. De aici rezultă că trebuie să muncim la capitolul libertatea și transparența mass-media. În rândurile cetățenilor noștri mass-media ocupă locul II în topul încrederii față de unele instituții importante ale statului [2], de asemenea și sursele mediatică reprezintă principalele preferințe ale moldovenilor. Astfel, mass-media este pârghia puterii și a opoziției care promovează viziuni, atitudini, poziții, apărând fie ca agenți ai păstrării status-quo-ului, fie ca agenți ai schimbării [3]. Puterea și opoziția guvernamentală moldovenească tinde să posede cât mai multe ziare proprii, posturi TV, radio etc. Este suficient să urmărim titlurile unor publicații pentru a constata antrenarea expresă în lupta politică a canalelor mediatică.

Cele mai vizualizate posturi TV sunt cele cu acoperire națională: Moldova 1, Prime TV, care dintotdeauna au promovat activitatea partidelor de la guvernare și care mereu au avut o politică editorială în favoarea acesteia. Din păcate, situația a rămas aceeași, indiferent de culoarea politică care are acces la guvernare. Specific politicienilor de la noi este că atât guvernarea, cât și opoziția dețin anumite canale mediatică, care informează o anumită categorie de

populație, manipulează, dar și murdărește imaginea adversarului. Unul și același fenomen este interpretat diferit, în dependență de culoarea politică. Un pas important în distorsionarea relației putere-opoziție a fost decizia Consiliului Coordonator al Audiovizualului de a retrage licența postului NIT, la 5 aprilie 2012, iar la 6 aprilie, postul TV și-a stopat emisia. Decizia a fost luată în baza unui raport de monitorizare a buletinelor de știri ale mai multor posturi TV din țară în perioada 3-9 februarie 2012. Astfel, CCA a constatat că în perioada monitorizată nici un partid politic, în afară de PCRM, nu a fost prezent în mod direct în buletinele informative NIT, opinia și poziția acestora a lipsit, inclusiv în cazurile în care au fost vizați în reportaj. Închiderea singurului post TV al opoziției a fost criticată de structurile internaționale.

Lupta dintre posedarea de surse mediatice se realizează și între partidele de guvernare, care sunt trei la număr și fiecare tinde să aibă propriul canal de informare și manipulare a maselor. Cele mai multe canale mediatice aparțin componentelor puterii, mai ales cele finanțate de PDM, apoi PLDM, fiind valabilă lozinca că : „cine plătește acela comandă muzica”.

Mass-media ar trebui să fie elementul-cheie care ar apropia componentele puterii, arătând adevărata față a lucrurilor și informând cetățenii corect, echidistant, transparent, și promovând un dialog social sănătos. Însă, în R.Moldova informația este reprezentată exclusiv în funcție de poziția ocupată pe eșichierul politic și de greutatea banilor. Noi am propune câteva recomandări care, fiind respectate, vor aduce îmbunătățiri vizibile în domeniul ce ne preocupă:

1) respectarea spațiilor de audiență la televiziunea publică a tuturor partidelor;

2) perfecționarea legislației Republicii Moldova cu scopul afirmării pluralismului și libertății de exprimare, creării unor condiții favorabile pentru dezvoltarea presei independente.

3) extinderea transparenței instituțiilor publice, informarea obiectivă a populației, antrenarea acestora în adoptarea deciziilor.

4) posibilitatea reală de manifestare a opoziției în sfera mediatică (posturi TV, ziare funcționale).

Trebuie să conștientizăm faptul că doar împreună vom schimba viitorul țării, noi trebuie să luăm atitudine, să avem inițiativă și dorință ca să depășim tranziția copleșitoare care ne depășește identitatea și personalitatea noastră.

Referințe:

1. CARTARESCU, I. Cealaltă parte–opoziția. http://www.dntb.ro/sfera/66/bilant-art_7.html
2. *Barometrul Opiniei Publice*. Institutul de Politici Publice, noiembrie 2012, p.24, 36.
3. MORARU, V. Relația dintre putere și opoziție în Republica Moldova din perspectiva mediatică. În: *Moldoscopia (Probleme de analiză politică)*. Chișinău: USM, 2007, nr.3, p.85.

*Recomandat
Victor SACA, dr.hab., prof.univ.*

BALCANII DE VEST PE CALEA INTEGRĂRII EUROPENE: Dificultăți și rezultate

Alexandrina BOTEZATU, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

După cinci valuri de extindere, Uniunea Europeană este pe calea de a primi în cadrul său noi membri. În prezent, pe lângă Turcia și Islanda, perspective clare de aderare le au statele din Balcanii de Vest. Acestea fiind Croația, Macedonia, Serbia, Muntenegru (state candidate), urmate de Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo (potențiale candidate). Pentru realizarea obiectivului de integrare europeană, statele din Balcanii de Vest trebuie să realizeze aceleași cerințe înaintate, adică criteriile de la Copenhaga, cărora le-au făcut față și celelalte state care au aderat până în 2007 [2, p.145-146]. Problemele cu care se confruntă aceste state în procesul de integrare europeană sunt în principiu similare, acestea referindu-se în general la problemele legate de cooperarea cu Tribunalul Penal Internațional pentru Iugoslavia, drepturile minorităților, corupția, și altele [6, p.484].

Republica Moldova se confruntă cu probleme similare statelor balcanice, cum ar fi trecutul ex-sovietic, care a influențat mult tergiversarea dezvoltării noastre socioeconomico-politice, corupția ș.a. Acesta este motivul pentru care Republica Moldova este identificată cu statutul țărilor din regiunea Balcanii de Vest, modele relevante fiind experiența Croației, în calitate de stat care anul acesta aderă, Serbiei, din perspectiva divergențelor sale cu Kosovo, și Macedoniei, care a fost prima țară candidat din regiune [1; 2].

La 23 februarie 2003, Croația aplică pentru aderarea la UE. Croația era mult mai pregătită din punct de vedere economic și gata să facă față presiunii competitive ale forțelor economice din UE decât Bulgaria sau România, ținând cont de buna funcționare a economiei de piață croate la momentul extinderii Uniunii din 2007, dar problemele politice și sociale cu care aceasta se confrunta, au târăgănat încheierea setului de negocieri într-un timp mai scurt și au făcut ca relația dintre Croația și UE să fie una destul de „tulbură”.

În primul rând, problema Croației și a relației acesteia cu Tribunalul Penal Internațional pentru Iugoslavia, pornind de la cooperarea nu foarte de succes dintre ele, cazurile Gotovina și Markač, considerați adevărați eroi naționali în Croația [5, p.450]. În al doilea rând, relația Croației cu statul vecin, Slovenia, menționându-se conflictul cu Ljubjanskaya Banka, precum și disputa de până în 2010 privind frontiera din Golful Piran. În al treilea rând, Croația are o problemă serioasă în ceea ce privește drepturile minorităților, îndeosebi ale sârbilor și romilor [5, p.448]. Numai după soluționarea problemelor date a fost posibilă semnarea Tratatului de aderare, după ratificarea căruia, Croația va deveni membru al UE la 1 iulie 2013.

Vorbind despre Serbia, guvernul sârb presupune accesarea acesteia până în 2015, însă oficialii europeni și analiștii politici consideră că acest lucru se

va întâmpla cu cel puțin 5 ani mai târziu decât data programată. O primă problemă, în acest sens, și cea mai greu de rezolvat este aceea privind independența Kosovo. Serbia refuză să recunoască independența Kosovo și a promis să ia măsuri legale și diplomatice pentru ca provincia să fie parte legală a sa. Deși din cadrul UE doar 22 de state-membre au recunoscut independența Republicii Kosovo, UE îi cere Serbiei să recunoască Kosovo înainte de a adera la comunitatea europeană [6, p.488]. Un alt impediment este și cooperarea, ca și în cazul Croației, cu Tribunalul Penal Internațional pentru Iugoslavia, caz relevant fiind cel al generalului Ratko Mladić, capturat în 2011 și care a intrat în custodia Tribunalului în mai 2012. Cu toate acestea, Serbiei i s-a oferit statutul de țară candidat în 2012.

În ceea ce privește Macedonia, aceasta este primul stat din regiune care a înaintat cererea de aderare, și a semnat Acordul de Stabilizare și Asociere, conferindu-se statutul de candidat în 2005. Totuși negocierile nu pot fi lansate din cauza disputei cu Grecia legată de recunoașterea numelui său constituțional „Republica Macedonia”, iar UE se referă la acest stat ca fiind „fosta Republică Iugoslavă Macedonia”. De asemenea, este prezentă problema minorităților albaneze [4, p.23].

Ce are de învățat Moldova din experiența acestor state?

În primul rând, în calitatea noastră de fost membru al blocului comunist, e necesar să observăm evoluția întregului sistem politico-economic-social al acestor țări și să vedem unde putem face îmbunătățiri. Toate aceste state au făcut reforme de europenizare, au efectuat liberalizarea regimului de vize, au realizat la nivel intern planuri naționale de pre-aderare și aderare la UE. Noi trebuie să atingem scopul liberalizării regimului de vize, concomitent cu aceasta, fiind nevoie de realizarea unui plan național complet de aderare.

Referințe:

1. BERBECA, V. Republica Moldova și Ucraina – abordare la pachet pentru UE sau fiecare cu propriul parcurs? În: *Buletin de politică externă a Moldovei*, IDIS Viitorul, nr.9, august 2010. 4 p.
2. LAVENEX, S. Schimmelfenning F. Relations with the Wider Europe. In: *JCMS Annual Review*. Vol.46, 2008, p.145-164.
3. MIOSIK-LISJAK, N. Croatia and the European Union: A social constructivist perspective. In: *Policy Studies*, vol.27, no.2, 2006. p.101-114.
4. NEOFOTISTOS, V.P. „The Balcans' Other within”: Imaginings of the West in the Republic of Macedonia. In: *History and Anthropology*. March 2008, vol.19, no.1
5. ROTER, P.; BOJINOVIC, A. Croatia and the European Union: A Troubled Relationship. In: *Mediterranean Politics*. November 2005, vol.10, no.3, p.447-454.
6. STIKS, I. Nationality and Citizenship in the Former Yugoslavia: From Disintegration to European Integration. In: *Southeast European Studies and Black Sea Studies*. December 2006, vol.6, no.4, p.483-500.

Recomandat
Cristina MORARI, dr., lector

ИННОВАЦИОННЫЙ РАЗРЫВ: ПРОБЛЕМЫ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

*Татьяна ЧЕБОТАРЬ, факультет международных отношений,
политических и административных наук*

В современном мире наиболее остро проявляется неравномерность мирового развития. Различия на таких уровнях развития, как экономическое, социальное, финансовое, управленческое, всегда были актуальной проблемой, существующей и сейчас. При этом основой возникновения неравенства на всех перечисленных уровнях стали инновации. Конкуренция в инновационной сфере обычно называется инновационным разрывом. Следует отметить, что это огромный разрыв между самой инновационной идеей и её воплощением в жизнь [1].

Для полноценного определения понятия *инновационный разрыв* необходимо обозначить определённые характеристики. Во-первых, обосновать, почему разрыв носит именно глобальный, а не межстрановой характер. Во-вторых, понять, случаен ли данный разрыв или последователен. В-третьих, осмыслить те проблемы, которые встают при формировании единого общества, специфического глобального партнёрства основанного на цивилизационно-культурных нормах и ценностях. Инновационный разрыв затрагивает абсолютно все государства, он последователен в своём возникновении, так как сама человеческая природа стоит против уменьшения данного разрыва из-за естественного желания превосходства.

Не следует считать инновациями только технологические изобретения. В настоящее время это нововведения в области управления. Педагогики, финансов, психологии и др. влияющие на политику и развитие государств. В условиях глобализации международную конкурентоспособность и экономический рост определяют именно инновации [2]. Однако инновационное развитие порождает и глобальные проблемы. Интересным фактом остаётся то, что прогресс является действенным именно в среде богатых государств.

Ввиду диспропорций в инновационном развитии развивающиеся государства не в состоянии удовлетворять свои потребности, что порождает финансово-экономические и торговые противоречия. Подобная действительность чревата усилением межцивилизационных противоречий, проявляющихся в росте национализма, стремлений к замыканию на себе и бездумному копированию чужих культурных образцов [3]. Помимо этого ускорение инновационного развития расширяет инновационный разрыв.

Однако такие государства, как Китай и Индия, демонстрируют что несмотря ни на какие проблемы можно продвигаться вперёд и стано-

виться на один уровень с развитыми государствами. Доказательством является «Глобальный рейтинг инноваций-2012», публикующийся каждый год на основе данных Всемирной организации интеллектуальной собственности и мировой школы бизнеса INSEAD. В отчёте рассматривается 141 страна, а результаты формируются на основе инновационных стратегий, инновационных составляющих и самой инновационной среды. Первая тройка лидеров – Швейцария, Швеция и Сингапур. В общем рейтинге инновационного развития Молдова занимает пятидесятое место, что показывает спад по сравнению с тридцать девятым местом в 2011 году [4]. Однако существует также рейтинг эффективности в сфере инноваций, тройка лидеров которого – Китай, Индия и Республика Молдова [5]. Помимо этого, Молдова находится на третьем месте по рейтингу интеллектуальной собственности, на пятнадцатом месте по патентам, на первом – по созданию полезных моделей, которые применяются на национальном уровне, и на четвёртом – по регистрации товарных знаков. Существуют и не такие позитивные позиции, как 73 место по патентированию в рамках Международного договора о патентной кооперации и 96 место по сложности рынка.

В заключение отметим, что инновации должны определять общую парадигму помощи в целях развития. Глобальное партнёрство может решить возникающие проблемы. Финансовые механизмы ООН и других организаций показывают необходимость взаимовыручки в этом секторе. Республика Молдова должна создать национальную модель, которая обеспечит установление связей для развития инновационных систем.

Литература:

1. РАФАЛЬСКИЙ, Ю. Цель проекта «Фабрика мысли» – максимально сократить разрыв между разработкой и внедрением инновационных технологий. <http://www.cskp.ru/discussion/10000199/10556/?print> (vizitat 20.03.2013).
2. АНИКОНОВ, Н. Инновации в системе экономического развития. В: *Инновации*, 2004, № 5, с.20-22.
3. ШУГУРОВ, М. Глобальный инновационный разрыв. В: *Международные процессы*, 2012, №2. <http://www.intertrends.ru/twenty-ninth/03.htm> (vizitat 20.03.2013).
4. «Чудо! Молдова – лидер эффективности инноваций». <http://ava.md/economics/012247-chudo-moldova-lider-effektivnosti-innovacii.html> (vizitat 20.03.2013).
5. Dutta S. The Global Innovation Index 2012 http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/economics/gii/gii_2012.pdf (vizitat 20.03.2013).

*Recomandat
Cristina EJOVA, dr., conf.univ.*

JURNALISM ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII

MASS-MEDIA ȘI CRIZELE POLITICE

Cristina GUREZ, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării

Mass-media este „forța” ce informează și influențează societatea. Rolul primordial al mass media e cel de a prezenta informație veridică din orice loc, în orice moment și în orice situație. Problematică referitor la crizele politice a fost abordată în mai multe lucrări. Totuși, observăm că mai sunt multe detalii de studiat. În special, nu sunt suficiente lucrări privind tema „Jurnalism în situații de criză”, subiectul asupra crizei și relațiilor publice este studiat mai mult în lucrări ce țin de PR, marketing, organizații etc.

„Comunicarea în situații de criză este cea mai provocatoare și fascinantă practică”, Informația lipsește sau este săracă și lipsește timpul suficient pentru cercetare și culegere de date. Este greu a stabili în situații de criză ce opțiune reprezintă o alegere bună sau greșită. Comunicarea jurnalistică de calitate în situațiile de criză se datorează, în primul rând, pregătirii jurnalistului, modului în care cunoaște, abordează și analizează criza.

În termeni generali: „CRIZĂ, crize, s. f. 1. Manifestare a unor dificultăți (economice, politice, sociale etc.); perioadă de tensiune, de tulburare, de încercări (adesea decisive) care se manifestă în societate. Iar, criza politică este starea sistemului politic, care se manifestă prin aprofundarea și intensificarea conflictelor existente și consolidarea acestora într-o situație de tensiune politică” [1].

Am efectuat un studiu care oferă o sistematizare a tuturor materialelor ce au vizat nealegera și, respectiv, alegerea președintelui din perioada 16 decembrie 2011-16 martie 2012, în edițiile de vineri ale publicațiilor „Timpul” și „Moldova Suverană”, precum și o analiză comparată a acestora. Am analizat modalitățile de reflectare a crizei nealegerii președintelui.

Analiza materialelor ce prezintă fenomenul nealegerii președintelui s-a axat pe următoarele criterii: frecvența apariției articolelor ce reflectă criza politică, genurile abordate în materialele despre criză politică, unghiul de abordare a crizei/implicarea jurnalistului, numărul și tipul surselor implicate, numele autorilor ce abordează tematica, divizarea opiniei de informație, fotografiile utilizate, tipuri de titluri, rubrica și pagina unde e plasat materialul, limbaj, aspecte deontologice.

Diferența numărului de materiale este una destul de mare, având în vedere că pe parcursul a trei luni în „Timpul” au fost publicate 56 de articole ce vizează tema nealegerii președintelui, iar în „Moldova Suverană” doar 12 materiale. Diferența e de 44 de materiale.

Explicația unui număr mai mic de material în „Moldova Suverană” este probabil faptul că ziarul are doar 4 pagini A2 echivalent cu 8 pagini A3, pe

când „Timpul” are 32 de pagini. Mai mult spațiu – mai multă necesitate de a-l acoperi, diversitate mai mare și abordarea mai multor aspecte. „Moldova Suverană” fiind mai limitată în spațiu include doar cele mai importante știri, astfel încât spațiul existent să includă și politic, și social, cultural etc. Acesta ar putea fi un factor determinant, altul însă ar fi unghiul pe care se axează publicația „Timpul” abordând mai mult materiale ce țin de politică, guvernare, lideri de partide etc. Genul dominant în ambele publicații este știrea, care adesea relatează un eveniment sau e scrisă în baza unei sau mai multor declarații vizavi de un subiect anume.

Analizând comparativ „Moldova Suverană” cu „Timpul”, trebuie să evidențiem anumite fapte. În primul rând, „Timpul” și-a îndreptat atenția la maxim spre criză și spre toată situația creată, pe când „Moldova Suverană” a tratat subiectul mai degrabă superficial, doar câteva știri și unele date generale. Ar mai trebui de evidențiat că titlurile din „Timpul” sunt uneori ironice, metaforizate, pe când în „Moldova Suverană” se menține stilul clasic.

Mass-media tratează criza în mod diferit, politica editorială stabilește unghiul de abordare, unele articole sunt părtinitoare, în unele cazuri, presa devine manipulator, în loc de seriozitate în articole persistă ironia, alte publicații, dau prea puțină atenție situațiilor de criză, se încalcă principiile etice. Recomandări pentru mass-media: să analizeze politica editorială și chiar să o revizuiască pentru a fi pregătiți să ofere informații corecte și imparțiale în situații excepționale, să sporească numărul articolelor cu caracter pozitiv și cu mesaje optimiste, să își analizeze munca și principiile în baza cărora funcționează pentru a îmbunătăți activitatea proprie, să promoveze o imagine echilibrată departe de partizanat și subiectivism, Să nu utilizeze tehnici de manipulare, să respecte echitatea și drepturile umane, să se afirme independent, să muncească în binele societății, să ofere adevărul, să dezbată zvonuri și să influențeze pozitiv evenimentele ce au loc, să nu pășească peste responsabilitate și grijă față de societatea în care se află.

Mass-media nu trebuie să uite nicicând rolul care îi este atribuit, încrederea care îi este acordată, ajutorul care este cerșit și datoria pe care trebuie să o îndeplinească cu onoare. Jurnaliștii sunt cei care modelează anumite fenomene și evenimente și influențează evoluția acestora și chiar hotărâsc indirect finalul, deci ei sunt cei ce trebuie să își asume responsabilitățile și posibilele riscuri.

Bibliografie:

1. STEPANOV, G.; GUZUN, I. *Jurnalismul în situații de criză*. Chișinău: CEP USM, 2010.
2. NICULAE, T.; GHERGHIȚĂ I.; GHERGHIȚĂ D. *Comunicarea organizațională și managementul situațiilor de criză*. Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2006.

*Recomandat
Georgeta STEPANOV, dr., conf.univ.*

UTILIZAREA REȚELELOR SOCIALE ÎN ACTIVITATEA BIBLIOTECII Cazul bibliotecii municipale „B.P. HASDEU”

Maria GONȚA, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării

În ultimii ani asistăm la o dezvoltare fără precedent a Internetului, bibliotecilor și a serviciilor Web. Pătrunderea rapidă a noilor tehnologii informaționale determină schimbări majore în forma de prezentare a bibliotecii.

Extinderea serviciilor oferite de Biblioteca Municipală (BM) „B.P. Hasdeu” a creat posibilități de soluționare a necesităților utilizatorilor bazate pe noile tehnologii. BM s-a implicat în procesul de informatizare, creând și oferind utilizatorilor servicii electronice care, pentru a corespunde cerințelor pieței informaționale, sunt permanent modernizate și diversificate.

Informația postată de bibliotecari este distribuită prin rețelele sociale și ajunge la utilizator imediat după publicare. BM „B.P. Hasdeu” a implementat serviciile Bibliotecii 2.0, prin care își promovează activitatea în mediul online, iar utilizatorii pot găsi mai repede informația și pot mult mai ușor interacționa. În prezent, BM utilizează următoarele rețele de socializare: Facebook, Twitter, LinkedIn, Flickr, Youtube, Google+, Pinterest, Delicious, Slideshare, Tumblr, de asemenea sunt pe larg utilizate blogurile.

Colecția digitală pe Flickr, Pinterest și Youtube continuă să se dezvolte cu pași rapizi. Activitățile organizate de biblioteci pot fi vizualizate pe **Flickr**, care permite stocarea on-line de imagini și poze de la activitățile organizate de filialele BM. Pot fi menționate albumele: *Chișinăul în arta decorativă; Lecții bibliografice; Lecturile verii; Chișinăul citește o carte; Expoziții de carte; de desene* etc. Pe **Pinterest**, un alt serviciu Web, sunt create albumele: *Revista BiblioPolis editată de BM; Biobibliografiile și bibliografiile editate de BM; Publicațiile BM* etc.).

O importanță deosebită este acordată **Youtube**-ului, prin intermediul acestuia *prezența BM în comunitate este mult mai vizibilă*. Majoritatea videoclipurilor, plasate pe Youtube, se referă la: expoziții de carte, artă și desen etc.; lansări de carte; ateliere profesionale; întâlniri cu personalități; omagieri; lecții de instruire; ore de lectură; concursuri etc.

Se observă și crește gradul de popularitate al serviciului Facebook. Site-ul de socializare **Facebook** oferă multiple posibilități de prezentare, promovare și informare pentru BM, și anume: a informa și a partaja noutățile; a comenta și discuta cu utilizatorii BM; a posta prezentări de cărți noi și informații despre serviciile noi; a invita la evenimentele organizate de către filialele BM; a folosi linkuri; a posta notițe; a forma grupuri pe diverse teme (*Impresii de lectură; Fii informat; File din viață și cărți*); a adera la grupuri profesionale; a urmări paginile asociațiilor profesionale, bibliotecilor, colegilor bibliotecari; a participa la cluburi de lectură etc.

Serviciul Slideshare oferă o bază de stocare a prezentărilor și materialelor pregătite de biblioteci pentru anumite activități, astfel sunt promovate contribuțiile bibliotecarilor la conferințe, seminare și ateliere, care au avut loc atât în incinta BM cât și în cadrul altor instituții. În acest spațiu acesta bibliotecă postează regulat informații referitoare la carte, lectură, colecții și servicii specializate, expoziții, programe organizate de BM etc.

Blogurile, la rândul lor, sunt instrumente de documentare și promovare a bibliotecii. Blogurile BM au menirea de a publica experiențe, a oferi ajutor în navigarea utilizatorilor în serviciile și activitățile bibliotecii.

Blogurile BM, 39 la număr, permit postarea de liste bibliografice virtuale, mape tematice electronice, buletine informative, recomandări de lectură, ghiduri de regăsire a informației, conferințe, simpozioane, mese rotunde, serate, concursuri etc.

Prin intermediul rețelelor sociale, utilizatorul poate solicita și este informat on-line despre orice informație ce ține de colecție, programul de funcționare, activitățile organizate de bibliotecă etc. Astfel, comunicarea profesională în **LinkedIn** se utilizează pentru schimbul de informații, idei, oportunități și posibilități. Prin intermediul LinkedIn, bibliotecarii au posibilitatea: a comunica cu colegii de breaslă; a crea grupuri profesionale; a adera la grupuri deschise din domeniul biblioteconomic (IFLA, Biblioteca virtuală, Biblioteca 2.0 etc.).

Google+, altă rețea de socializare, oferă posibilitatea de vizualizare a informațiilor selectate în profilul personal, acces la profilul personal; comunicarea în cerc; crearea grupurilor de utilizatori și posibilitatea de a distribui informația unui anumit grup, fără ca celelalte grupuri sau utilizatorul din internet să vizualizeze conținutul. Utilizarea rețelelor sociale de către BM are menirea: să propună și să ofere oportunități de informare; să faciliteze accesul la informație; să permită utilizatorului să se documenteze și de la distanță; să sensibilizeze publicul și să-l atragă la lectură; să contribuie la formarea profesională; să colecteze feedbackul de la utilizatori pentru îmbunătățirea calității serviciilor; să informeze operativ utilizatorii despre programele de lectură și serviciile culturale organizate de biblioteci; să promoveze serviciile tradiționale și on-line ale BM.

În afară de rețelele sociale, menționate mai sus, se dezvoltă treptat și alte servicii web precum: Twitter, Delicious și Tumblr.

Analiza utilizării rețelelor sociale de BM „B.P. Hașdeu” demonstrează nivelul înalt de implicare a BM în dezvoltarea serviciilor noi. BM a întreprins un șir de acțiuni pentru a extinde și îmbunătăți accesibilitatea on-line a informației, cum ar fi: instruirea bibliotecarilor în cadrul unui program special *Bibliotecarul 2.0*: „Ce trebuie să știi ca să devii bibliotecar 2.0”, organizat în anul 2009 pentru bibliotecarii BM, renovarea paginii Web, creșterea prezenței pe rețelele sociale, diversificarea serviciilor prin aplicarea elementelor Web 2.0.

*Recomandat
Nelly ȚURCAN, dr., conf. univ.*

ROLUL CULTURII ORGANIZAȚIONALE ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR ȘI PERFORMANȚELOR PROFESIONALE (Cazul bibliotecii UPS „Ion Creangă”)

Ecaterina SCHERLET, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării

Cultura unei organizații este o combinație unică de norme, valori, credințe și comportamente care caracterizează modul în care grupurile și indivizii interacționează în muncă. Cultura ilustrează modul în care se desfășoară munca și sunt tratați oamenii într-o organizație. Ea nu este vizibilă sau explicabilă cu precizia cu care, spre exemplu, este schițată pe hârtie organigrama organizației. Cultura este un ansamblu de factori interni și externi ai organizației, care tind să aibă o mare stabilitate în timp și care au un mare impact asupra dezvoltării competențelor profesionale ale angajaților și performanțelor organizației, în care ei activează.

Literatura de specialitate oferă un larg spectru de definiții referitoare la cultura organizațională, vom menționa doar câteva dintre acestea.

Gh.Gh. Ionescu o definește ca pe un „sistem de valori, de prezumții, de credințe și de norme împărtășite de membrii unei organizații” [2, p.254].

„Sistemul de simboluri, tradiții, valori și norme de comportament împărtășite de cea mai mare parte a personalului unei organizații, modul de gândire și de acțiune, care stă la baza activității organizaționale, modalitatea internă de adaptare la mediul extern constituie cultura organizațională” [4, p.10].

Actualitatea și necesitatea cercetării problemei date a fost determinată de următoarele aspecte: cultura organizațională determină succesul organizației, este elementul-cheie al schimbării, al îmbunătățirii, al calității și satisfacției este un mod de viață al membrilor organizației, influențează asupra dezvoltării competențelor profesionale ale bibliotecarilor și performanțelor Bibliotecii.

Scopul cercetării: studierea nivelului culturii organizaționale pentru asigurarea unui management instituțional calitativ.

Obiectivele cercetării: diagnosticarea situației actuale a culturii organizaționale la Biblioteca Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (UPS „Ion Creangă”); determinarea factorilor ce influențează cultura organizațională; identificarea motivației personalului pentru realizarea culturii organizaționale; identificarea impactului culturii organizaționale asupra performanțelor Bibliotecii.

Studierea culturii organizaționale la Biblioteca UPS „Ion Creangă” s-a efectuat în baza unui chestionar de opinie, în urma realizării căruia am obținut răspunsuri la obiectivele propuse, am confirmat ipotezele înaintate și am stabilit acțiuni de perspectivă.

În urma studiului efectuat, a fost stabilită situația actuală a culturii organizaționale. Personalul Bibliotecii consideră că cultura organizațională este bazată pe climatul organizațional, interacțiunea comună – bazată pe scop comun și comunicarea interpersonală – se formează prin stilul de conducere și modul de luare a deciziilor, în baza responsabilităților fiecărui angajat, credințelor și valorilor comune existente și necesită modificări minore.

Au fost determinați factorii, care influențează cultura organizațională în bibliotecă: climatul psihologic, calitățile manageriale conducerii de vârf, calitățile personale ale salariaților, cultura societății, calitățile manageriale ale conducerii de mijloc, modul de abordare a problemelor în cadrul universității, competențele profesionale ale salariaților.

În cadrul Bibliotecii UPS, cultura organizațională asigură perfecționarea competențelor profesionale, susține promovarea ideilor inovatoare și spiritul de inițiativă, mai puțin influențează asupra proceselor tehnologice și luarea deciziilor.

În mod deosebit, cultura organizațională existentă influențează asupra managementului, comunicării profesionale, relațiilor cu utilizatorii, contribuie la aplanarea conflictelor, stabilirea relațiilor de parteneriat eficient cu cadrele didactico-științifice și evaluarea activității bibliotecii.

Rezultatele studiului au fost prezentate angajaților bibliotecii, s-au deschis canalele de comunicare la nivelul întregii organizații pentru discutarea concepțelor legate de cultura organizațională, s-a stabilit un obiectiv comun: „Cultura organizațională de succes va asigura performanța și inovare în Biblioteca Universitară”.

Pentru eficientizarea culturii organizaționale au fost propuse următoarele: schimbarea mentalității: de la competiție la cooperare; identificarea modalităților concrete pentru asigurarea unui mediu de lucru pozitiv; schimbarea modalităților de luare a deciziilor: deciziile majore să fie luate de angajați; participarea angajaților cu idei pentru îmbunătățirea culturii organizaționale și a calității serviciilor și produselor informaționale.

Bibliografie:

1. DIGERT, Charles B. *Managementul culturii organizaționale: pași spre succes*. Iași: Polirom, 2006. 180 p.
2. ENACHE, Ionel. Rolul culturii organizaționale în bibliotecă (I). *Biblioteca*. 2007, nr.9, p. 253-254.
3. ENACHE, Ionel. Rolul culturii organizaționale în bibliotecă (II). *Biblioteca*. 2007, nr.10, p.290-292.
4. ZELENSCHI, Angela; CHERADI, Natalia. Cultura organizațională și eficiența activității de bibliotecă. *Info Agrarius*. 2007, nr.1, p.10-14.

*Recomandat
Nelly ȚURCAN, dr., conf. univ.*

POTENȚIALUL MASS-MEDIA ÎN CREAREA IMAGINII POLITICE

Silvia ZMUNCILĂ, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării

Pentru mass-media arena politică constituie sursa potențială a unui flux nesfârșit de subiecte, care asigură instituțiilor, partidelor și liderilor politici publicitate și promovare. Presa, în fond, stă la originea formării pentru public a imaginii acestui domeniu, deoarece că în relația dintre puterea politică și societate un rol de mediere îl are jurnalistul. El este privit ca un propagator al politicii, deoarece deține informația, o modelează și o expune publicului.

Cercetătorii în domeniu sunt de părere că presa este înrolată în lumea politicului, fiindcă o mare parte din materialele difuzate țin de acest domeniu, pe când problemele de facto ale populației (șomajul, salarii mici și prețuri ridicate, rata înaltă a mortalității, copiii orfani, migrația) sunt mediatizate mai puțin. În această ordine de idei, viața politică a RM deja de 20 de ani se află la etapa de tranziție de la sistemul socialist la cel capitalist. La această etapă, spre deosebire de țările liberal-democrate, unde comportamentul oamenilor politici față de mass-media este respectuos, având în vedere statutul ei de „a patra putere”, în societățile aflate în transformare, aceștia tind să le controleze (inclusiv mass-media publice sau guvernamentale). De aici și scepticismul opiniei publice privind veridicitatea informațiilor difuzate de mass-media care țin de activitățile și imaginea actorilor politici. Odată cu instituționalizarea mass-media, aceasta a devenit tribună a intereselor promovate de indivizi, grupuri, etnii sau state. Un exemplu concludent, în acest sens, ar fi Televiziunea Română, care în timpul evenimentelor din decembrie 1989 s-a transformat într-o tribună a revoluționarilor, de aceea statul și alte instituții politice încearcă să-și supună activitatea mass-media.

În perioada de tranziție în care se află RM, comunicarea politică devine axată pe canalele de mediere și de tratare a mesajului politic, adică pe mass-media, iar mesajele actorilor politici nu sunt altceva decât o parte componentă a imaginii pe care aceștia și-o creează prin intermediul presei. În SUA și Franța, comunicarea politică este văzută ca publicitate mediatică, mai ales televizată.

Unii specialiști care analizează de mult timp schimbările în comunicarea politică consideră că, mai ales în timpul campaniilor electorale, aceasta se rezumă la un joc complex între trei actori: candidații, mass-media și publicul. Cu ajutorul sondajelor, candidații încearcă să afle care sunt preferințele și așteptările alegătorilor, dar încearcă să evalueze și imaginea pe care aceștia o au în ochii electoratului, pentru a o ameliora, dacă eventual ar fi nevoie. Ei studiază și oferta electorală a concurenților lor, maniera în care ceilalți candidați își promovează imaginea și se situează în cadrul mass-media. Astfel candidații interpretează permanent contextul politic în care evoluează și își construiesc în mod strategic comunicarea.

Cercetătorul Philippe Maarek, în lucrările sale, deseori substituie reciproc expresiile „comunicare politică” și „marketing politic” ca și cum ar exprima un concept identic. Oamenii politici au înțeles că grație sfaturilor specialiștilor în marketing politic, în publicitate sau în sondaje, puteau să-și îmbunătățească imaginea în ochii opiniei publice. Ei dezvoltă astfel o strategie de comunicare bazată mai mult pe formă decât pe fond și încearcă prin toate mijloacele să atragă atenția mass-media.

Marketingul politic se axează, mai ales, pe *personalizarea* candidatului: se creează o imagine dinamică a omului politic, se subliniază trăsăturile atrăgătoare ale personalității lui, se face apel la emoție. Un exemplu elocvent este aplicarea acestui procedeu în timpul faimoasei dezbateri dintre Richard Nixon și John Kennedy din 1960, când americanii au vizionat pentru prima dată o dezbateră televizată între principalii candidați la președinție. Acest eveniment a demonstrat cât de mult poate influența formatul de dezbateră asupra imaginii candidatului în alegerilor. Aceste dezbateri televizate au fost construite în defavoarea lui Nixon, deși era în topul preferințelor americanilor. Datorită luminii din studioul, Nixon părea neras, mai bătrân, obosit și bolnăvicios. De asemenea, el nu a fost anunțat în ce direcție să privească (în studioul erau 7 camere de filmat), publicul a interpretat acestea drept lipsă de respect. Kennedy a lăsat o impresie mult mai bună: s-a prezentat ca un candidat relaxat, sănătos și plin de viață. Ca rezultat, deși americanii care au ascultat dezbaterile la radio, i-au dat câștig de cauză lui Nixon, impresiile telespectatorilor i-au adus victoria lui Kennedy.

La capitolul imagine, putem specifica: un om politic sau o formațiune politică poate eșua, dacă imaginea pe care o are în ochii publicului este nefavorabilă. Imaginea nu este cu adevărat formată decât atunci când intră în contact cu publicul, căruia îi este destinată.

În ceea ce privește Republica Moldova, încercând să înrădăcineze imaginea lor în conștiința publicului, politicienii moldoveni nu pierd ocazia să participe în cadrul emisiunilor radioului și televiziunii, sunt prezenți în paginile presei, dacă nu cu declarații politice sau cu merite în activitatea lor de bază, cel puțin prin scandaluri și expresii specifice (uneori chiar dezonorante).

Așadar, prin modul în care mass-media prezintă imaginea sferei politice, creează opinii și poziții în rândurile populației, de aceea, în opinia mea, este importantă prezentarea onestă, cel puțin, a realității, dacă imparțialitatea începe să devină doar un vis al jurnaliștilor.

Bibliografie:

1. MAAREK, Philippe J. *Campaign Communication and Political Marketing*. London: Routledge, 2003.
2. *Politica și comunicarea în tranziție*. Coord. Victor MORARU. Chișinău: IMM, 2006.

*Recomandat
Ana VIZIRU-STEGARESCU, lector*

PSIHOLOGIA PERCEPȚIEI PUBLICITĂȚII EXTERIOARE (out-door)

Mihaela POSTORONCĂ, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării

Harta din mintea noastră este altceva decât teritoriul pe care-l reprezintă. Această afirmație a Catherinei Cudicio, specialist în comunicare și relații umane, ne-a determinat să reflectăm asupra mesajului direct și cel latent pe care îl conține publicitatea exterioară prezentă pe străzile Chișinăului. De asemenea, ne-au interesat căile de influențare la nivel afectiv a publicității out-door, aceasta fiind una dintre cele mai influente datorită vizibilității sporite și accesibilității.

Scopul lucrării este analiza publicității exterioare din punctul de vedere al psihologiei percepției, prezentarea unei tipologii a stimulilor în publicitate și oferirea unor exemple concludente din publicitatea exterioară. Cât suntem vii participăm 100% la reprezentarea mentală a propriei lumi. Realitatea percepută este altceva decât realitatea în sine. Percepția influențează masiv raporturile cu sine și cu ceilalți. Ea filtrează realitatea, o distorsionează și o modelează. Percepția umană este subiectivă și selectivă. În plus, percepția mai poartă și amprenta identitară a proceselor de gândire. Astfel, prin intermediul publicității, are loc manipularea atenției selective prin stimuli. Pentru a sesiza această manipulare, am identificat următoarea tipologie a stimulilor în publicitate: intensitatea stimulilor, mărimea stimulilor, culoarea, mișcarea, contrastul și surpriza, plasamentul, frumusețea formei. Intensitatea se referă la energia stimulilor în scopul captării atenției involuntare. În exemplele de publicitate, se evidențiază diferența de mărime: publicitatea socială ce vizează lupta contra corupției, reprezentată prin lupta a doi sportivi, unul lipsit de putere, care vrea să combată corupția – cetățeanul cinstit, celălalt – sportiv puternic care este întruchiparea acestui fenomen social negativ; tragedia abordării: prezentă în campania socială „Grăbește-te încet”, care are scopul să responsabilizeze pietonii înlocuind linia unei zebre cu un om acoperit cu o pânză albă ce a suferit un accident. Contrastul influenței este o tehnică folosită în publicitatea din cadrul confruntărilor electorale din alegerile locale 2011, când doi dintre candidați (Igor Dodon și Dorin Chirtoacă) au avut panouri cu același cuvânt-cheie – „soluția” ce era încadrat în contexte diferite. Când spunem mărimea stimulilor ne referim la exemplele de bigboard-uri care atrag atenția trecătorilor prin mărimi impresionante (amplasate pe pereții centrului comercial SunCity, Primăria Chișinău etc.). Culoarea stimulilor, de obicei, trebuie să poarte amprenta tematicii publicității (culori aprinse – publicitatea la emisiunea de divertisment „Sare și Piper”, culori neutre – când însoțesc un mesaj ce promovează toleranța, de exemplu în campaniile sociale împotriva discriminării).

Percepția mișcării este un proces psihic prin care sesizăm viteza, direcția, sensul. Din perspectiva comunicării, nu abordăm mișcarea ca fiind calitatea generală a materiei, ci doar ca realitate autonomă ce influențează percepția. Publicitatea respectivă ne creează impresia de mișcare datorită faptului că reprezintă promovarea mișcării și a activităților care garantează aceasta (de exemplu – publicitatea la proiectul Dance 4 Life, campania „Night Shopping Party” organizată de Shopping MallDova). Contrastul și surpriza este o altă tehnică publicitară care operează cu stimulii psihologici. Astfel, se mizează pe prezentarea unor concepte contradictorii care, fiind combinate, creează un impuls informațional, ce surprinde și constituie o apariție șocantă. Această tehnică a fost utilizată în campania de propagandă lansată de Valeriu Pasat, care a apărut pe panouri alături de Vladimir, Mitropolitul Chișinăului și a întregii Moldove. Plasamentul publicității are, de asemenea, o mare importanță, pentru că poate sugera anumite mesaje publicului. Acestea au proprietatea atât de a favoriza procesul comunicațional, cât și de a distorsiona misiunea mesajului. De pildă, amplasarea publicității „Casa Miresei” în apropierea magazinului „Zoo House” poate crea interpretări nepotrivite. Un exemplu de amplasare corectă este publicitatea cu mesajul „simte dragostea” a centrului comercial „Shopping MallDova” plasată în apropierea universităților în preajma sărbătorilor „Sf.Valentin și Dragobete”. Frumusețea formei reprezintă un instrument de persuasiune prezent în publicitatea exterioară care se caracterizează prin îmbinarea reușită a calităților produsului promovat cu frumusețea femeilor (de obicei, la produsele cosmetice. Publicitatea este un instrument de promovare care trebuie să cucerească, tocmai de aceea ea folosește stimulii psihologici ce se strecoară în subconștientul uman și îl motivează să opteze pentru un anumit produs. Chiar dacă publicitatea exterioară din Chișinău nu poate fi apreciată ca una care „exploatează” din plin tehnici subtile de manipulare. Prin acest studiu am demonstrat că cele mai esențiale metode de utilizare a stimulilor psihologici sunt eficient îmbinate cu mesajele publicitare.

Bibliografie:

- 1) PRUTIANU, Ș. *Tratat de comunicare și negociere în afaceri*. Iași: Polirom, 2008.
- 2) PÂNIȘOARĂ, I. *Comunicare eficientă*. Iași: Polirom, 2000.

*Recomandat
Valentin DOROGAN, dr., conf.univ.*

ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

STUDENTUL – SUBIECT AL DEVENIRII PROFESIONALE

Angela ZAHARCO, Facultatea de Științe ale Educației și Arte,
USB „Alec Russo”

Societatea cunoașterii, informatizarea educației, intensificarea procesului de globalizare au dus la schimbări profunde în mediul universitar, fapt ce a impus un nou mod de gândire și concepere a rolului studentului în formarea sa profesională.

De la noi, de la studenți, se cere azi să devenim subiecți ai învățării, ceea ce implică nu o participare pasivă în cadrul procesului instructiv-educativ, ci o participare activă, o includere în activități, expunerea opiniilor proprii.

Dicționarul pedagogic oferă conceptul de educație centrată pe student care semnifică „o cerință didactică de a pune studentul, și nu materia de învățământ, în centrul procesului instructiv” [1, p.44].

Subiectul instruirii – studentul, reprezintă un individ sau un grup de indivizi care posedă și dă dovadă de proactivitate conștientă și creativă, de libertate în cunoașterea de sine și autoedificare în schimbarea realității înconjurătoare. Calitatea de subiect implică capacitatea individului ori a grupului de a se manifesta ca individualitate, dă dovadă de proactivitate și libertate în alegere și în realizarea activității și suportă cu demnitate consecințele pentru propriile decizii [2, p.15].

Calitatea de subiect oferă persoanei o viziune aparte despre sine și lumea înconjurătoare, care determină perceperea rostului, rolului și locului său în viață. [2, p.15]. În aceste circumstanțe, studentul reflectează asupra acțiunilor sale, asupra gândurilor sale și realizează unele concluzii care-i atribuie un alt statut, devenind autonom și responsabil de propria sa dezvoltare.

Calitatea de subiect, obținută în procesul învățării centrate pe student, ne oferă o mai mare autonomie și un control sporit cu privire la disciplinele de studiu, la metodele de învățare și la ritmul de studiu. Astfel, învățarea centrată pe student ne oferă oportunități de monitorizare a propriei învățări, în consecință, accentuându-se necesitatea ca să ne asumăm un înalt grad de responsabilitate, să ne alegem în mod activ scopurile, precum și să ne administrăm învățarea [2, p.25].

Suntem oare noi, studenții, gata să le facem pe toate? Pentru ca să răspundem la această întrebare, ne-am propus să aplicăm un chestionar la un eșantion de 53 de studenți de la Facultatea de Științe ale Educației și Arte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Prima întrebare *Ești liber în luarea deciziilor?* a obținut 84,90% de afirmații pozitive.

La a doua întrebare *Prin ce te manifesti ca individualitate în cadrul activităților academice?* nu au răspuns 30,18% dintre studenți. 69,82% au indicat răspunsuri de tipul „îmi pot exprima opiniile”, „dispun de tehnici de autoreglare și învățare independentă”, „pot să particip la diferite activități”, „mă pregătesc mereu de seminare”, „promovez ora”, „dau întrebări profesorului”, „ajut colegii în luarea deciziilor”, „sunt curioasă”, „vin cu informații noi”.

La întrebarea *Dispui de strategii de învățare independentă?* 75,47% din numărul total de studenți au răspuns că posedă strategii de învățare independentă. Principalele dintre acestea sunt: învățarea prin scheme, realizarea conspectului, învățarea prin Diagrama Venn, povestirea temei altor persoane, marcarea informației importante, completarea portofoliului.

Studenții chestionați au dat dovadă de capacitatea de a se autoevalua enumerând cu sinceritate punctele tari: „sunt atent”, „memorez ușor”, „gândesc critic”, „sunt curios”, „sunt creativ”, „pot colabora”, „realizez mereu temele” și punctele slabe: „uit repede dacă nu am înțeles”, „îmi vine greu să reproduc”, „sunt prea timidă”, „nu-mi ajunge timp”.

Te bazezi doar pe ceea ce se predă? 77,35 % de studenți au răspuns DA și doar 22,65% au ales NU. Date care denotă dependența studenților de profesor și lipsa unei dorințe de a cerceta independent, de a afla din prima sursă informațiile necesare.

În urma interpretării rezultatelor la întrebarea *Îți planifici învățarea?* am constatat că 83,01% din numărul studenților își planifică activitatea de învățare.

În urma aplicării chestionarului, am constatat că studenții chestionați:

- au o gamă largă de strategii de învățare și știu când să le utilizeze;
- știu care îi sunt punctele forte și punctele slabe;
- înțeleg procesul de învățare;
- își asumă responsabilitatea pentru procesul lor de învățare;

Referințe:

1. CALLO, Tatiana et al. *Educația centrată pe elev: Ghid metodologic*. Chișinău: Ed. Print-Caro, 2010. 170 p. ISBN 978-9975-4152-9-3
2. CHICU, Valentina, DANDARA, Otilia, SOLCAN, Angela, SOLOVEI, Rodica. *Psihopedagogia centrată pe copil*. Chișinău: CEP USM, 2008. 175 p. ISBN 978-9975-70-810-4
3. GUȚU, Vladimir. *Formarea continuă a cadrelor didactice în contextul educației centrate pe cel ce învață*. Chișinău: CEP USM, 2010. 78 p. ISBN 978-9975-71-058-9

*Recomandat
Veronica RUSOV, lector*

ASPECTE ALE IMPLICĂRII STUDENȚILOR ÎN AUTOGUVERNAREA UNIVERSITARĂ

*Iulia ZAHARCO, Facultatea de Științe ale Educației și Arte,
USB „Alec Russo”*

Autogovernarea studentească a început să fie pe larg cercetată în secolul al XIX-lea, însă primele manifestări ale acesteia se atestă încă de la începutul funcționării primelor universități. În urma apariției fenomenului dat, au fost create organizații studentești de autogovernare.

Actualitatea dezvoltării autoconducerii este motivată de faptul că a crescut interesul implicării studenților în soluționarea problemelor legate de perfecționarea procesului instructiv, educativ și de cercetare științifică din cadrul universităților [3, p.72].

Deseori se confundă autogovernarea universitară cu autogovernarea universității, care sunt lucruri diferite, deoarece guvernarea instituției este o parte componentă a sistemului administrativ statal, pe când guvernarea studentească este o acțiune socială [4, p.54]. Autogovernarea studentească nu este altceva decât dreptul și capacitatea studenților de a constitui organe reprezentative care să le apere interesele, să aibă putere de decizie și influență asupra administrației facultății și a universității.

Cercetătorul S.Vostroknutov demonstrează că la etapa actuală activismul studenților a crescut considerabil [4, p.54]. Acest lucru este provocat de dorința studenților de a-și apăra interesele proprii, de a fi membri ai diferitelor organizații studentești.

În contextul aderării la Procesul Bologna, autogovernarea studentească devine un criteriu primar de eligibilitate. Unul din principiile Procesului Bologna exprimă necesitatea participării studenților în guvernarea învățământului superior. Miniștrii europeni responsabili de învățământul superior, în Comunicatul de la Praga, au afirmat că studenții trebuie să participe activ și să contribuie atât în viața universitară, cât și în stabilirea conținutului educației [2].

În Comunicatul de la Berlin, miniștrii cheamă instituțiile și organizațiile studențești să caute căi de implicare a studenților în conducerea învățământului superior [1].

Ținând seama de recomandările miniștrilor, în cadrul universităților din Republica Moldova, s-au creat organizații studentești care realizează autogovernarea, precum: senatul universitar studentesc, decanatul studentesc, sindicatul studentesc, consiliul științific studentesc.

Funcțiile prioritare ale acestor organizații studentești sunt: colaborarea cu administrația universității; informarea studenților despre diverse aspecte ale activității universitare; colaborarea organelor de autoconducere ale diferitelor universități; reprezentarea intereselor studenților la diverse niveluri; participarea la repartizarea bursei, a locurilor în cămin [4, p.56].

În contextul determinării gradului de implicare al studenților în autogovernarea studentească, precum și al motivării acestora pentru a se include în

acest proces, am considerat important efectuarea unui studiu. Am aplicat un chestionar la un eșantion de 101 studenți ai Facultății de Științe ale Educației și Arte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Una din întrebările chestionarului a fost: *Cui te adresezi cel mai des în cazul unei probleme?* Studenții au răspuns, în raport de 53,2% că prima persoană la care apelează este șeful de grupă, după care este prodecanul – 35,8%. Menționăm că unii studenți apelează la organizațiile studențești din cadrul facultății, precum este decanatul sau sindicatele studențești. Deși numărul studenților care se adresează acestor organizații este de 9% și, respectiv, 2%, totuși aceasta este o confirmare a necesității organizațiilor vizate și a implicării studenților la autogovernarea facultății.

Întrebarea-cheie a chestionarului a fost: *Ți-ai dori să participi la rezolvarea problemelor altor studenți?* și a vizat disponibilitatea studenților de a se implica într-o activitate socială. Interpretând rezultatele, observăm că mai mult de 43% de studenți doresc să se implice în activități cu caracter social, 34% nu s-au determinat și doar 23% nu doresc acest lucru.

În concluzie la chestionarul aplicat, menționăm că pentru a realiza o autogovernare eficientă, este nevoie de respectarea următoarelor condiții: prezența obiectivelor și intereselor comune; realizarea unor activități comune în scopul atingerii obiectivelor propuse; existența organelor de autogovernare și coordonarea activității cu ceilalți studenți.

Autogovernarea studențească este proprie studenților, deoarece apare la inițiativa acestora și în consecință, tot de ei este realizată. Poziția activă a studentului, capacitatea lui de a crea o rețea între administrația universității, competența de a coordona cu activitatea altor organizații studențești, organizarea activității culturale în cadrul universității reprezintă acțiunile-cheie ale autodezvoltării personalității studenților. Astfel, prin intermediul autogovernării studențești se creează condiții optime pentru realizarea acestor acțiuni și autodezvoltarea studenților.

Referințe:

1. Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili pentru învățământul superior. Berlin, 2003. Disponibil: http://bologna.ro/a/upfolders/comunicatul_de_la_berlin_19.09.03.pdf
2. Comunicatul întâlnirii miniștrilor europeni responsabili cu învățământul superior. Praga, 19 mai 2001. Disponibil: http://bologna.ro/a/upfolders/comunicatul_de_la_praga_19.05.01.pdf
3. БАЖЕНОВА, Н. Критерии оценки качества деятельности органов студенческого самоуправления. В: *Педагогическое образование и наука: науч.-метод. журн.* 2010, №.3, с. 72-77.
4. ВОСТРОКНУТОВ, С. Особенности организации самоуправления и общественной деятельности студентов в высшем учебном заведении. В: *Высшем образование сегодня: Ежемес. журн.* 2008, №.7, с. 54-61.

*Recomandat
Veronica RUSOV, lector*

EFICIENTIZAREA STUDIERII CONȚINUTURILOR GEOGRAFICE PRIN INTERMEDIUL METODELOR INTERACTIVE GRAFICE

Larisa CHETOVA, Facultatea Pedagogie, UPS „I. Creangă”

Una dintre cele mai întâlnite probleme, centrate în domeniul educației copilului, vizează în mod deosebit procesul evoluției și formării la elevi a unor cunoștințe, competențe față de mediul în care se află. Disciplina *Științe*, în clasele primare, este disciplina care deschide calea spre cunoașterea mediului înconjurător și a modului cum acționează asupra societății umane [1,p.69-70]. În ultimele decenii, a crescut, fără precedent, interesul pentru așa-numitele *metode interactive grafice*. Metodele interactive grafice sunt modalități moderne de stimulare a învățării și dezvoltării personale încă de la vârstele timpurii, sunt instrumente didactice care favorizează interschimbul de idei, de experiențe, de cunoștințe. Specific *metodelor interactive grafice* este faptul că ele promovează interacțiunea dintre mințile participanților, dintre personalitățile lor, ducând la o învățare mai activă și cu rezultate evidente [2,p.56]. În urma utilizării metodelor grafice, oferim posibilitate elevilor, nu numai reproducerea cunoștințelor, ci aplicarea lor, prin realizarea diferitelor scheme, grafice, tabele, desene [3,p.145].

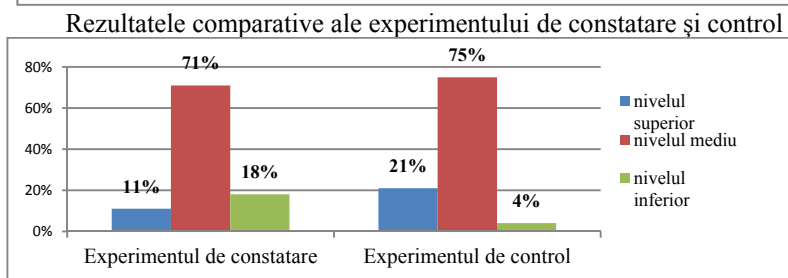
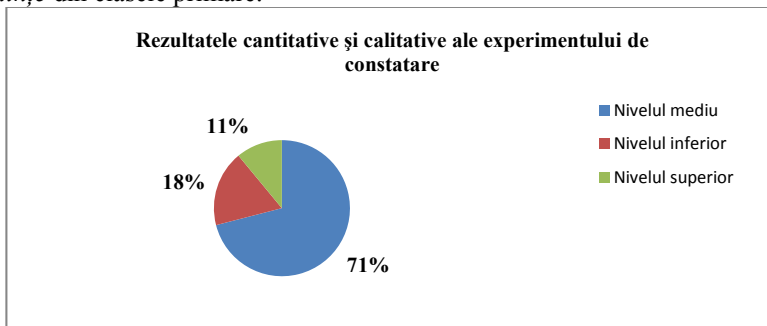
Pentru a demonstra eficiența metodelor interactive grafice în studierea conținuturilor geografice, am realizat un experiment pedagogic cu elevii clasei a III - a ai unui liceu din Chișinău. Experimentul s-a desfășurat în trei etape: de constatare, de formare și de control.

Experimentul pedagogic de constatare a fost desfășurat în luna septembrie, 2012 având ca scop constatarea nivelului inițial de cunoștințe geografice ale elevilor. Metoda de cercetare utilizată a fost testul docimologic, care includea zece itemi heterogeni, plasați pe cele trei nivele cognitive: cunoaștere, aplicare, integrare. În urma verificării testelor și familiarizării cu datele obținute, am constatat că doar trei elevi (11%) din cei 28 (100%) au putut fi plasați la nivelul superior, 18% au fost plasați la nivel mediu și 71% – la nivel inferior (Diagrama).

Pentru a schimba acest raport, în cea de a doua etapă a experimentului – cel formativ, ne-am propus aplicarea metodelor interactive grafice în cadrul temelor cu conținut geografic. Au fost desfășurate cinci lecții, la care în mod diferit, la diverse etape, am utilizat metode interactive grafice: copacul ideilor, cadranele, graficul T, lanțul evenimentelor, ciorchinele, etc. Am observat că, în urma utilizării metodelor grafice, oferim posibilitate elevilor nu doar la reproducerea cunoștințelor, ci și la aplicarea lor, sistematizarea lor prin realizarea diferitelor scheme, grafice, tabele. Specific *metodelor interactive grafice* este faptul că ele promovează interacțiunea dintre mințile participanților. În cadrul lor participă mai mulți analizatori, astfel elevii având posibilitate să memorizeze mai ușor materialul de studiu.

Experimentul pedagogic de control l-am desfășurat în perioada lunii noiembrie. În urma realizării experimentului de control, am avut ca scop evaluarea cunoștințelor elevilor, cu referință la conținuturile geografice, în urma aplicării metodelor interactive grafice. Rezultatele obținute și analizate ne-au demonstrat faptul că nivelul cunoștințelor a crescut. Astfel, din totalitatea de 28 de elevi, care constituie 100%, la nivelul superior s-au plasat 21%, la nivel mediu s-au plasat 75%, iar la nivel inferior – 4% (Histograma).

Considerăm că metodele interactive grafice sunt eficiente în studierea conținuturilor geografice și recomandăm utilizarea lor în cadrul lecțiilor de Științe din clasele de primare.

Bibliografie:

1. ANDON, C. *Familiarizarea copiilor cu natura*. Chișinău: Polirom, 2000. ISBN 5-86892-396-0.
2. CERGHIT, I. *Mijloace de învățământ și strategii didactice*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1988. ISBN 973-30-5393-7.
3. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996. ISBN 973-30-4683-3.

VALENȚELE FORMATIVE ALE STRATEGIILOR DIFERENȚIATE ÎN PROFESIONALIZAREA ÎNȚIALĂ A CADRELOR DIDACTICE

Aurelia BEȚIVU, Facultatea de Științe ale Educației și Arte, USB "Alecru Russo"

Actualitatea problemei. Strategiile diferențiate ca demers educațional centrat pe elev se impun din multiple considerații: Schimbarea este singura trăsătură definitorie a timpurilor bramburite în care trăim, deci viața am putea s-o definim ca un proces continuu de adaptabilitate la multiplele schimbări pe plan social, politic, economic etc. Dar pentru a înlesni această adaptabilitate este necesar, a forma la elevi un sistem de competențe funcționale, ce le-ar permite să facă față schimbării.

Pe de altă parte, schimbarea determină evoluția, progresul, inovarea care sunt inevitabile și fenomenului educațional și presupune renovări și redimensionări la nivel de macro- și microsistem. Noi, cei care ne preocupăm de formarea tinerei generații, trebuie să acceptăm și să trăim necesitatea unor autentice schimbări. Una din aceste schimbări este ECC.

Diferențierea prezintă o clauză în trecerea accentului de pe predare pe învățare și necesitatea învățării permanente, din perspectiva ECC.

Problema delimitată ne preocupă pentru că:

- Curriculum-ul preuniversitar modernizat promovează dimensiunea europeană a educației în RM, în vederea alinierii la standardele educaționale de calitate axate pe formarea de competențe, necesare adaptării la condițiile în schimbare a vieții și școala să fie o școală pentru fiecare.
- Tendințele din educația postmodernistă, ce presupun învățarea prin cooperare, impun sarcini diferențiate.
- Este parte integrată a unui domeniu teoretico-metodologic vast, actual și prospectiv–ECC.
- Diferențierea va contribui la optimizarea/eficientizarea fenomenului educațional.
- Permite cunoașterea mai aprofundată a implicațiilor fenomenului educațional în valorificarea potențialului celui ce învață.
- Permite a face adaptarea procesului educațional la necesitățile elevului.
- Permite acumularea de experiențe de lucru diferențiat, aplicabil în cariera didactică.
- Este conformă convingerilor personale despre nocivitatea uniformizării și egalității în raport cu beneficiile tratării diferențiate.

După scopul și complexitatea subiectului cercetat, investigația este de tip aplicativ, vizând o problemă restrânsă, cu rezolvare în timp relativ scurt; după alt criteriu, metodologia de lucru adoptată este de tip experimental permițând depistarea unor relații cauzale între elementele educaționale.

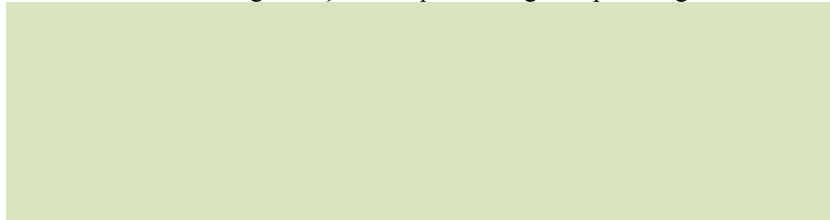
Experimentul de intervenție – modificări presupuse la nivel de structuri cognitive și comportamentale.

Pentru eficientizarea intervenției, ne-am propus următorii pași:

- Stabilirea criteriului de diferențiere (stilul de învățare, tipul de inteligență).
- Identificarea stilurilor de învățare și tipului de inteligență în eșantionul respectiv (prin chestionare).
- Stabilirea punctelor forte pentru fiecare stil de învățare.
- Organizarea unui ghid al elevului cu sugestii de eficientizare a stilului de învățare.
- Selectarea și aplicarea strategiilor de instruire și management al clasei conforme stilului de învățare.

La această etapă am decis să realizăm diferențierea procesului însuși, deoarece conținutul și finalitățile trebuie să fie relativ identice pentru toți; și am optat pentru criteriul *profilul de învățare*.

Rezultatele s-au înregistrat și s-au reprezentat grafic prin diagramă.

Diagramă. Rezultatele comparative
(experimentul de constatare – experimentul de control)

Grație acestor date, am constatat că prin diferențiere reușim să:

- ne raportăm la modul de gândire, acțiune și simțire a celor ce învață;
- cunoaștem valorile și potențialul personalității;
- dezvoltăm structuri cognitive mai complexe;
- stimulăm cunoașterea de sine și creativitatea;
- generăm comportamente noi, calitativ superioare;
- asigurăm relații stimulative de comunicare și relaționare;
- stimulăm crearea unor modele pe care educatul să le implementeze în viitoarea activitate didactică.

Deci, adaptabilitatea procesului educațional la necesitățile elevului, prin valorizarea stilului de învățare și, implicit, a inteligențelor multiple, prin diversificarea sarcinilor de învățare, a resurselor strategice, informaționale, temporale este firească în contextul acceptării variabilității umane.

ROLUL TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ȘI DE COMUNICARE ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ÎN CICLUL PREUNIVERSITAR

Nadejda ȘOVA, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Care este sau trebuie să fie rolul tehnologiilor informaționale și de comunicare (TIC) în studierea limbilor străine? Ne aflăm la intersecția unor opinii diametral opuse: unii consideră că TIC-urile sunt doar niște instrumente de predare, alții sunt de părere că acestea pot substitui profesorii, chiar centrele educative. Astfel, unii profesori au pus la îndoială utilitatea TIC-urilor în procesul educațional, argumentând opinia sa prin:

- insuficiența timpului de instruire pentru folosirea noilor tehnologii;
- calitatea joasă a programelor educative;
- insuficiența resurselor.

Pentru a pătrunde în esența temei, trebuie să menționăm că folosirea TIC-urilor în procesul educațional nu este o invenție recentă, ele fiind aplicate încă în secolul trecut, oferind un șir de avantaje printre care un înalt grad de motivare, posibilitatea individualizării procesului educațional, posibilitatea de comunicare interactivă cu vorbitorii nativi de limbă străină.

Totodată, folosirea TIC-urilor în procesul educațional nu este un panaceu pentru soluționarea tuturor problemelor ce apar în procesul de studiere a limbilor străine, drept dovadă fiind dezavantajele acestora, cum ar fi lipsa de control al calității, dificultăți în utilizarea lor, libertatea excesivă, etc.

Specialiștii din domeniul didacticii limbilor optează pentru metodologia de comunicare, ceea ce presupune studierea limbii străine în mod practic prin intermediul contactului direct cu vorbitori de limbi native. De aceea, informatica modernă a reușit să reproducă la un nivel înalt condițiile de folosire naturală a limbii străine:

- **Poșta electronică (e-mail)** – este un sistem global prin care elevii pot trimite și primi mesaje scrise, imagini, sunete, animații și fișiere altor persoane, prin intermediul Internetului. Avantajele principale ale e-mail-ului sunt viteza mare și prețul redus. Un e-mail ajunge la destinatar în câteva minute.
- **Chat-ul** – este un grup de discuție deschis pe Internet, unde elevii pot vorbi cu alți utilizatori în timp real, folosind un pseudonim. Grupurile chat se bazează, de obicei, pe o temă sau pe un grup de vârstă. Pot lua parte la o discuție mai multe persoane simultan, dar de cele mai multe ori sunt posibile și conversații particulare între doi utilizatori. Chat-ul are propriul lui limbaj, reguli și chiar propria cultură.
- **Forum-ul** – este o aplicație care facilitează discuțiile dintre membrii acesteia. Cu alte cuvinte, forumul este loc de întâlnire unde se discută pe marginea unor subiecte de interes.

- **Blog-ul** – este o publicație Web care conține articole periodice și actualizate permanent ce au, de obicei, un caracter personal. De regulă, actualizarea blog-urilor constă în adăugiri de texte noi, asemenea unui jurnal, toate contribuțiile fiind afișate în ordine cronologică inversă.
- **Videoconferință** – înseamnă comunicarea vizuală între persoane sau grupuri aflate în locații geografice diferite, ca și cum ar fi în aceeași încăpere. Însă unul din cele mai reușite instrumente în studierea individuală a limbii spaniole ca limbă străină este „Aula Virtual de Español” (AVE). Caracterul interactiv și o mare diversitate a conținuturilor multimedia oferă o multitudine de avantaje, unul din principalele fiind oportunitatea de a adapta conținuturile didactice la stilul și ritmul individual de însușire a materialului propus. Conținutul didactic oferit de AVE cuprinde:
 - Materiale audiovizuale care includ un șir de fragmente din filme, programe informaționale, culturale, documentale etc.
 - Activități interactive și multimedia, care permit studierea limbii prin intermediul literaturii, cinematografeii, muzicii, dansului și folclorului.
 - Cele mai moderne instrumente de comunicare (chat, forum, blog, wiki, poșta electronică).
 - Instrumente de evaluare.
 - Material didactic orientat pentru lucrul individual.

În concluzie, putem spune că experiența ne demonstrează că nu este cert că accesul la toate instrumentele propuse de noile tehnologii informaționale și de comunicare asigură o creștere substanțială a gradului de cunoștințe și dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor. Însă cert este că aceste instrumente sunt într-adevăr utile, dacă sunt aplicate ca lucru individual, unde elevul din ciclul preuniversitar poate acționa cu autonomie absolută, adică este capabil să elaboreze propriile metode de studiere sau să le ajusteze la propriile capacități. Doar astfel va avea loc formarea unei personalități care va putea organiza și folosi propriul timp, va putea realiza orice activitate cu succes, va manifesta inițiativă și se va simți sigură în propriile puteri.

Bibliografie:

1. CHIRILĂ, Mihai. Didáctica de la lengua española. Chișinău: CEP USM, 2011, p. 231.
2. De PABLOS, Juan. Tecnología y Educación. Barcelona: Cedecs Editorial, 1996, p.35.
3. TRENCHS, M. Nuevas tecnologías para el autoaprendizaje y la didáctica de lenguas. Lleida: Milenio, 2001, p. 23.
4. <http://ave.cervantes.es/>

*Recomandat
Mihail CHIRILĂ, dr., conf. univ.*

FORMAREA COMPETENȚEI „A ÎNVĂȚA SĂ ÎNVEȚI”

*Victoria OJOVAN, Viorica MAFTEUȚA, Facultatea de Limbi
și Literaturi Străine*

Documentul european referitor la competențele-cheie conține următoarea definiție a competenței: un ansamblu/sistem integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite de elev prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei elevului și nivelului cognitiv al acestuia.

„A învăța să înveți” este abilitatea de a persevera în învățare, de a-ți organiza propria învățare, inclusiv prin managementul eficient al timpului și al informațiilor. Această competență include conștientizarea procesului și a necesităților proprii de învățare, identificarea oportunităților disponibile și abilitatea de a depăși obstacolele pentru a învăța cu succes. Competența „A învăța să înveți” presupune acumularea, procesarea și asimilarea noilor cunoștințe și abilități, precum și căutarea, și utilizarea consilierii și a orientării. Motivația și încrederea sunt cruciale pentru această competență.

E timpul ca profesorii (formatorii), pornind de la conștientizarea propriului stil de abordare a unui domeniu și a predării, adică de la metacognițiile lor, să-i învețe explicit, intenționat pe elevi cum tocmai să abordeze un anumit conținut, care sunt strategiile cele mai eficiente de învățare a materiei, cum își pot monitoriza și controla nivelul la care au ajuns în învățare, cum să selecteze informațiile relevante.

Cea mai eficientă cale spre învățare este prin cunoașterea:

- a propriei persoane;
- a capacității personale de învățare;
- a procedurilor utilizate cu succes în trecut;
- a interesului și subiectului despre care dorești să înveți.

Din perspectiva competenței „A învăța să înveți”, procesul de învățare se realizează în patru etape:

1. a se recunoaște drept elev;
2. a reflecta asupra și în acțiune;
3. rețea și resurse;
4. autonomie.

De multe ori, observăm la elevi și la oamenii din jur capacități și abilități deosebite, care nu ar avea rezultate prea bune la testările clasice ale IQ-ului. Howard Gardner a propus 9 inteligențe în schimbul noțiunii tradiționale de inteligență bazate pe IQ. Aceste inteligențe sunt: lingvistică, logică, muzicală, cinematică, spațială, interpersonală, intrapersonală, naturistă, spirituală /existentțială.

Observând procesul de învățare și modalitatea de tratare a acestei competențe, dorim să recomandăm câteva sugestii în procesul educațional, a:

lucra mai mult împreună; a dezvolta o bază de date cu resurse de învățare; a avea inițiativa înființării unor cercuri pentru elevii interesați, a organizării unor activități extracurriculare sau încurajarea participării elevilor la concursuri și olimpiade; a alterna metodele de învățare tradiționale cu metodele moderne (învățarea prin proiecte); a elabora într-o manieră nouă orarul activităților elevilor; a ajuta elevii să lucreze în echipă și individual și să le dirijeze învățarea; a monitoriza permanent activitatea elevilor și progresul realizat și a le oferi permanent feed-backul, ajutându-i să-și evalueze progresul.

Este dificil să-i oprești pe oameni de la a învăța întreaga viață, dacă învățătura devine sinonimă cu aventura și plăcerea de a face descoperiri. „Există doar un singur colțșor din univers despre care știi sigur că îl poți îmbunătăți, și acesta ești tu însuși.”(Aldous Huxley)

Bibliografie:

1. Le Cadre Européen Commun de Référence pour les langues. Paris: Didier, 2001.
2. MANOLESCU, M. *Activitatea evaluativă între cogniție și metacogniție*. București: Meteor Press, 2006.
3. <http://crl.univ-lille3.fr/apprendre/sommaire.html>
4. http://www.prowomen.ro/iasi/images/content/img_resurse/brosura_Cum%20sa%20inveti%20mai%20usor%20si%20mai%20repede.pdf

Recomandat

Claudia PRIGORSCHI, dr., conf. univ.

METODOLOGIA FORMĂRII COMPETENȚELOR DE MANAGEMENT AL CLASEI LA STUDENȚII PSIHOPEDAGOGI

Natalia POSTOLACHI, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Actualitatea temei cercetate este una evidentă: una dintre funcțiile activității didactice este organizarea grupului de elevi, activitate complexă ce necesită posedarea unor competențe de planificare și organizare incluzând și rezolvarea problemelor ce apar pe parcursul studiilor, organizarea unor activități extradidactice/extracurriculare care, în ansamblu, ar conduce la formarea personalității elevului.

În urma analizei literaturii de specialitate, a clarificării întrebărilor sesizate în legătură cu sfera de cuprindere și statutul epistemologic al acestui nou domeniu al științelor educației, am definit **managementul clasei de elevi** ca fiind: componentă a managementului educației, care cuprinde ansamblul teoriilor și strategiilor efective utilizate de cadrul didactic, în eficientizarea activității sale cu clasa de elevi.

În susținerea integrării managementului clasei ca „o componentă activă a pedagogiei contemporane, o abordare nouă și modernă a activităților din clasa de elevi”, R.B. Iucu [1, p.18-36] aduce o solidă argumentare. În esență, este vorba despre necesitatea pregătirii profesorului și ca manager al clasei. Iată câteva idei referitoare la rolul pe care managementul clasei îl are în eficientizarea activității profesorului:

– *În sens larg*, dacă privim activitatea desfășurată de profesor cu clasa ca o activitate de conducere, orice persoană (educator, învățător, profesor, maestru, instructor) care conduce efectiv procesul instructiv-educativ, pe care îl orientează, îl organizează, îl dirijează și îl evaluează, se preocupă de climatul educativ al formației pe care o conduce, este un manager educațional. Condițiile pe care trebuie să le îndeplinească însă un profesor pentru a fi manager: să aibă dublă specializare (și specializare în managementul clasei) și „talentul necesar” (adică abilități de leader). Potrivit majorității specialiștilor, una dintre competențele de bază ale cadrului didactic este competența managerială.

– Relativ *la clasă*, profesorul nu realizează numai predarea-învățarea-evaluarea, ci și relaționează cu elevii, influențându-le comportamentul de învățare, intervine în direcționarea evoluției lor generale. Fiind figura centrală pentru elevi, profesorul capătă și roluri de influențare educativă. Astfel el își adaugă noi comportamente în activitatea cu clasa, îndeplinind funcții specifice managementului: planificare, decizie, organizare, motivare, conducere, evaluare, consiliere.

Cercetarea noastră se axează pe formarea competențelor de care trebuie să dispună un profesor, pentru a-și îndeplini funcția de diriginte al clasei de

elevi. Din cele patru competențe ale unui diriginte: decizionale, de planificare a activității, organizatorice, de evaluare și reglare, am ales să le formăm pe cele care le-am considerat mai importante în activitatea dirigintelui, și anume: competențele de planificare și organizare a activității cu clasa de elevi pe care o conduce.

Ipoteza demersului experimental presupune că implementarea unei program unitar și complex de formare a competențelor de management al clasei de elevi cu conținuturi procedurale și o metodologie de predare și evaluare cu puternice accente formative, va determina creșterea calității prestației didactice a studenților specialității Psihopedagogie.

Am considerat optimă desfășurarea experimentului pedagogic în contextul natural al desfășurării programului universitar. Astfel am implicat în cercetare 20 de studenți ai Facultății Psihologie și Științe ale Educației, specialitatea Psihopedagogie (anul II).

Experimentul de constatare s-a rezumat la aplicarea unui chestionar de măsurare a competențelor de management al clasei la studenții psihopedagogi. În urma datelor preliminare, am constatat răspunsuri ce se contrapuneau cu informația din literatura de specialitate.

Astfel, în cadrul experimentului formativ, studenții au beneficiat de un curs de formări în domeniul managementului clasei, cu aplicarea unei metodologii speciale și complexe, de lucru în grup și individual, printr-o diversitate de forme de învățare, metode interactive, multimedia, cu referire la competențele dirigintelui, atribuțiile dirigintelui, dirigenția, cunoașterea elevilor etc.

La etapa finală, urmează să aplicăm același chestionar pentru a determina nivelul competențelor formate și, în același timp, eficiența metodologiei propuse. De asemenea, evaluarea rezultatelor se va face și prin evaluarea sarcinilor individuale care le sunt date spre realizare studenților, în mod individual.

Considerăm importantă dezvoltarea competențelor de planificare și organizare a activității de diriginte la studenții specialității Psihopedagogie, deoarece aceasta constituie o condiție indispensabilă pentru formarea lor inițială.

Bibliografie:

1. IUCU, R.B. *Managementul clasei de elevi. Aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională*. Iași: Polirom, 2006.
2. REPIDA, T. *Educația nonformală (activități extracurriculare și extrașcolare)*. Suport de curs. Chișinău, 2013.
3. STAN, N. *Introducere în managementul educațional*. Iași: Polirom, 2010.

*Recomandat
Vladimir GUȚU, dr. hab., prof. univ.*

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ȘI NEGOCIERE LA MANAGERII ȘCOLARI

Rodica MAFTEUȚA, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Managementul educațional este centrat pe dimensiunea umană și utilizează strategii de tip comunicativ. Funcțiile manageriale se pot realiza doar prin comunicare și negociere, acestea asigurând relații interpersonale în instituție, realizarea transmiterii, recepției de idei și decizii. Capacitatea de a conduce implică, mai întâi de toate, capacitatea de comunicare. În acest context, suntem de părerea că este corectă afirmația că „acolo unde lipsește comunicarea nu există nimic” [2, p.21]. Tema dată este actuală prin faptul că problema accentului de comunicare și negociere este în deplină concordanță cu principiile și obiectivele educației de calitate ce trebuie asigurată de managerul instituției. Abordarea acestei probleme constituie o soluție pentru a avea un management de succes, căci fără o comunicare eficientă și fără actul de negociere, însăși esența conducerii este afectată. Iar managerul trebuie format și perfecționat în acest sens.

Caracteristică specific umană, comunicarea este liantul persoanelor dintr-o colectivitate, ce oferă posibilitatea cunoașterii opiniilor acestora și a omogenizării colectivului, iar managerii petrec în medie 60-80% din timpul de lucru comunicând.

Se poate afirma că „este imposibil de găsit un aspect al muncii managerului care să nu implice comunicarea” [5, p.178]. Managerii sunt numiți „oamenii dialogului”. Competența de comunicare este o rezultată a cunoștințelor, deprinderilor, priceperilor, aptitudinilor, atitudinilor și trăsăturilor temperamental-caracteriale cu care managerul este „înzestrat”, în vederea îndeplinirii funcției sale. L.Șoitu evidențiază competența de comunicare ca fiind cea „categorie specială de caracteristici individuale strâns legate de valorile și cunoștințele acumulate” [4, p.42].

Negocierea însă este o realitate a vieții. Nu este ușor să fii un negociator competent. Vasile Tran menționează că „Un bun comunicator, nu este neapărat un bun negociator, dar un negociator bun trebuie să fie neapărat un bun comunicator”. Întreaga experiență și capacitatea de comunicare a managerilor se probează în cadrul procesului de negociere. Cheia oricărei negocieri eficiente devine anume comunicarea [1, p.134-142].

Negocierea în educație seamănă mai mult cu un concurs modern de cultură generală, la care toți participanții câștigă câte ceva. Este vital să reținem că o negociere este bună numai dacă este bună pentru ambele părți. Evident, în condițiile unei educații în schimbare și ale unui mediu „turbulent” trebuie cunoscute, în esență, aspectele de negociere, tehnicile de negociere pentru a soluționa rapid și eficient conflictele din interiorul colectivului unității școlare [3, p.142-143].

Formarea și dezvoltarea competențelor, în domeniul managerial, constituie un proces desfășurat pe întreaga durată a carierei. Competența vizează procesul care conduce la performanță. Competența managerului școlar cuprinde ansamblul de elemente între care intersecția cunoștințelor de specialitate și psihopedagogice reprezintă doar vârful aisbergului.

Promovarea managementului în bază de competențe este în contextul reorientărilor priorităților educaționale, al filosofiei educației, centrate pe elev, formării de capacități și competențe. Competența, în general, vizează performanța unui manager eficient. Conform competențelor de comunicare și negociere, fiecare manager are propriul stil de comunicare și negociere, ce facilitează sau inhibă procesul de comunicare și negociere.

În vederea formării competenței de comunicare și negociere la managerii școlari, s-a pornit de la principiul potrivit căruia orice intervenție corectivă într-un sistem poate fi făcută numai pe baza diagnosticării stării reale a sistemului, a aspectelor deficitare sau a punctelor critice, astfel am evaluat, la prima etapă, competența de comunicare și negociere prin testul de determinare a stilului de comunicare și negociere, apoi am format competențele de comunicare și negociere, iar la următoarea etapă am realizat experimentul de constatare.

În zilele noastre, comunicarea este unanim recunoscută drept cheia excelenței și eficacității organizaționale. Indiferent de instituția de învățământ, ea nu poate funcționa corespunzător fără un sistem bun de comunicare. Comunicarea este ceea ce ține o instituție unită și o face să funcționeze. Eficacitatea comunicării este vitală pentru eficacitatea întregii instituții, iar managerul școlar reprezintă mentorul care dirijează și aplică comunicarea, obținând o eficacitate sporită. Dezvoltarea competențelor de comunicare și negociere este și va rămâne mereu una din problemele centrale ale demersului educațional. Formarea competențelor de comunicare și negociere va face reală depășirea dificultăților care apar la manageri la nivelul explorării vorbirii orale și scrise și la aplanarea conflictelor prin negociere.

Bibliografie:

1. CHIRIACESCU, A. *Comunicarea interumană. Comunicarea în afaceri. Negociere*. București: ASE, 2003. 229 p.
2. COJOCARU, V. *Management educațional*. Chișinău: Știința, 2002. 131 p.
3. COJOCARU, V. *Schimbarea în educație. Schimbarea managerială*. Chișinău, 2004. 336 p.
4. ȘOITU, L. *Pedagogia comunicării*. București: Didactică și Pedagogică, 2001. 224 p.
5. ZORLENȚAN, T. *Managementul organizației*. București: Holding reporter, vol. II, 1996. 410 p.

Recomandat

Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr., conf. univ.

VALENȚE FORMATIV-EDUCATIVE ALE METODELOR INTERACTIVE LA ORELE DE DIRIGENȚIE

Lilia VASILACHI, Facultatea Pedagogie, UPS „Ion Creangă”

Într-o societate unde accentul se pune pe cunoaștere și comunicare, iar cea din urmă cuprinde absolut toate ramurile vieții și activității, profitând de diverse mijloace tehnice informaționale și de comunicare, învățământul este foarte receptiv la toate schimbările și nu rămâne în urmă, ci, dimpotrivă, manifestă interes sporit pentru modul în care învață și este învățată actuala generație. Contrar practicilor tradiționale amenințate să cadă fie într-o individualizare excesivă a instruirii, fie într-o socializare exagerată a învățării, învățământul modern caută să ajungă la îmbinarea armonioasă a acestor două aspecte; să păstreze un echilibru între munca individuală și lucrul în grup; să ajungă la o echilibrare rezonabilă a experiențelor dobândite individual cu cele câștigate în grup [2].

Astfel, în timp ce metodele individualizate ar pune mai bine în lumină personalitatea elevului și valorificarea potențialităților individuale, metodele de grup, zise și democratice, ar contribui la intensificarea interrelațiilor create în jurul învățării în clasă de elevi, la crearea unui mediu social propice conștientizării proceselor și operațiilor mintale pe care individul se sprijină în actul învățării [6].

Conștientă de natura sarcinilor ce-i revin, practica școlară se vede nevoită să schimbe orientarea: *să treacă formația înaintea instrucției, să pună formarea și dezvoltarea capacităților intelectual-acționale și a proceselor mintale ale elevului, înaintea transmiterii și asimilării cunoștințelor, fără a nega, câtuși de puțin, importanța acestora din urmă.* Și, totodată, să-și schimbe și orientarea metodologică.[4] Așa se explică orientarea didacticii moderne după I.Cergit (2004) în favoarea dezvoltării unei *metodologii centrată pe elev.*

Generate ca idee conceptuală din teoria și practica pedagogiei active, **metodele interactive** constituie un suport important al învățământului formativ, prezentându-se drept căi eficiente de facilitare a asimilării de cunoștințe – la nivel cognitiv, de formare a abilităților – la nivel aplicativ [3].

Metodele activ-participative/interactive determină profesorul să creeze situații în care elevii să fie obligați să utilizeze o gamă vastă de procese și operații mintale. Este vorba despre operații de tipul celor de: observare, identificare, comparație, opunere, clasificare, categorizare, organizare, calculare, analiză și sinteză, emiterie de ipoteze și verificare, explicare a cauzelor, sesizare a esențialului, corectare, stabilire de relații funcționale, abstractizare și generalizare, evaluare, interpretare etc. [5].

Activitățile de grup (în perechi, în echipe de 3-7 persoane) permit evidențierea mai pregnantă a calităților de: colaborare, coparticipare, implicare intensivă, conștientizare, acumulare de diverse idei, dar și de manager (conducător, organizator), care duc la dezvoltarea complexă a personalității,

solicitându-i, în calificarea sa profesională, manifestarea/formarea și a *inteligenței sociale și emoționale*.

Așadar, în opoziție cu metodologia tradițională, pentru care elevul rămâne mai mult un auditor sau un simplu *spectator* în clasă, gata să recepteze pasiv ceea ce i se transmite ori i se demonstrează, metodele activ-participative au tendința să facă din acesta un *actor*, un participant activ în procesul învățării, pregătit să-și însușească cunoștințele pe calea activității proprii, a unei angajări optime a gândirii, a mobilizării tuturor funcțiilor intelectuale și energiilor emoțional-motivaționale în raport cu sarcina de învățare dată. Ele tind să concentreze efortul propriu de învățare până la *identificarea subiectului cu situația de învățare* în care acesta este antrenat [3].

Astfel, educatul își asumă rolul de subiect, de agent al propriei formari, iar profesorul este ghidul său în demersurile întreprinse.

Avantajele interacțiunii și valențele formativ-educative recomandă metodele interactive ca practici de succes în activitatea didactică, căci dezvoltă multiple inteligențe, capacități specifice *inteligenței (lingvistice, logice-matematice, spațiale, interpersonale, naturaliste, morale)*[2]; dezvoltă capacitățile elevilor de a lucra împreună; grupul oferă un sentiment de încredere, de siguranță, antrenare reciprocă a membrilor ce duce la dispariția fricii de eșec și la curajul de a-și asuma riscul. Interacțiunea colectivă are ca efect și educarea stăpânirii de sine și a unui comportament tolerant față de opiniile celorlalți, înfrângerea subiectivismului și acceptarea gândirii colective.

Organizarea procesului de învățământ, după cum spune J.Piaget, trebuie să asigure îmbinarea activităților de învățare și de muncă individualizată, independentă, cu activitățile de cooperare, de învățare și de muncă interdependentă – cerință primordială a educației progresiste contemporane [3, p.153]. Însă, în ciuda faptului că literatura de specialitate pune mai mult accentul pe strategiile interactive de predare-învățare-evaluare, nu putem lăsa în umbră strategiile clasice care numai în interconexiune cu cele interactive pot valorifica procesul de educație axat pe cel ce învață.

Referințe:

1. CARTALEANU, T., COSOVAN, O. ș.a. *Formarea de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău: C. E. PRO DIDACTICA, 2008.
2. FLUERAȘ, V., *Teoria și practica învățării prin cooperare*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2005.
3. IONESCU, M., RADU, I. *Didactica modernă*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001.
4. STANCIU, M., *Didactica postmodernă*. Suceava: Editura Universității, 2004.
5. STELLE, J., MEREDITH, K., TEMPLE, C. *Învățarea prin cooperare*. Ghidul nr. V, Proiectul „Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice”, 1998.
6. TEMPLE, C. *Gândirea critică în abordare transcurriculară*, Open Society Institute – New York: Proiectul RWCT, 2001.

Recomandat

Liliana GORDEA-SARANCIUC, dr., conf. univ.

METACOGNIȚIA ȘI ÎNVĂȚAREA PRIN PROIECTE LA ELEVII CLASELOR PRIMARE

Violeta CIUNTU-SAMSON, Facultatea de Pedagogie, UST

*„Nu-i înveți pe alții ce vrei, nu-i înveți ceea ce știi,
îi înveți ceea ce ești”*

J. Jaures

Conceptul de „metacogniție” este un concept relativ nou. El se leagă strâns de conceptul de „cogniție”, din care își are rădăcina. De aici și utilizarea frecventă a acestui concept de către teoreticienii psihologiei cognitive.

Inițial, în 1976 J.H. Flavell, definind conceptul de metacogniție, se referea la „cunoașterea propriei cunoașteri” și la „procedurile de control utilizate pentru a dezvolta propria funcționare cognitivă” [3]. Metacogniția se raportează, printre altele, la evaluarea activă, la reglarea și organizarea acestor procese în funcție de obiectivele cognitive sau de datele pe care acestea le presupun, de obicei pentru a servi unui scop sau unui obiectiv concret [4].

Tema propusă este de mare actualitate și, în același timp, are implicații deosebite în dubla noastră ipostază: cadre didactice care ne dorim performanțe pentru elevii pe care îi îndrumăm, cât și cea de formator pentru acești elevi. Dezvoltarea competențelor metacognitive în cazul elevilor este „o artă” a cadrului didactic care conduce la motivarea acestora în domeniul abordat, cu un impact deosebit pentru activitatea lor viitoare. Aprofundarea acestui domeniu poate aduce reale servicii sistemului educațional din Republica Moldova, atât de ancorat în vechile tipare.

Deși de ani buni se vorbește de procesul de metacogniție, totuși conținutul și semnificația lui profundă abia încep a fi deslușite, la noi. Din nefericire în sistemul nostru de învățământ tradițional, acest proces nu este unul aplicat cu generalitate și generozitate, deoarece baza învățării o constituie transferul de cunoștințe și, mai puțin analiza, înțelegerea și utilizarea experienței pentru a determina deschiderea spre învățarea ulterioară [1].

Metacogniția, sau „gândirea la gândire” se referă la procesele mentale care controlează și reglementează modul în care gândim. Metacogniția este deosebit de importantă pentru învățarea prin proiecte, deoarece elevii trebuie să ia decizii cu privire la strategiile pe care le vor utiliza și cum le vor utiliza. Studiul lui Marzano's (1998), care a avut ca obiect 4.000 de intervenții diferite de instruire, a arătat că cei care au reușit cel mai bine să amelioreze procesul de învățare au fost acei care s-au concentrat pe ceea ce gândesc elevii despre procesele lor de gândire și pe cum se simt ei atunci când învață.

Componenta de bază a metacogniției este conștientizarea proceselor gândirii. Acești elevi pot face alegeri inteligente privind strategiile pe care le vor utiliza. A doua componentă – de planificare a metacogniției, răspunde de „identificarea sau activarea capacităților, tacticilor și proceselor specifice,

care vor fi utilizate pentru atingerea scopului” (Marzano, 1998, p.60). Ultima componentă a metacogniției este monitorizarea. Această funcție verifică eficiența unui plan și a strategiilor folosite. Monitorizarea continuă a proceselor gândirii și efectuarea modificărilor necesare reprezintă o componentă critică a metacogniției [2].

Capacitățile metacognitive ale elevilor se formează și se dezvoltă într-un mediu în care procesele reale de gândire reprezintă o parte importantă a instruirii și a conversației curente la clasă. Pentru a crea acest mediu, învățătorul și elevii trebuie să-și dezvolte un limbaj al gândirii pe care să îl utilizeze cu toții în mod consecvent. În cazul proiectelor, elevilor este necesar să li se afișeze în clasă, pe perete sau la tablă enunțuri care i-ar face să-și reamintească că trebuie să gândească la propria gândire. Aceasta ar însemna că ei trebuie să se gândească la cât de bună este strategia aleasă și dacă ea e funcțională în cazul lor.

În concluzie, dezvoltarea metacogniției și valorificarea acesteia în contextul proiectelor reprezintă pentru elevi resurse importante în realizarea cu succes a sarcinilor, a unei învățări profunde și durabile și, de aici, asigurarea calității procesului educațional. Capacitățile metacognitive se dezvoltă progresiv, marcând un stadiu calitativ nou în atitudinea față de învățatură, când elevul devine capabil de prognoză și autocorectare, de cuprindere a structurii activității de învățare în ansamblul ei (A.K. Markova).

Cercetările au demonstrat că puterea de monitorizare corectă a cunoașterii proprii (a învățării) crește odată cu vârsta, apărând diferențe sensibile de dezvoltare între elevii mai mici (clasa I și a III-a) și cei mai mari (clasa a IV-a) și, mai departe, elevii de gimnaziu și de liceu. Treptat, elevii devin tot mai capabili să-și regleze în mod corespunzător eforturile de învățare.

Așadar, cadrele didactice, pornind de la metacognițiile lor, să-i învețe explicit pe elevi cum anume să abordeze un conținut al proiectelor, care sunt strategiile cele mai eficiente pentru proiectul dat, cum își poate monitoriza și controla nivelul la care a ajuns în realizarea proiectului, cum să selecteze informațiile relevante etc. Dincolo de toate acestea, poate cel mai important lucru constă în faptul că metacogniția semnifică o deschidere spre învățarea continuă.

Bibliografie:

1. AVACOVICI, A. *Dezvoltarea metacognitivă*, 2011. Disponibil la: <http://promep.softwin.ro/promep/news/show/1379>
2. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*. Iași: Polirom, 2008. ISBN 978-973-46-1016-7.
3. EDITOR, Iteach, *Metacogniția*. Disponibil: <http://iteach.ro/pagina/1116/>
4. MIHAI (STĂNCESCU) I. *Metacogniție și motivație în învățarea academică. Repere didactice!* Autoreferat al tezei de doctor în științe ale educației, București, 2011.

Recomandat

Nicolae SILISTRARU, dr. hab., prof. univ.

METODOLOGIA PREDĂRII – ÎNVĂȚĂRII OPERAȚIILOR ARITMETICE ÎN CLASA I

Reghina STOLEARENCO, Facultatea de Pedagogie, UST

În contextul învățământului matematic, la nivelul treptei primare o importanță deosebită are predarea și învățarea noțiunilor de adunare și scădere, ce urmărește obiectivele: – să însușească conștient și să utilizeze corect conceptele specifice matematicii; – să dezvolte capacități de explorare și rezolvare de exerciții și probleme; – să formeze capacități de comunicare, utilizând limbajul matematic; – să formeze interes și motivație pentru studii acestor noțiuni în contexte variate.

În Republica Moldova s-au efectuat cercetări științifice în domeniul învățării matematicii ce vizează implementarea metodelor activ-participative de către următorii metodiști în domeniu: I.Radu, A.Răileanu, L.Ursu, V.Plîngău ș.a.

În clasa I se studiază, în fond, operațiile de adunare și scădere în următoarele concentrate: **0-10**; fără trecere peste ordinul unităților (3+5; 6+4; 9-2; 10-7); **0-20**; fără trecere peste ordinul unităților (13+2; 19-2; 15+5; 17-14); și cu trecere peste ordinul zecilor (9+7; 18+9; 20-8; 12-6); **0-100**; fără trecere peste ordinul sutelor (20+50; 65+3; 80-30; 85-3; 85-33). Dacă, în clasele primare, se asimilează conștient efectuarea operațiilor aritmetice și a noțiunilor matematice elementare, acestea vor constitui drept un suport cu care copilul va opera pe tot parcursul vieții și pe care se clădește întregul sistem de învățământ. În orice domeniu ar activa, omul societății contemporane trebuie să posede cunoștințe de matematică pentru a putea stăpâni limbajul științelor care va fi modernizat și informatizat. Inițial, am determinat nivelul de cunoștințe al elevilor cu care au venit de la grădiniță prin administrarea testelor de diversă complicitate. Pentru a forma la elevi competențe de efectuare a operațiilor aritmetice, am început cu pași mici, dar fermi a-i familiariza cu următoarele metode clasice: **Modelarea, Jocul didactic, Observația, Expunerea, Conversația euristică, Exercițiul problematizat, Lucrul cu manualul, Explicația, Descoperirea și Demonstrația**. În cadrul utilizării acestor metode și a diverselor procedee de lucru, elevii au acumulat cunoștințe și deprinderi deosebit de importante, dar pentru a obține rezultate mai performante am purces cu precădere la utilizarea strategiilor activ-participative, creative. Acestea nu trebuie rupte de cele tradiționale, dar să se împletească armonios, marcând un nivel superior în spirala modernizării strategiilor didactice. Dintre metodele moderne specifice învățării active care pot fi aplicate cu succes la orele de matematică, fac parte: **Diagrama Venn, Braistormingul, Metoda Mozaicului, Metoda Cubului, Păianjenul, Problematizarea, Studiul de caz și Turul Galeriei**. Utilizarea cotidiană a acestor metode antrenează elevii într-o continuă

participare și colaborare, crește motivarea intrinsecă, deoarece li se solicită să descopere fapte, să aducă argumente pro și contra. Lucrul în echipă dezvoltă atitudinea de toleranță față de ceilalți și sunt eliminate motivele de stres, iar emoțiile se atenuează. Propunem spre atenția dumneavoastră aplicarea metodei **Turul Galeriei** la rezolvarea problemelor, care este o metodă interactivă de învățare bazată pe colaborarea dintre elevi, care sunt puși în ipostaza de a găsi soluții de rezolvare a unor probleme. Această metodă presupune evaluarea interactivă și profund formativă a produselor realizate de grupuri de elevi. Astfel, turul galeriei constă în următoarele: 1. Elevii, în grupuri câte trei sau patru, rezolvă o problemă susceptibilă de a avea mai multe soluții de abordare. 2. Produsele muncii grupului se materializează într-o schemă, diagramă, inventar de idei notate pe un poster. 3. Posterele se expun pe pereții clasei, transformați într-o veritabilă galerie. 4. La semnalul profesorului, grupurile trec pe rând, pe la fiecare poster pentru a examina soluțiile propuse de colegi. Comentariile și observațiile vizitatorilor sunt scrise pe posterul analizat. 5. După ce se încheie turul galeriei (grupurile revin la poziția inițială, înainte de plecare) fiecare echipă își reexaminează produsul muncii lor comparativ cu ale celorlalți, discută observațiile și comentariile notate de colegi pe propriul poster. **Turul Galeriei** se mai folosește cu succes împreună cu **Metoda Cubului**.

În baza operațiilor aritmetice studiate propun elevilor să creeze și să rezolve probleme de aflare a sumei și a restului, de mărire și de micșorare a unui număr cu câteva unități, de comparare prin scădere, probleme cu două operații pornind de la: **a) condiție; b) întrebare; c) rezolvare; d) răspuns**. Sunt deosebit de interesante activitățile de postrezolvare a problemelor. Elevii se implică activ, manifestând interes la modificarea enunțului, datelor, tematicii, condiției și întrebării problemei, ceea ce contribuie la dezvoltarea creativității și formarea unei personalități libere cu originalitate proprie.

Astăzi este unanim recunoscută ideea că cea mai mare bogăție a unei țări o constituie inteligența și creativitatea oamenilor, concepțiile și atitudinile acestora față de muncă. Deci, e necesar ca noi, învățătorii, să creăm persoane capabile să se integreze dinamic într-o lume nouă și complexă, aptă de a soluționa cu calmitate și ușurință diverse probleme sociale apărute în viața cotidiană.

Bibliografie:

1. URSU, L., CÎRLAN, L. *Strategii didactice interactive în instruirea matematică primară*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2006. 96 p.
2. DUMITRU, A., DUMITRU, V.-G. *Matematica pentru clasele primare*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2003. 204 p.
3. DASCĂLU, G., HORIA, R., TĂGÎRȚĂ, V., ROȘU, M., ROMAN, M., ZAFIU, G. *Metodica predării matematicii la clasele I-IV*. Chișinău: Lumina, 1995. 319 p.

Recomandat

Natalia MACRIȚCHI, dr., conf. univ.

FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR COGNITIVE LA ELEVII CLASELOR PRIMARE ÎN CADRUL STUDIERII NUMERELOR NATURALE

Lidia SÎRBU, Facultatea de Pedagogie, UST

Subiectul respectiv se referă la unul din compartimentele fundamentale ale matematicii **Numerafia numerelor naturale**. Studiarea numerelor naturale se inițiază în perioada preșcolară. Predarea în clasele primare se face concentric.

Concentrul constituie un grup de numere, care se studiază după niște principii și metode comune de predare.

Numerafia înglobează cunoștințe despre formarea numerelor, notarea, numărarea, relația dintre mulțimea de obiecte și număr, locul fiecărui număr în șirul numerelor naturale, compararea și componența numerelor.

Studiul oricărui centru impune: evidențierea importanței studierii numerelor naturale, indicarea dificultăților la studierea numerelor naturale, utilizarea materialelor didactice folosite la studierea numerelor naturale.

În *clasa I* putem evidenția următoarele etape de studiere a numerafiei:

Perioada pregătitoare – perioada care cuprinde primele două săptămâni de studiu și constituie propedeutica studiului numerelor. Această perioadă presupune sistematizarea, generalizarea, aprofundarea cunoștințelor achiziționate în grădiniță – moment, care asigură și demonstrează continuitatea studiului matematicii.

Studiul numerelor de la 0-10. În această etapă, se studiază noțiunile de „număr” și „cifră”. Înregistrarea în scris a numărului, introducerea simbolului sau a semnelui grafic al numărului, reprezintă o etapă superioară a procesului de abstractizare. Copilul dobândește astfel o noțiune care are un grad mai mare de generalizare și devine astfel capabil să cunoască mai profund relațiile dintre obiecte și fenomenele lumii înconjurătoare.

Studierea în concentrul 0-20 este foarte importantă, deoarece prin scrierea numerelor formate din zeci și unități elevii au contact cu ideea de bază a sistemului zecimal de scriere și notație a numerelor. Pentru prima dată, elevul întâlnește în scrierea numerelor o nouă semnificație a cifrelor: după locul pe care îl ocupă în scrierea numerelor.

Anumite dificultăți ce apar legate de pronunțarea, scrierea cifrelor și înțelegerea semnificației unei anumite cifre, care depinde de locul pe care îl ocupă în scrierea pozițională a numărului, se pot înlătura îndeosebi printr-un exercițiu sistematic și îndelungat.

Principalul în acest centru este ca elevii să înțeleagă că, o zece constă din zece unități și o zece este o unitate nouă de numărare pe care o numărăm la fel ca și unitățile.

Înțelegerea procesului de formare a numerelor mai mari decât 10 și mai mici decât 20 este esențială pentru extinderea procesului de formare a numerelor mai mici decât 100 și scrierea lor pozițională.

La studierea numerelor până la 1.000, elevii învață următoarele unități de calcul: unitatea simplă, zecea, suta, mia.

De asemenea, ei cunosc baza zecimală a acestor unități, adică 10 unități simple formează o zece, 10 zeci formează o sută, 10 sute formează o mie. Deci, se va spune că, în general, 10 unități oarecare formează o unitate de ordin imediat superior. Pentru formarea, scrierea și citirea oricărui număr până la 1.000, elevii folosesc diverse materiale, cum sunt: mănunchiuri de bețișoare, riglete, abacul cu orificii și fișe, numărătoare cu bile, folosite convențional și altele.

La studierea numerelor mai mici decât 1 000 000 elevii vor fi capabili:

- să citească și să scrie corect numerele mai mici decât 1.000.000;
- să înțeleagă semnificația cifrei în scrierea numerelor mai mici decât 1.000.000;
- să înțeleagă formarea unei unități de ordin din 10 unități de ordin imediat precedent și a unei clase din trei ordine consecutive, începând cu primul ordin din dreapta;
- să compună și să descompună numere naturale mai mici decât 1.000.000, folosind operațiile învățate;
- să perceapă și să utilizeze terminologia aferentă (cifră, ordin, clasă, unități, zeci, sute, unități de mii, zeci de mii, sute de mii, million).

Numerarea numerelor mai mari decât 1.000 se însușește mai greu, deoarece componența numerelor mari nu e posibil de demonstrat cu obiecte concrete. Ca material didactic se folosește abacul, numărătoarea cu bile, tabela cu clase și ordine.

Dificultățile întâlnite în acest centru sunt diferite. Unii elevi repede însușesc numerele, dar mai greu le scriu, pe când alții invers. Studierea numerelor de mai multe cifre nu trebuie să se limiteze numai la orele prevăzute de curriculum, dar să se exerseze la fiecare lecție, incluzând în calcul oral sau dictări matematice.

Important, în acest studiu, este ca copiii să înțeleagă unde vor folosi aceste cunoștințe în viața de toate zilele.

Bibliografie:

1. BANTOVA, M.A., BELITIUCOVA, G.V., POLEVȘICOVA, A.M. *Metodica predării matematicii în clasele primare*. Moscova, 1976. 336 p.
2. DASCĂLU Gh. et al. *Metodica predării matematicii la clasele I-IV: Manual pentru școlile normale*. București: E. D. P., 1988. 320 p.

Recomandat

Natalia MACRIȚCHI, dr., conf. univ.

METODICA PREDĂRII PROBLEMELEOR DE LOGICĂ ÎN CLASELE PRIMARE

Natalia MORARU Facultatea de Pedagogie, Universitatea de Stat din Tiraspol

În condițiile în care școala contemporană deplasează accentul de pe dezvoltarea gândirii creatoare, pe însușirea metodelor și tehnicilor muncii intelectuale, pe dobândirea deprinderilor de muncă independentă, *elevul devine participant activ la propria formare*, iar învățătorul se situează pe o nouă poziție, aceea de îndrumător al elevului.

Problemele de logică vizează *cultivarea și exersarea creativității elevilor* (îndrăzneală, istețime, spirit inovator, flexibilitatea și originalitatea gândirii, nonconformism), *crearea unor situații generatoare de motivație intrinsecă ce favorizează stimularea interesului pentru matematică, exersarea gândirii divergente, dezvoltarea interesului și priceperii de a raționa riguros, educarea unor trăsături volitive pozitive pentru întreaga conduită a elevului (tenacitate, concentrare, voința de a învinge, dorința de autodepășire controlată didactic).*

Ținem să precizăm că problemele de logică nu necesită deprinderi de calcul. Pentru a găsi soluția, este suficient un raționament logic. Prin comparație cu problemele clasice, ele ies din tiparul obișnuit al problemelor lucrate de elevi, le plac, îi stimulează, îi amuză, fiind deseori o cale atractivă pentru însușirea noțiunilor obligatorii din curriculumul școlar (Exemplu: *Dacă elevii unei clase s-ar așeza câte doi în bancă, atunci 5 bănci ar rămâne libere. Dacă elevii ar încerca să se așeze câte unul în bancă, atunci 5 elevi ar rămâne fără loc. Câți elevi și câte bănci sunt în clasă?*)

Chiar dacă rezolvarea acestui tip de probleme nu este precizată în curriculumul școlar la matematică, ele pot fi „presărate” pe parcursul întregului ciclu primar, în diverse momente ale lecțiilor, în cadrul tuturor disciplinelor de învățământ, nefiind abordabile doar la matematică.

Dacă luăm în considerare aspectele teoretice și practice în rezolvarea problemelor de logică în cadrul orelor de matematică, atunci actualitatea acestui subiect constă în faptul că profesorii, din cauza lipsei experienței de lucru cu astfel de sarcini, nu știu întotdeauna cum să dezvolte capacitatea elevilor de a gândi coerent, în conformitate cu legile logicii. Trebuie să învățăm elevii să analizeze, să compare, să delimiteze esențialul, să sintetizeze, să deducă, să confirme sau să infirme, să definească și să explice conceptele stabilite și să rezolve probleme. Abilitatea de a aplica aceste metode înseamnă capacitatea de a gândi. Deseori, elevii intuitiv abordează problemele, bazându-se pe ingeniozitate, spirit și, uneori, pe experiența proprie de viață sau pe ajutorul maturilor. Dar intuiția logică necesită explicație rațională. La baza metodicii de lucru cu problemele logice, este o abordare sistematică, care

permite fiecărui elev o învățare activă eficientă și activitate cognitivă, dându-i elevului posibilitatea să se autoafirme mai mult.

La rezolvare, principala sarcină este determinarea relațiilor dintre fapte, acțiuni (de multe ori ascunse), ceea ce predispune la stabilirea etapelor consecutive ale judecării, iar calculele având doar un rol auxiliar. Există o mulțime de probleme fără date numerice, și de multe ori sub formă de problemă logică ce conțin o abundență de fapte, care nu sunt atât de ușor de reținut. Atunci se recurge la elaborarea de diagrame, grafice, tabele, schițe sau deseori elevilor le este dat enunțul problemei, ei îl citesc, împreună cu învățătorul îl analizează și o rezolvă. Iar dacă aceasta le este propusă peste o zi-două, unii ar putea întâmpina dificultăți la rezolvare. În acest caz performanțele pot fi obținute, dacă se vor aplica diverse *metode de lucru* cu problemele precum:

- Explicarea soluției problemei (analiza repetată – o metodă de a dezvolta cunoștințe matematice temeinice);
- Prezentarea situației descrise în problemă și modelarea acesteia (cu ajutorul segmentelor, imaginii, desenului);
- Rezolvarea problemelor cu ajutorul tabelului;
- Construirea unui arbore a soluțiilor posibile;
- Explicarea soluției problemei folosind cuvintele "dacă..., atunci...";
- Sarcini independente de compunere a problemelor de către elevi;
- Rezolvarea problemelor cu date lipsă sau de prisos;
- Modificarea întrebării problemei;
- Compararea cu probleme asemănătoare și cu soluțiile lor;
- Finisarea rezolvării problemei;
- Redactarea problemei modificând datele.

Matematica face apel la gândire, judecată, atenție, spirit de observație și un elev bun acționează simultan pe toate aceste coordonate, de aceea elaborarea unui întreg sistem de folosire a problemelor de logică în procesul de predare-învățare e absolut binevenit și necesar. Important este că menirea lor nu se reduce la completarea timpului liber, ci îl ajută pe învățător să îndeplinească mari sarcini instructive și educative.

Bibliografie:

1. DASCĂLU, Gh. et al. *Metodica predării matematicii în clasele I-IV: Manual pentru școlile normale*. București: E.D.P., 1988. 320 p.
2. BANTOVA, M.A., BETLUCOVA, G.V., PLEVȘCICOVA, A.M. *Metodica predării matematicii în clasele primare*. Moscova, 1976. 336 p.
3. URSU, L., LUPU, I., IASINSCHI, I. *Matematică: Manual pentru clasa a 4-a*. Chișinău: Prut Internațional, 2008. 136 p.

*Recomandat
Natalia MACRIȚCHI, dr., conf. univ.*

REPREZENTAREA SOCIALĂ A PROFESIEI DE PSIHOLOG

Aliona MÎRLEANU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Contextul social în care ne aflăm a favorizat dintotdeauna formarea anumitor reprezentări despre practicile sociale, activitățile profesionale sau locurile de muncă în care se încadrează individul. Când iau decizii privind alegerea unor domenii de specializare profesională, persoanele vor lua în considerare, mai degrabă, evaluările celorlalți în raport cu alegerea lor, și mai puțin se vor adresa unor surse formale, precum specialiști în domeniu, agenții de ocupare a forței de muncă sau consilieri în carieră. În cazul nostru, ne referim la profesia de psiholog în cadrul societății moldovenești. Dacă facem o retrospectivă în alte societăți, atunci putem observa că cei mai mulți psihologi lucrează în țările occidentale (SUA și Canada, Israel, Australia) și Europa, dar mai puțini se găsesc în Africa și Asia [1].

Având la bază studii relevante la această temă, realizate în diverse țări, precum Italia, România, Franța sau Elveția, ne-am propus să cercetăm cum este percepută profesia de psiholog în contextul societății moldovenești. Pentru început, propunem o definiție a profesiei de psiholog, după cum este prezentată în DEX. Astfel, psihologul este: 1) observator fin, dotat cu capacitatea de a sesiza și de a analiza viața sufletească a cuiva, cunoscător al suflului omenesc; 2) persoană specializată în studiul psihologiei. După Richard și Ghiglione (1992), „psihologul este o ființă legală și un profesionalist”, iar obiectul activității unui psiholog îl reprezintă studiul omului în toate ipostazele sale, atât cel sănătos, cât și cel bolnav sau aflat în dificultate.

Reprezentările sociale desemnează, după S.Moscovici „un sistem de valori, de noțiuni și de practice relative la obiecte, aspecte sau dimensiuni ale mediului social care permit nu numai stabilirea cadrului de viață a indivizilor și grupurilor, dar constituie în mod egal un instrument de orientare a percepției situației și de elaborare a răspunsurilor” [apud 2, p.299]. Pe când D.Jodelet afirmă că reprezentarea socială este „o formă de cunoaștere, elaborată și împărtășită social, având un scop practic și concurând la constituirea unor realități comune unui ansamblu social” [2]. Așa cum reprezentarea socială este o grilă de lectură a realității, studiul reprezentărilor sociale ne permite accesul la imaginile, percepțiile sau valorile împărtășite de diverse grupuri sociale în raport cu variate aspecte ale realității (în cazul nostru, profesia de psiholog).

Printre studiile vizând aspectul reprezentărilor sociale ale profesiei de psiholog, putem menționa cercetarea realizată de Pomini și Durez (1995) [apud 2] care au descris reprezentarea socială a profesiei de psiholog la nivelul a două grupuri profesionale distincte, dar aflate în raporturi directe cu psihologii: juriștii și preoții. În urma studiului, s-a ajuns la concluzia că diferențele observate în

reprezentările despre psiholog țin mai degrabă de diferențele dintre contextele profesionale și procesele identitare decât de informațiile disponibile sau de strategiile comunicaționale reale adoptate. Un alt studiu relevant este cel realizat de A.Palmonari prin cercetarea sa asupra imaginii psihologului în Italia, grupul-țintă fiind psihologii italieni. Rezultatele studiului relevă existența a patru tipuri de reprezentări (militantul politic, interdisciplinar, expert-clinician și psihoterapeut). Un nou cadru de analiză asupra acestei teme a fost realizat de Palmonari și Zani (1989)[*apud* 1], care au propus ca acele patru tipuri de reprezentări menționate mai sus să fie organizate în două axe principale: axa vocație/profesionalism și axa intervenție în social/individual. Cel din urmă model a fost verificat și de B.Bălan [1], într-un studiu realizat pe populația românească și slovacă, unde s-a ajuns la concluzia că psihologia este văzută și ca profesie, și ca vocație.

Pornind de la aceste reperi teoretice și empirice, în cercetarea dată ne propunem investigarea reprezentării sociale a profesiei de psiholog la studenții de la diferite domenii de învățământ. Întrucât în ultimii ani, în societatea moldovenească profesia de psiholog a devenit tot mai prominentă (psihologii sunt solicitați în calitate de consultanți și experți, există centre de consiliere, s-au diversificat specialitățile în cadrul instituțiilor de profil etc.), ne interesează să vedem ce reprezentări au studenții cu referire la această profesie. Pentru a culege informații referitoare la acest subiect, am administrat un chestionar cu 12 întrebări deschise. Lotul de subiecți a fost constituit din trei categorii de persoane, și anume, un grup de studenți cu studii ce au mai multe conexiuni cu profesia de psiholog și două categorii ce au legături slabe sau inexistente cu profesia de psiholog. Menționăm că studiul este explorativ și, respectiv, comportă limitele de rigoare.

O cercetare cu referire la reprezentarea socială a profesiei de psiholog ne va oferi posibilitatea să vedem cum stau lucrurile la acest capitol în Republica Moldova, să evidențiem cu ce imagini operează persoanele și să comparăm aceste rezultate cu cele identificate în alte țări. Pe lângă aceasta, vom observa care sunt așteptările studenților de la profesia de psiholog și ce perspective văd ei în această profesie. Am presupus că există diferențe între conținuturile reprezentărilor ale celor trei loturi de subiecți, explicate prin prisma faptului că aceștia vin din trei domenii de învățământ diferite.

Referințe:

1. BALAN, B. Reprezentarea socială a profesiei de psiholog: între a fi și a deveni. *Psihologie socială. Buletinul Laboratorului „Psihologia câmpului social”*, 1999, nr.4, p. 74-88.
2. NECULAU, A. și CURELARU, M. *Reprezentările sociale. Manual de psihologie socială*. Ed. a II-a rev. Coord. A.NECULAU. Iași: Polirom, 2004, p. 294-318.
3. MITROFAN, L. *Elemente de psihologie socială*. București: Sper, 2004. 274 p.
4. LUCA, M. *Psiholog? Ce este psihologul?*, 2011. [Accesat 20.03.2013] Disponibil: <http://www.mihaelaluca.ro/psihoterapie/ce-este-psihologia/psiholog/>

Recomandat

Natalia COJOCARU, dr., conf. univ.

DEPENDENȚA DE REȚELELE DE SOCIALIZARE

Sanda MACARI, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Extinderea utilizării rețelelor de socializare a crescut dramatic în ultimii doi ani. Creșterea numărului de persoane angajate în această activitate se datorează, în principiu, creșterii nivelului de acces și a oportunităților de accesare a rețelelor de socializare. Integrată în viața cotidiană a milioane de oameni, utilizarea de rețele s-a răspândit mai ales în rândul studenților. Văzute ca un „fenomen de consum la nivel mondial”, rețelele de socializare interferează într-un mod alarmant cu activitățile sociale, profesionale și recreative ale utilizatorilor. Se raportează din ce în ce mai multe cazuri de utilizare excesivă a rețelelor, iar cercetătorii sugerează că „dependența” de rețele pe internet ar putea fi o problemă potențială de sănătate mintală pentru unii utilizatori, fapt ce a stat la baza motivației de cercetare a fenomenului dat. Din perspectivă psihologică, este plauzibil să vorbim despre o tulburare, și anume, dependența de rețele de socializare, care conform opiniei dominante, poate fi considerată ca o tulburare de control al impulsului cu o puternică componentă compulsivă.

În cadrul acestui studiu, ne-am propus să explorăm experiențele și percepția personală ale dependenților de rețele cu scopul de a înțelege implicațiile fenomenului în viața cotidiană. A fost aplicată metoda calitativă IPA (Analiza Fenomenologică Interpretativă), instrumentul de colectare a datelor – interviul semistrukturat. Obiectivele cercetării au cuprins următoarele aspecte: examinarea detaliată a experienței dependenților, perceperea impactului de dependență asupra persoanelor în viața personală și socială și analiza semnificațiilor pe care dependenții le atribuie fenomenului trăit. În urma analizei și interpretării datelor s-au remarcat următoarele teme majore: rețelele de socializare – semnificații, utilități, funcții; interferența utilizării cu alte activități importante; rețelele de socializare: aspecte negative vs aspecte pozitive; viața socială vs viața virtuală; conectare vs utilizare și control/diminuarea utilizării. S-a evidențiat faptul că utilizarea în exces a rețelelor de socializare are implicații majore în viața cotidiană a dependenților, interferând alarmant cu activitățile sociale, profesionale și recreative. În primul rând, se înregistrează neglijarea învățării, apoi neglijarea regimului alimentar, orarului de somn și afectarea relațiilor sociale. Utilizarea excesivă duce la blamarea comportamentului de utilizare din partea celorlalți. Participanții au evidențiat avantajele utilizării rețelelor, conferindu-le utilizatorilor senzația de unitate; satisfacerea nevoii de recunoaștere și dorinței de împărtășire, posibilitatea experimentării unei game largi de emoții, trăiri, sentimente și nu în ultimul rând feedback.

Aspectele negative ale utilizării au vizat următoarele: rețelele de socializare, pierderea noțiunii timpului și *Facebook* – mască socială; iar cele

pozitive: conștientizarea timpului pierdut și aplicabilitatea mare a rețelelor. Participanții din cadrul cercetării au subliniat faptul că viața virtuală nu este izolată de cea socială, ci percepută ca o continuitate. Un aspect valoros este că utilizatorii au recunoscut importanța mediului ca factor determinant de utilizare excesivă (prin care se urmărește evitarea contactului cu persoanele cu care utilizatorii nu se identifică, astfel *Facebook*-ul oferindu-le sentimentul de izolare). S-au remarcat diferențele dintre conectare și utilizare, astfel participanții au semnalat nevoia de a lăsa rețelele de socializare conectate (fără activități – mod pasiv) și mai ales utilizarea prin postări (mod activ). Dependenții de rețele au recunoscut faptul că tănuiesc (disimulează) comportamentul de utilizare de ceilalți. Preocuparea mentală și amprenta compulsivă de utilizare au constituit aspecte fundamentale în cadrul studiului. S-au evidențiat și tehnici de control și diminuare a timpului de utilizare. Se urmărește evitarea utilizării prin înlocuirea cu alte activități. Participanții au remarcat descreșterea și sesizarea nevoii de descreștere a timpului de utilizare.

Cercetarea semnalează importanța acordării unui interes sporit fenomenului dependenței de rețele, subliniindu-se relevanța clinică a sa, prin depistarea unor aspecte negative care interferează alarmant cu viața cotidiană a utilizatorilor. Se propune aprofundarea cercetărilor în acest sens pentru a se depista cazurile critice și implicarea psihologilor în rezolvarea acestora.

Bibliografie:

1. Educause Center for Applied Research. The ECAR Study of Undergraduate Students and Information Technology. Social Networking Sites. 2008, vol.8, p.81-98.
2. KARAIKOS, D., TZAVELLAS, E., BALTA, G. & Paparrigopoulos, T. Social network addiction: a new clinical disorder? *European Psychiatry*. 2010, 25, 855-855 DOI: 10.1016/S0924-9338(10)70846-4.
3. KUSS, D., J., GRIFFITHS, M., D. Online Social Networking and Addiction – a Review of the Psychological Literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2011, 8, 3528-3552; doi:10.3390/ijerph8093528, ISSN 1660-4601.
4. MENDEZ, J. P., CURRY, J., MWAVITA, M., KENNEDY, K., WEINKAND, K., & BAINBRIDGE, K. To Friend or Not to Friend: Academic interaction on Facebook. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2009, 6 (9), 33-47, ISSN 1550-6908.

*Recomandat
Tatiana TURCHINĂ, lector*

SUFERINȚA ȘI IERTAREA DIN PERSPECTIVA CONSILIERII PSIHOLOGICE ȘI PASTORALE

Cristina DUCA, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

În perioada contemporană, încrederea, atașamentul față de anumite persoane dragi înseamnă mult mai mult decât un sprijin la nevoie. Înseamnă centrul de care depinde refacerea și reconstrucția în cazul pierderilor multiple și al suferinței.

Pașii noștri în viață sunt ghidați de credința care ne izvorăște din suflet, care ne face mai buni sau mai răi, mai înțelegători sau mai severi, mai iubitori însă la sfârșitul zilei. „Îngrijirea sufletului” reclamă azi din ce în ce mai mult competența psihologiei, se pare că chiar psihologia își asumă sarcina care revine teologiei și pastorației Bisericii de a propune omului contemporan un ajutor într-un mod inteligibil, în rezolvarea problemelor interioare.

Maniera de a ne confesa, în ultimele veacuri, a fost extrem de formală. Cu toate acestea, confesiunea rămâne a fi o ofertă salvatoare importantă din partea Bisericii, pe care o recunosc și majoritatea psihoterapeuților. Ar fi bună, de asemenea, redescoperirea planului psihoterapeutic al sacramentului reconcilierii. Oamenii ar veni mai des să-și întâlnească confesorul. Asistarea spirituală implică cunoașterea sufletului omenesc: Tradiția spirituală a dobândit un capital de înțelepciune plecând de la relația sa cu psihicul omului. Dar cunoașterea spirituală trebuie să fie asociată astăzi cu psihologia, pentru a putea lua în considerare omul așa cum este el. Cel care în zilele noastre asistă spiritual persoane fără cunoștințe psihologice – descoperind, de exemplu, prea târziu aspecte patologice, nevroze, răni interne sau false reprezentări – poate să le angajeze pe căi fără ieșire.

Psihologia nu pune în ordine problemele religioase. Dar ea ne incită să ne întrebăm asupra credinței noastre, asupra concepțiilor infantile, asupra fugii din fața realității ființei noastre. Psihologia are o funcție critică a religiei. Și mai exact psihologia lui Jung și psihologia transpersonală sunt cele care au dat încrederea în calea spirituală. Ele au arătat drumul spiritual ce conduce la o sănătate psihică dând sens vieții.

Avantajul psihologiei rezidă în aceea că putem percepe sufletul omenesc ca pe un tot. Ea ajută să luăm cunoștințe la globalitatea existenței noastre. Psihologia ajută să ne identificăm propriile răni, fără a putea totuși să ne dea sens vieții, ceea ce poate face numai credința.

Din aceste considerente, am înaintat ipoteza conform căreia diferențele de percepție a suferinței și iertării de la o persoană la alta se datorează dimensiunii practicii creștine. Pe un lot din 15 subiecți, cu vârsta cuprinsă între 21-35 ani, a fost aplicat interviul structurat, elaborat din 13 întrebări deschise. Dintre 15 persoane – 7 erau creștin – practicante, adică conștiincios frecventează biserica.

Rezultatele cercetării noastre arată faptul că în cazul suferinței, majoritatea vor apela la consilierea psihologică, iar în cazul iertării – la

consilierea pastorală sau la părinți și apropiați, ceea ce denotă a fi că oamenii încă nu au ajuns să perceapă că și iertarea poate fi trecută prin consiliere. 100% dintre subiecți consideră că fiecare ființă umană este responsabilă de propria suferință. Din categoria de subiecți intervievată, concluzionăm faptul că la fel 100% de respondenți au menționat că vor ierta în caz de ofensă profundă, aceștia argumentând prin faptul că iertând ești iertat și că oamenii care iartă se asociază cu oameni înțelepți.

Aici revenim la importanța credinței – cu referire la întrebarea dacă vine Iertarea de la Dumnezeu sau de la om, majoritatea au răspuns că vine de la om prin intermediul lui Dumnezeu, prin credința în Dumnezeu.

Iertarea este o stare mentală care poate naște acțiuni specifice, dar care nu este definită de acestea. Procesul iertării începe cu o suferință și oamenii au tot dreptul să simtă așa, deoarece:

a) Devin conștienți că li s-a făcut o nedreptate, care NU va dispărea niciodată!

b) Apoi, devin mânioși, furioși că au fost loviți în credința cum că trebuie să fie respectați de semenii;

c) Mai mult, iertarea presupune renunțarea la ceva ce aparține, adică la mânie și resentimente.

Suferința este o conștientizare de sine, o schimbare a atitudinii față de sine și ceilalți. Suferința este o stare de latență în care o persoană are posibilitatea să-și reevalueze propriile valori, stările-limită (furia, anxietatea, tristețea, ura), care-i oferă posibilitatea să facă alegerea de a rămâne blocat în suferință sau a merge spre iertare, care apare ca și dovadă a maturității psihice, a echilibrului emoțional și relațional.

Iertarea este un dar pentru cel care a făcut rău, ea schimbă relația, predisune la a percepe într-un alt fel de lumină, dintr-o altă perspectivă. Iertarea vine ca o descătușare a rolului de victimă, ea având rolul de a dezvolta nu doar personalitatea proprie, ci și a grupului de apartenență.

Autorii Enright (1991), McMullough (1998) susțin că oamenii care prezintă o mare diversitate de simptome psihologice se pot vindeca prin intermediul procesului iertării, de exemplu: a) persoanele anxioase pot experimenta o pace interioară mai puternică atunci când iartă; b) depresivii, cei care au accese de furie sau sunt paranoici au prezentat o reducere semnificativă a simptomelor. Actele reale de iertare conduc la îmbunătățirea generală a nivelului de maturitate emoțională a unei persoane. Aceasta înseamnă capacitate de a iubi, curaj, interes și preocupări sociale. Iertarea diminuează culpabilitatea și atunci sentimentul de frică este mai puțin intens. Iertarea topește furia care poate duce la creșterea presiunii arteriale (există dovezi potrivit cărora, chiar în situațiile în care hipertensiunea are o cauză fizică, accesele de mânie pot amplifica această stare).

*Recomandat
Tatiana TURCHINĂ, lector*

PARTICULARITĂȚILE PSIHOLOGICE ALE EVALUĂRII PERSONALULUI ÎN INSTITUȚIILE PUBLICE ȘI ONG-uri

Rodica CATAREU, *Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației*

Evaluarea și revizuirea performanțelor profesionale demonstrează determinarea formală periodică, a modului în care membrii organizației își îndeplinesc sarcinile specifice postului pe care îl ocupă în raport cu criteriile stabilite, cu standardele de evaluare și cu metodele utilizate, sarcinile specifice postului pe care îl ocupă în raport cu criteriile stabilite, cu standardele de evaluare și cu metodele utilizate.

Scopul studiului este de a identifica cele mai eficiente practici pentru eficiențizarea procesului de evaluare a performanțelor și a analiza specificul evaluării personalului în cadrul instituțiilor publice și a celor non-profit. Modul în care sistemul de evaluare este folosit și maniera în care rezultatele evaluării sunt comunicate pot afecta semnificativ moralul și climatul din organizație.

După Fletcher [1], aprecierea performanțelor contribuie la mai multe procese organizaționale, printre care:

- îmbunătățirea performanțelor;
- luarea unor decizii de recompensare;
- motivarea angajaților;
- dezvoltarea angajaților;
- identificarea potențialului;
- înregistrarea oficială a performanțelor slabe.

Vorbind despre evaluarea performanțelor, ne referim, în primul rând, la mediul de afaceri, unde performanța angajaților este parte componentă a evaluării veniturilor obținute de companie într-o anumită perioadă de timp și care a fost nivelul de implicare a fiecărui angajat la obținerea rezultatelor respective. Angajatorii sunt dispuși să investească în aceste instrumente de evaluare, fiind conștienți de importanța și necesitatea lor. Aplicarea unui sistem de evaluare periodică a activităților desfășurate este o confirmare a stării de sănătate organizațională, care este importantă pentru activitatea performantă a angajaților și a succesului proiectelor desfășurate.

Florian Nițu, în articolul *Bariere în calea evaluării performanțelor organizaționale* (publicat pe site-ul management.ONG), afirmă că **“spre deosebire de organizațiile mediului de afaceri, unde există sisteme riguroase de măsurare a eficienței și performanțelor, organizațiile non-profit, ca de altfel și cele din sectorul public, dezvoltă și utilizează sisteme de auto-monitorizare destul de rudimentare. Aceasta, în situația fericită în care își dau silința să se autoevalueze”**. Aici intervin un șir de motive care țin de specificul activității și modului de organizare a acestor instituții.

În cazul ONG-urilor, e dificil a stabili indicatori obiectivi de performanță, deoarece activitatea acestora este îndreptată mai mult spre domeniul social și nu pot apela la indicatori de genul cost-beneficiu pentru a măsura eficiența proiectelor promovate. Apoi scopul cu care sunt create aceste organizații întotdeauna este de a soluționa o problemă și aici intervine convingerea că orice acțiune în folosul comunității este mai bună decât nimic și este deci în mod natural și direct bună. De multe, ori succesul unor proiecte este evaluat din perspectiva finanțatorilor și nu a beneficiarilor și se poate întâmpla ca cerințele finanțatorului să nu corespundă cu necesitățile beneficiarilor.

În cazul instituțiilor publice, procesul de evaluare este stabilit în baza legislației, care reglementează activitatea acestora. Deși sunt clar și expres reglementate de legislație, modalitățile de organizare a procesului de evaluare a performanțelor funcționarilor, de cele mai dese ori aceasta are loc la un nivel steril și subiectiv, pentru a bifa activitatea ca realizată. Dovadă a acestui fapt este birocrăția din instituțiile publice și calitatea serviciilor pe care le prestează majoritatea funcționarilor. Un indicator al eficienței evaluării ar fi creșterea calității serviciilor și a atitudinii față de beneficiari, dar această situație reflectă, într-o anumită măsură, și nivelul de motivare a angajaților, aceasta dovedind că problema aici e mai complexă și nu se rezumă doar la evaluarea performanțelor.

După G.A. Cole [*apud* 4], principalul motiv pentru care se adoptă un sistem de evaluare a personalului este de a atrage atenția asupra performanței angajaților, având ca scop recompensarea echitabilă a acestora și identificarea celor cu potențial de promovare sau transfer. Organizațiile care se preocupă de propria stare de sănătate organizațională pun accent pe propria dezvoltare și pe învățare atât la nivel organizațional, cât și individual și ar putea fi, cu ușurință, denumite organizații care învață sau organizații adaptative.

Datele obținute în urma acestei cercetări vor putea fi preluate de către specialiștii în resurse umane, managerii ONG-urilor și ai instituțiilor publice, cercetători, funcționari publici ș.a. pentru îmbunătățirea practicilor în domeniul analizei performanțelor resurselor umane și a aprecierii situației din domeniu la momentul actual.

Referințe:

1. BOGATHY, Zoltan. *Manual de psihologia muncii și organizațională*. Iași: Polirom, 2004.
2. DANIELS, Aubrey C. *Managementul performanței*. Iași: Polirom, 2007.
3. CRACIUN, C., COLLINS, P.E. *Managementul politicilor Publice*. Iași: Polirom, 2008.
4. COZMA, C. C. *Evaluarea performanțelor angajaților*. 2012.
5. <https://sites.google.com/site/managementong/>

*Recomandat
Angela POTÂNG, dr., conf. univ.*

ABORDAREA DEPRESIUNII POSTNATALE DIN PERSPECTIVA MATERNITĂȚII ȘI A PATERNITĂȚII

Irina PLOTNIC, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Atât femeile, cât și bărbații sunt afectați de evenimentele din viață care țin de schimbări radicale cum ar fi sarcina și nașterea unui copil.

Natura paternității și rolul bărbatului în procesul conceperii și nașterii fătului a purtat o conotație variată de-a lungul ultimelor decenii. S-au făcut multe cercetări care vizează schimbările și experiența pe care o resimte un tată pe parcursul unei sarcini și nașteri sănătoase, fiind un număr mai mic de cercetări științifice adresate implicațiilor bărbatului, când partenera sa este diagnosticată cu depresie postpartum, precum și stării psihoemoționale a acestuia în perioada dată.

Un studiu, elaborat de Greenberg și Springen în 2001, susține cu aproximativ 10-20% dintre mamele care tocmai au născut sunt afectate de unele tulburări depresive. Literatura de specialitate a progresat în acest domeniu, observându-se încercări de a înțelege motivele și implicațiile acestui diagnostic pentru o femeie.

Ca urmare a direcționării problematicii depresiei postnatale mai mult asupra femeilor, intenționăm să identificăm perspectivele unui bărbat în perioada postpartum. Analiza acestei situații, din perspectiva paternității, poate reprezenta informație privind efectul depresiei postpartum asupra relațiilor interpersonale, precum și asupra unității familiei. În special, relația dintre bărbați și soțiile sau partenerele acestora, și experiențele pe care le resimte atât bărbatul, cât și femeia privind nașterea și îngrijirea copilului.

Până în prezent, experiențele paternității erau privite și studiate în plan secundar, fiind asociate mai mult cu trăirile partenerelor, o excepție fiind studiile lui Carpenter (2002) cu privire la rolul tatălui în alimentarea copilului. De asemenea, au fost puțin studiate dificultățile de adaptare pe care le întâmpină bărbatul în această perioadă de tranziție (Chalmers & Meyer, 1996).

Studiile despre depresiunea postpartum și efectele ei asupra mamelor se află, de asemenea, într-un proces de analiză continuă. Conform Bielawska-Batorowicz și Kossakowska-Petrycka (2006), dificultățile emoționale sunt abordate din perspectiva a trei tipuri de tulburări postpartum: postpartum blues (*baby blues*), depresiune postpartum și psihoză postpartum. De asemenea, este analizată importanța unei relații bazate pe încredere și suport între parteneri, care este considerată drept puntea de trecere peste depresiunea postpartum (George, 1996; Misri, Kostaras, Fox, & Kostaras, 2000). Comparativ puțin au fost studiate experiențele tăticilor în perioada de depresiune a partenerelor acestora. Bărbații sunt în mare parte familiarizați cu sarcinile de naștere și îngrijire a copiilor, dar cer ajutor partenerelor la începutul tranziției

lor spre paternitate. Dacă ei nu reușesc să obțină suportul necesar de la parteneră, apare riscul ca bunăstarea lor psihofiziologică să fie afectată (Turan, Nallbant, Bulut, & Sahip, 2001).

Când vorbim despre tranziția spre paternitate, ne referim la perioada în care un bărbat intră totalmente în rolul de tată și furnizor al familiei (Farrell, Rosenberg, & Rosenberg, 1993; Seimyr, Edhborg, Lundh, & Sjogren, 2004).

Potrivit studiilor lui Cowan (1988), există trei aspecte ale felului în care se percepe un nou tătic în direcția spre maturitate: identitate, locusul de control și stima de sine. Este important să cunoaștem că, indiferent de ceea ce simte partenera cu depresiune postpartum, se schimbă perceperea de sine a bărbatului în una din cele trei arii numite mai sus.

Din considerentul că studiile despre depresiunea postnatală la bărbați sunt puține, am încercat să analizăm nu doar perspectiva feminină, ci și cea masculină privind nașterea copilului, îngrijirea lui, tabloul psihoafectiv care se conturează în această perioadă, specificul manifestărilor psihocomportamentale în cazul depresiunii postnatale, influența depresiunii postnatale la unul sau ambii părinți asupra funcționării psihice a nou-născutului.

Problema studiată ține de impactul diagnozei depresiunii postpartum asupra relațiilor dintre partener-partener și părinte-copil. Atât pentru femei, cât și pentru bărbați parentalitatea necesită adaptare la roluri exigente și necunoscute. Femeile care până la moment își construiau cariera sau aveau diverse ocupații se izolează acasă cu copilul cu o sumedenie de noi responsabilități, precum și diverse așteptări de ordin sociocultural – fericirea de a fi mamă (Nicolson, 1999). Bărbații se simt nesiguri și incapabili de a face față plânsului copilului și de a consola partenera incompetentă la moment.

Realizarea acestei cercetări a oferit informație nouă privind perioada postpartum și, probabil, o nouă viziune a paternității, studii care pot fi utilizate pentru profilaxia sau informarea noilor părinți despre perioada de după naștere și pentru a diminua efectele negative ale depresiunii postnatale.

Recomandat

Zinaida BOLEA, dr., lector

ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О КАЧЕСТВЕ ЖИЗНИ У ЛИЦ, СТРАДАЮЩИХ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТЫМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ

Елена ШАНДРУ, факультет психологии и педагогических наук

Одну из основных опасностей для здоровья человека составляют, помимо инфекционных болезней, заболевания сердечно-сосудистой системы, являющиеся причиной смертности и инвалидизации населения. Отметим, что число пациентов с таким диагнозом с каждым годом возрастает и болезнь «омолаживается». Актуальность данной темы исследования обусловлена не только ростом заболеваемости по данной категории болезней, но также связанна с тем, что симптомы и основные проявления болезни сердечно – сосудистой системы могут приводить к многоуровневой дезадаптации человека, влиять на удовлетворенность и качество жизни. Интерес к проблематике «качества жизни» сформировался еще в середине XX столетия и является относительно новым направлением как в медицине, так и в психологии. В 1920 году понятие «качество жизни» находит освещение в работах Pigou, которые были посвящены экономике и благосостоянию населения [1]. Однако американский ученный D. Karnofsky в 1947 году указал на важность более широкого изучения влияния болезни на человека [2]. В своих работах D. Karnofsky на примере онкологических больных показал необходимость изучения всего разнообразия последствий болезни, не ограничиваясь лишь общепринятыми медицинскими показателями. *Качество жизни*, по определению ВОЗ, – это характеристика физического, психологического, эмоционального и социального функционирования, основанная на субъективном восприятии [3].

Исходя из существующей проблематики, целью нашего исследования являлось изучение качества жизни у лиц, страдающих сердечно-сосудистыми заболеваниями. В эмпирическом исследовании участвовали 14 человек (мужчин и женщин) в возрасте от 40 до 50 лет, страдающих сердечно-сосудистыми заболеваниями: ишемической болезнью, гипертонической болезнью сердца. Исследование проводилось при помощи стандартизированной методики «Оценка качества жизни» (SF 36 Health Status Survey), в результате чего были получены следующие результаты.

Из предварительных данных выявлено, что наиболее низкие показатели получены по шкале *«Ролевое функционирование, обусловленное физическим состоянием (RP)»* (64,3%). Это позволяет предположить, что повседневная деятельность значительно ограничена физическим состоянием пациента. Низкие показатели были выявлены также по шкале *«Жизненная активность (VT)»* (57,17%). Это свидетельствует о

том, что у респондентов преобладает снижение жизненной активности и утомляемость. Низкие показатели по шкале «*Психическое здоровье (MH)*» (50,01%) свидетельствуют о наличии депрессивных, тревожных переживаний, то есть состояние здоровья респондентов существенно влияет на психический компонент, приводя к различным негативным тенденциям в эмоциональной сфере. Анализируя показатели по шкале «*Социальное функционирование (SF)*» (42,85%), мы предположили что состояние здоровья респондентов не ограничивает их социальную активность и общение с другими людьми. Следует отметить, что несмотря на то, что у респондентов наблюдалась негативная тенденция в эмоциональной сфере, показатели по шкале «*Рольное функционирование, обусловленное эмоциональным состоянием (RE)*» (28,57%) свидетельствуют о том, что эмоциональное состояние не мешает выполнению повседневной работы или другой повседневной деятельности (включая большие затраты времени, уменьшение объема работы, снижение ее качества).

Итак, можно предположить, что заболевание человека воздействует на многие аспекты его жизни и влияет на её качество. Исходя из предварительных данных можно констатировать, что заболевание оказывает влияние на выполнение человеком своих ролей в связи с ограничением физической активности, на эмоциональную сферу человека и витальные функции.

Литература:

1. КОСЕНКОВА, О.И., МАКАРОВА, В.И. Проблема качества жизни в современной медицине. *Экология человека*. 2007, №11, с.29-31; Quality of life. *Medical Encyclopedia*. Shicago, 1995. 774 p.
2. НОВАК, А.А., ИОНОВА, Т.И. *Руководство по исследованию качества жизни в медицине*. 2-е издание. Под. ред. акад. РАМН Шевченко Ю.Л. Москва: ЗАО «ОЛМА Медиа Групп», 2007. 320 с.
3. World Health Organization. Quality of life group. What is it Quality of life? *Wid. Hth. Forum*. 1996, vol.1, p.29.

*Рекомендовано
Светлана ТОЛСТАЯ, др., конф.*

ОСОБЕННОСТИ МЕХАНИЗМОВ ЗАЩИТЫ ЛИЧНОСТИ, СКЛОННОЙ К ГЕЛОТОФОБИИ

*Екатерина ПОСТОЛАТИЙ, факультет психологии
и педагогических наук*

В свете новейших исследований способов реагирования на смех был выявлен такой феномен, как *гелотофобия*, определяемая как страх выглядеть смешным и боязнь оказаться объектом насмешки. При этом люди, склонные к гелотофобии, воспринимают смех как нечто негативное и убеждены, что их внешность или поступки на самом деле смешны и нелепы, т.е. смех окружающих над ними небезоснователен [4]. Несмотря на то, что впервые феномен гелотофобии был выявлен на клиническом материале, в настоящее время большинство исследований страха выглядеть смешным проводится на здоровых испытуемых в контексте психологии индивидуальных различий [3]. Исследованиями в области гелотофобии занимались такие ученые как М.Титц и В.Рух, а также Е.Стефаненко.

Целью исследования являлся анализ способов и особенностей использования механизмов психологической защиты при склонности к гелотофобии. Методами исследования служили русскоязычная версия опросника гелотофобии GELOPH<15> и методика «Индекс жизненного стиля» (Опросник Плутчика-Келлермана-Конте). В исследовании приняли участие 62 человека, из которых 10 юношей и 42 девушки, студенты, средний возраст 21,4 года. Проведенное исследование показало, что в поведении «гелотофоба», т.е. личности, склонной к гелотофобии, преобладают следующие механизмы защиты: *регрессия* (63,9%), *компенсация* (68%), *проекция* (68,91%), *интеллектуализация* (61,72%). У личности, склонной к гелотофобии, регрессия используется в случае, когда личность подвергается действию фрустрирующих факторов – становится объектом насмешки, и использует в решении задач простые и привычные поведенческие стереотипы, характерные для гелотофобического социального реагирования, что существенно обедняет общий арсенал преодоления сложных, фрустрирующих ситуаций и обстоятельств. При склонности к гелотофобии компенсация может принимать форму защиты от низкой самооценки и комплекса неполноценности или расслаиваться как стремление компенсировать свою особенность – повышенную чувствительность к насмешкам, достижениями в других сферах. В случае применения механизма проекции предполагается, что личность, опасаясь стать объектом насмешки, приписывает социальному окружению желание насмехаться над ней.

Ряд исследований выявили, что гипотеза о том, что люди с гелотофобией, по сравнению с другими, чаще подвергались насмешкам,

не подтвердилась. Во взрослом возрасте страх выглядеть смешным не связан с реальным опытом (частотой) переживания насмешек, но коррелирует с субъективной интенсивностью этих переживаний. Действие интеллектуализации проявляется в основанном на фактах чрезмерно «умственном» способе преодоления конфликтной или фрустрирующей ситуации без переживаний. Иными словами, личность пресекает переживания, вызванные неприятной или субъективно неприемлемой ситуацией при помощи логических установок и манипуляций даже при наличии убедительных доказательств в пользу противоположного [2]. Личность, склонная к гелотофобии, при использовании механизма интеллектуализации/рационализации пытается внутренне аргументировать свое неадекватное поведение разумными доводами и защищает себя от его негативного действия посредством значимости для себя и других своего страха оказаться высмеянным.

Предпринятый корреляционный анализ подтверждает предположение, что чем выше уровень гелотофобии у личности, тем чаще она использует такие механизмы, как *регрессия* ($r=0,5$), *компенсация* ($r=0,7$), *проекция* ($r=0,74$), *интеллектуализация* ($r=0,62$), при $p \leq 0,01$. По результатам данного исследования было выявлено, также, что участники исследования, склонные к гелотофобии, демонстрируют сравнительно более высокую общую напряженность защит – ОНЗ (61,84), нежели не склонные к гелотофобии (38,01%). По последним данным, нормативные значения этой величины для городского населения составляют 40-50%. ОНЗ, превышающая 50-процентный рубеж, отражает реально существующие, но неразрешенные внешние и внутренние конфликты [1]. Изучение страха выглядеть смешным актуально для многих областей научной и практической психологии. Очевидно значение гелотофобии в вопросах адаптации личности, при выборе досуга, в полорольевых отношениях, в сиблинговом взаимодействии, в выступлениях перед большими аудиториями.

Литература:

1. КАМЕНСКАЯ, В.Г. *Психологическая защита и мотивация в структуре конфликта*. Москва, 1999. 125 с.
2. РОМАНОВА, Е.С., ГРЕБЕННИКОВ, Л.Р. *Механизмы психологической защиты: генезис, функционирование, диагностика*. Мытищи: Талант, 1996. 144 с.
3. СТЕФАНЕНКО, Е.А., ИВАНОВА, Е.М., ЕНИКОПОЛОВ, С. *Диагностика страха выглядеть смешным*. *Психологический журнал*. 2011, том 32, №2, с. 94-108.
4. TITZE M. Gelotophobia: The fear to be laughed at. *Humor: International Journal of Humor research*. 2009, с.27-48.

*Рекомендовано
Людмила АНЦИБОР, др., конф.*

ВЗАИМОСВЯЗЬ ЧУВСТВА ВИНЫ И ИНДИВИДУАЛЬНО-ТИПОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ У ЗАКЛЮЧЕННЫХ

Ольга КОЛЕНОВА, факультет психологии и педагогических наук

Наказание за совершенное преступление должно быть направлено не на провоцирование чувства страха, а на осознание человеком безнравственности совершенных поступков. В психологическом плане это может проявляться в форме чувства вины и раскаяния за содеянное. Таким образом, выявив психологический портрет правонарушителей, склонных к переживанию чувства вины можно предположить, что такие люди не станут повторять подобных преступлений, если с ними будет проведена соответствующая работа. Зная личностные особенности заключенных, можно также прогнозировать их дальнейшее поведение и как следствие – создать эффективную программу, направленную на их успешную ресоциализацию.

Итак, **объектом нашего исследования** выступает чувство вины у заключенных и его взаимосвязь с индивидуально-типологическими особенностями личности. **Целью исследования** является выявление взаимосвязи между чувством вины и индивидуально-типологическими особенностями заключенных.

Объект и цель исследования предопределяют следующую **гипотезу**: переживание чувства вины лицами, отбывающими наказание в пенитенциарном учреждении взаимосвязано с такими индивидуально-типологическими особенностями, как *интроверсия*, *ригидность* и *тревожность*.

Исследование проводилось в январе 2013 года, в пенитенциарном учреждении полужакрытого типа №4 (Крикова), в котором отбывают наказание совершеннолетние осужденные мужского пола, совершившие незначительные, средней тяжести и тяжкие преступления. В исследовании приняло участие 60 человек в возрасте от 19 до 55 лет. Для установления у заключенных чувства вины нами был использован «Опросник вины», авторы – К.Куглер, У.Х. Джонс. Для исследования личности лиц, отбывающих наказание в местах лишения свободы, нами был выбран индивидуально-типологический опросник (ИТО), автор Л.Н. Сбочик.

В результате проведенного исследования было выявлено, что для лиц, отбывающих наказание в местах лишения свободы, характерны высокие показатели по шкале «вина» как черта личности. 55% респондентов набрали высокие баллы по данной шкале, 43% – средние баллы и 2% – низкие.

Это может быть обусловлено такими факторами, как влияние общественного мнения (приговор суда); период отбывания наказания, предполагающий наличие огромного количества времени для обдумывания

вания своих ошибок, самоанализа; условия изоляции, ограничивающие возможность более свободного контактирования с людьми, перед которыми испытывается чувство вины, для попыток урегулирования существующих межличностных конфликтов; проявление такого защитного механизма, как «псевдовина», предполагающего покаяние, рассчитанное на возникновение положительных реакций понимания, сочувствия и поддержки со стороны социума.

По результатам исследования индивидуально-типологических особенностей было выявлено, что для лиц, находящихся в пенитенциарном учреждении, характерны такие особенности, как *ригидность, интроверсия и сенситивность*. Основным свойством лидеров в такой специфической среде является интроверсия, высокий контроль над своим поведением. Ориентированность на свой внутренний мир, мечтательность связывается со значимостью отношений в мужском окружении, с самозащитной реакцией. Такая особенность, как ригидность, может объясняться склонностью к настороженности и подозрительности. Ригидность часто связана с подозрительностью, злопамятностью, повышенной чувствительностью в межличностных отношениях.

Корреляционный анализ, проведенный на основе полученных данных, показал, что была выявлена положительная взаимосвязь между такими индивидуально-типологическими особенностями личности заключенных, как аггравация, ригидность и вина как состояние. Некоторые исследования показывают, что ригидность среди преступников и заключенных выражена в большей степени, чем у законопослушных граждан. Г.В. Залевский считает, что для ригидных личностей характерны тревога и чувство вины, беспокойство, навязчивые сомнения, крайне скованное и ригидное сознание, подавленное жестокое суперэго, недоверчивость, чувство неполноценности.

Кроме того, прослеживается тенденция к значимости взаимосвязи таких особенностей, как интроверсия, сенситивность, тревожность и вина как состояние. Выявлена также положительная взаимосвязь между виной как чертой личности и такими индивидуально-типологическими особенностями, как аггравация, ригидность, сенситивность и тревожность.

Современная уголовно-исполнительная политика направлена на смягчение кары и усиление воспитательных мер воздействия на осужденных, создание гуманной среды отбывания наказания. В этой связи важная роль в реформировании уголовно-исполнительной системы возлагается на психологическую службу. В целях профилактики правонарушений необходимо изучать личность осужденного.

*Рекомендовано
Наталья НАСТАУШЕВА, преподаватель*

ОСОБЕННОСТИ ОТНОШЕНИЯ ЛЮДЕЙ С МИОПИЕЙ К ЛИЧНОМУ БУДУЩЕМУ

Анастасия КОВРОВА, факультет психологии и педагогических наук

Миопия является сегодня одним из наиболее распространенных заболеваний зрительной системы. По данным ВОЗ, аномалиями рефракции глаза (в том числе миопией) страдают порядка 119,7 млн. человек. По данным Министерства здравоохранения РМ общее число заболеваний миопией на 2011 г. в Молдове составило 19026 случаев [1].

Нарушение рефракции глаза при миопии ведет к затруднительному восприятию предметов, находящихся в отдалении. Большинство исследователей выдвигают наследственную предрасположенность как предпосылку к возникновению миопии, а сильное длительное зрительное напряжение, постоянную зрительную работу на близком расстоянии и неблагоприятные воздействия окружающей среды в сензитивный период – как внешние факторы возникновения и развития близорукости [2, 3].

По результатам исследований психологических аспектов миопии выявлен ряд черт, присущих миопическим пациентам: склонность к чувству вины, скрытая тревожность, подавление эмоций и моторной активности, чрезмерный самоконтроль, а также готовность взять на себя ответственность, желание быть оцененными по достоинству, более выраженная интровертированность. Наиболее характерный механизм психологической защиты пациентов с миопией – рационализация [3]. Предположение о том, что данные характеристики являются не следствием миопии, а скорее предпосылкой ее появления, подтверждается исследованиями трансгенерационной информации и особенностей детско-родительских отношений таких пациентов.

Наше исследование было направлено на изучение особенностей образа личного будущего и отношения к нему пациентов с миопией, а также на выявление роли эмоциональных факторов в формировании данного отношения. В исследовании приняло участие 15 мужчин и женщин в возрасте от 20 до 45 лет с миопией слабой (33%), средней (41%) и высокой (26%) степени. Нами были использованы следующие методики психологической диагностики: Шкала проявлений тревожности Дж. Тейлора, Анкета оценки нервно-психической устойчивости «Прогноз», Методика экспресс-диагностики уровня психоэмоционального напряжения и его источников, Шкала временных установок и анкета неоконченных предложений (последние две методики – с целью исследования образа личного будущего и отношения к нему).

По результатам исследования 33% испытуемых обнаружили негативное отношение к личному будущему, 6% – неопределенное отноше-

ние, 20% – скорее позитивное отношение, 41% – позитивное отношение. Образ будущего у большинства испытуемых (53%) – очень неопределенный, у 20% – полностью связан с карьерой, у 60% – образ рациональный, практически лишен эмоциональной окраски. У большей части испытуемых (53%) был выявлен высокий и очень высокий уровни личностной тревожности. Неудовлетворительный уровень нервно-психической устойчивости был выявлен у 41% испытуемых, удовлетворительный – у 33%, хороший – у 26%. Необходимо отметить, что в отношении к личному будущему у людей с высокой и средней степенью миопии чаще преобладают негативные установки по сравнению с отношением к личному будущему лиц со слабой степенью миопии. Эти результаты соотносятся с данными о том, что слабая степень миопии рассматривается как приспособительная реакция человеческого организма «к зрительной работе на близком расстоянии при ослабленной аккомодации» [2, с.175]. В то же время миопия средней или высокой степени – это уже не оптический дефект (как при слабой степени), это болезнь глаз [2]. Важно отметить также тот факт, что негативное и неопределенное отношение к личному будущему отмечалось, как правило, у лиц с высоким или очень высоким уровнем личной тревожности, неудовлетворительным уровнем нервно-психической устойчивости и более высоким уровнем психоэмоционального напряжения. Это дает нам возможность предположить, что обозначенные факторы оказывают влияние на формирование образа личного будущего и отношения к нему.

Мы предполагаем, что полученные в ходе настоящего исследования результаты и сделанные на их основе выводы могут быть использованы в практической деятельности клинических психологов. Результаты проведенного исследования могут оказаться полезными при подготовке образовательных программ для психологов и офтальмологов, а также служить основой для разработки групповых и индивидуальных психотерапевтических и психокоррекционных занятий с людьми, страдающими миопией.

Литература:

1. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova [Электронный ресурс] <http://www.ms.gov.md> (Дата обращения: 08.02.2013)
2. АВЕТИСОВ, Э.С. *Близорукость*. Москва: Медицина, 1986. 240 с.
3. ГАФУРОВА, З.Ф., ШАРИПОВ, А.Р., ГАРЕЕВ, Е.М. *Психологические особенности пациентов с миопией. Актуальные вопросы офтальмологии*. Ч.1. Москва, 1996, с.52-54.

*Рекомендовано
Светлана ТОЛСТАЯ, др., конф.*

ОСОБЕННОСТИ ИРРАЦИОНАЛЬНЫХ УБЕЖДЕНИЙ У ЛИЦ, СТРАДАЮЩИХ МИГРЕНЬЮ

Елизавета ВОЛОШИНА, факультет психологии и педагогических наук

Среди всех существующих ощущений наибольшее страдание личности причиняют боль. Самой распространенной формой физической боли является головная боль, среди всего разнообразия видов которой особую группу составляют приступы мигрени. Мигрень – это повторяющиеся приступы острой головной боли, обычно односторонней и пульсирующей. Мигренью страдают от 3-10 до 30-38% населения земного шара. Заболевание считается женским, так как проявляется в 2-3 раза чаще, чем у мужчин [1].

Существует множество теорий, рассматривающих причины возникновения данного заболевания. Одна из основных теорий мигрени была разработана когнитивными психологами, которые считают, что одним из факторов появления мигрени могут быть деструктивные мысли личности, которые создают когнитивный диссонанс, приводящий в свою очередь к возникновению негативных эмоций и заболеванию [2]. Когнитивный диссонанс может быть вызван наличием у личности иррациональных убеждений. *Иррациональные убеждения* – это вид убеждений, которые содержат в себе оценку и мешают осуществлению целей человека, причиняя ему ненужную боль и страдания. Это когнитивные ошибки, которые абсолютизированы и выражаются в форме жестких *"надо"*, *"должен"*, *"обязан"* [3]. Если такие убеждения эффективно опровергнуть, продемонстрировать человеку их несостоятельность, то нежелательные эмоции исчезают. Следовательно, при исчезновении негативных эмоций исчезают и симптомы. В нашем случае данным симптомом является приступ мигренозной боли.

Целью нашего исследования являлось выявление особенностей иррациональных убеждений у личностей, страдающих мигренью. В исследовании принимали участие 20 женщин (10 страдающих, 10 не страдающих заболеванием), в возрасте от 20 до 40 лет. Исследование проводилось при помощи методики диагностики иррациональных установок А.Эллиса. По итогам проведенного исследования было установлено, что женщины, страдающие мигренью, имеют выраженные иррациональные убеждения (80% случаев). Похожие показатели присутствуют и у женщин, не страдающих данным заболеванием (70% опрошенных). Наличие иррациональных убеждений выявлено у 20% опрошенных в обеих группах. Отсутствие иррациональных убеждений не было выявлено ни у одной испытуемой в группе страдающих мигренью и установлено только у 10% опрошенных из «здоровой» группы.

Схожесть результатов обеих групп может объясняться тем, что иррациональные убеждения могут присутствовать у любой личности. Однако у личностей с заболеванием иррациональные убеждения характеризуются большей ригидностью и отсутствием гибкости, в том числе и в виде предпочитаемых иррациональных убеждений. Так, у лиц, страдающих мигренью, наиболее выраженные иррациональные убеждения относятся к категории «*долженствование в отношении себя*» (46%). Остальные виды иррациональных убеждений располагаются в следующей последовательности: «*катастрофизация*» (27%), «*долженствование в отношении других*» (18%), «*низкая фрустрационная толерантность*» (9%), «*самооценка*» (0%). У личностей, не страдающих мигренью, наиболее выраженными иррациональными убеждениями являются «*катастрофизация*» (28%) и «*долженствование в отношении себя*» (27%). «*Долженствование в отношении других*» и «*Самооценка*» выражены одинаково (18% опрошенных для обеих группам убеждений). Наименее выражена «*Низкая фрустрационная толерантность*» (8%). Несмотря на то, что «*долженствование в отношении себя*» и «*катастрофизация*» являются доминирующими в обеих группах, однако в результатах существуют заметные различия. Так, в группе страдающих заболеванием «*долженствование в отношении себя*» является крайне доминирующим убеждением, а остальные показатели выражены в наименьшей степени. В группе же «здоровых» личностей происходит более ровное распределение показателей, что подтверждает мнение исследователей о том, что личности с отсутствующей симптоматикой обладают более гибкой и вариативной системой убеждений.

Итак, исходя из проведенного исследования, можно говорить о том, что существуют различия в системе убеждений у личностей с мигренью и личностей, не страдающих данным заболеванием.

Литература:

1. КОЛОСОВА, О.П. Мигрень. *Болевые синдромы в неврологической практике*. Москва: Медицина, 1999, с.111-148.
2. САКС, О. *Мигрень*. Москва: АСТ, 2012. 488 с.
3. ЭЛЛИС, А., ДРАБДЕН, У. *Практика рационально-эмоциональной терапии*. СПб.: Речь, 2002. 348 с.

*Рекомендовано
Светлана ТОЛСТАЯ, др., конф.*

ВЗАИМОСВЯЗЬ АЛЕКСИТИМИИ И СОВЛАДАЮЩЕГО ПОВЕДЕНИЯ У СТУДЕНТОВ

Лидия БУРЛАК, факультет психологии и педагогических наук

В настоящее время внимание исследователей привлечено к так называемому алекситимическому типу личности как одному из возможных факторов риска психосоматических и эмоциональных расстройств. Термин «алекситимия» ввел Сифнеос в 1973 г. и понимается как неспособность индивида называть эмоции, переживаемые им самим или другими людьми, то есть переводить их в вербальный план. Алекситимия как черта личности может встречаться и у здоровых людей, что часто приводит к потере социальных контактов, ригидности эмоциональной и когнитивной сфер. Такой человек испытывает трудности в определении различий между чувствами и телесными ощущениями, он фиксируется на внешних событиях в ущерб внутренним переживаниям, у него наблюдается снижение уверенности в себе и низкий уровень притязаний.

Современные студенты испытывают напряжение и эмоциональные стрессы, в этой связи люди, страдающие алекситимией, оказываются в более уязвимом положении, так как часто не могут сами осознать своих чувств и обсудить их с другими людьми. В стрессовых ситуациях человек использует особые поведенческие реакции, называемые копинг-стратегиями, поэтому особенно актуальной является проблема совладающего поведения, а именно – вопрос о том, какие копинг-стратегии выбирают студенты, склонные к алекситимии. Объектом исследования являлись копинг-стратегии у студентов и их взаимосвязь с алекситимией. Цель исследования – выявление связи между степенью выраженности алекситимии и выбором копинг-стратегий.

Гипотезой исследования служило предположение о том, что у студентов существует взаимосвязь между уровнем алекситимии и выбором копинг-стратегий. Студенты с высоким уровнем алекситимии прибегают к таким копинг-стратегиям, как *дистанцирование, бегство, поиск социальной поддержки*.

Для проверки нашей гипотезы было проведено эмпирическое исследование, в котором принимали участие 91 студент в возрасте от 19 до 22 лет. Выборка состояла из 56 девушек и 35 юношей. В качестве основного метода исследования было выбрано тестирование с помощью таких методик, как опросник «Способы совладающего поведения» ССП (R.Lazarus and S.Folkman), Торонтская Алекситимическая Шкала, TAS (тест адаптирован в институте им. В.М. Бехтерева). Для статистической обработки результатов исследования был использован метод корреляции Пирсона.

Анализ процентного соотношения уровня алекситимии у исследуемой выборки показал, что 13% испытуемых входят в категорию «алекситимический тип личности», 34% составили группу риска и 53% относятся к неалекситимическому типу. Среди копинг-стратегий наибольшие баллы набрали такие стратегии, как дистанцирование (12,9%), поиск социальной поддержки (12,8%), бегство (13,4%) и положительная переоценка (13,3%). Выбор таких стратегий совладающего поведения можно объяснить незрелостью личности, несостоятельностью человека в общении с другими, отсутствием опыта эффективно-го решения жизненных проблем.

Для выявления взаимосвязи между стратегиями совладающего поведения и степенью выраженности алекситимии у студентов был проведен корреляционный анализ. В результате была выявлена значимая положительная взаимосвязь между алекситимией и такими стратегиями, как дистанцирование ($r=0,82$), бегство ($r=0,78$) поиск социальной поддержки ($r=0,42$). Была обнаружена также отрицательная взаимосвязь с такими стратегиями, как самоконтроль ($r=-0,4$), принятие ответственности ($r=-0,48$), планирование решения проблемы ($r=-0,37$), положительная переоценка ($r=-0,78$).

Полученные результаты объясняются тем, что студенты с высокими показателями уровня алекситимии обладают ограниченностью аффективного опыта, способности описывать, дифференцировать аффекты и продуцировать фантазии, что и предопределяет выбор поведенческой стратегий.

Согласно результатам проведенного исследования можно констатировать, что наша гипотеза подтверждается и существует взаимосвязь между уровнем алекситимии и выбираемыми студентами копинг-стратегиями.

Литература:

1. КРЮКОВА, Т.Л. *Психология совладающего поведения*. Кострома: КГУ им. Н.А. Некрасова. Студия оперативной полиграфии, 2004.

*Рекомендовано
Наталья НАСТАУШЕВА, преподаватель*

EXTRAVERSIUNE/INTROVERSIUNE ȘI STAREA SUBIECTIVĂ DE BINE LA TINERI

Anna ȘIȘIANU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Îmbunătățirea calității vieții a fost și rămâne un obiectiv major pentru noi – oamenii. Conceptul de „calitatea vieții” poate fi definit ca fiind gradul în care o persoană se bucură de posibilitățile importante ale vieții sale. Acest concept are însă caracter subiectiv: calitatea vieții poate fi înțeleasă în moduri diferite, de către diferite persoane din diferite zone geografice sau contexte culturale.

Cercetările asupra calității vieții s-au concentrat pe două metodologii principale de măsurare. Prima metodologie, pe care și este axată această cercetare, denumită „bunăstarea subiectivă” se bazează pe niveluri raportate personal de fericire, plăcere și împlinire. A doua metodologie utilizează așa-numita măsurare „obiectivă” a calității vieții (indicatori specifici – economici, educaționali ș.a.).

Starea de bine este starea în care individul se simte bine cu el însuși, cu propriile sentimente și dispoziții, dar se poate și relaxa, starea în care individul poate relaționa empatic cu ceilalți. Conform OMS (Organizația Mondială a Sănătății), starea de bine are următoarele componente: *acceptarea de sine, relații pozitive cu ceilalți, autonomie, control, sens și scop în viață.*

Extraverții se remarcă prin: comunicabilitate, sociabilitate, optimism, stabilesc ușor prietenii, sunt cooperanți, activi, dinamici, cu inițiativă, au încredere în ei înșiși și în ceilalți, sunt spontani, impulsivi, pot fi nestatornici, superficiali, teatrali, certăreți și agresivi, sau, dimpotrivă, conformiști, fără opinie proprie. În timp ce introverții sunt tăcuți și retrași, nesociabili, evită să vorbească despre propria persoană în public, își aleg prietenii cu grijă, în mod selectiv, sunt ordonați, stăpâniți, au un autocontrol puternic al emoțiilor, sunt timizi, ezitanți, înclinați spre reverie.

Scopul cercetării: Corelația dintre extraversiune/introversiune și starea subiectivă de bine la tineri.

Eșantion: 90 subiecți, cu vârsta cuprinsă între 18-35 de ani, reprezentanți ai diverselor sfere de activitate: studenți (psihologie, medicină, TIC, economie, drept), jurnaliști, profesori, agenți de vânzări, contabili, ingineri.

Instrumente de măsură: *Cinci criterii de apreciere a stării de bine*, elaborate de OMS și *Chestionarul de personalitate Eysenck*, care identifică nivelul de extraversiune.

Rezultate: În cadrul cercetării au participat 34 de introverți și 56 de extraverți, din numărul total de subiecți – 90. În baza chestionarului *Cinci criterii de apreciere a stării de bine*, am identificat ce nivel al stării de bine au subiecții, rezultatele au fost următoarele (Fig.1).

În baza ambelor chestionare folosite, am analizat starea de bine din perspectiva nivelului de extraversiune, obținând următoarele (Fig.2).

Fig.1. Starea subiectivă de bine

Fig.2. Starea de bine la introverți și la extraverți

Pentru a stabili corelația dintre starea de bine și extraversiune am folosit coeficientul de corelație simplă Bravais-Pearson, astfel: $r = 0,45$, $p < 0,01$, deci între variabile starea de bine și extraversiune există o corelație semnificativă.

Concluzie: Extraverții sunt mai predispuși spre a trăi mai intens stările de bine și chiar fericirea. A fi fericit nu înseamnă a trăi într-o lume perfectă, ci a perfecționa lumea în care trăiești după propriile dorințe.

Recomandări: ACUM e momentul: „Măine” este momentul preferat pentru a începe o nouă activitate, pentru a te lăsa de un viciu sau pentru a începe a face sport... Și dacă acel „măine” nu mai vine? ACUM e momentul cel mai potrivit pentru a face ceea ce vrei să faci, a fi lângă cine vrei să fii și a spune ceea ce ai pe suflet.

Bibliografie:

1. ANDRE, Ch., LELORD, F. *Cum să ne exprimăm emoțiile și sentimentele*. București: Trei, 2003.
2. DYLAN, Evans. *Emoția – foarte scurtă introducere*. București: Bic All, 2005.
3. <http://www.mirelazivari.ro/introversiunea-extraversiunea>

*Recomandat
Angela POTÂNG, dr., conf. univ.*

STRATEGII DE DEZVOLTARE A COMUNICĂRII ASERTIVE LA ANGAJAȚII DIN SISTEMUL FINANCIAR-BANCAR

Valeriu POPOV, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Obiectul cercetării reprezintă implicațiile comunicării asertive asupra motivației, satisfacției în muncă și în soluționarea eficientă a situațiilor conflictuale dintre angajați și clienți.

În acest sens, scopul cercetării constă în studierea implicațiilor comunicării asertive asupra motivației, satisfacției în muncă și în soluționarea eficientă a situațiilor conflictuale dintre angajați și clienți.

Lotul de subiecți: 50 de angajați de la Victoriabank.

Obiectivele cercetării:

- Determinarea factorilor psihologici ce influențează motivația în contextul organizațional.
- Identificarea factorilor psihologici ce favorizează satisfacția în muncă în contextul organizațional.
- Organizarea și desfășurarea trainingului pentru optimizarea abilităților de comunicare asertive.

Am aplicat două chestionare la 50 de subiecți pentru a identifica nivelul actual de motivație și satisfacție la lucrătorii bancari.

Dezvoltarea abilităților de comunicare asertivă și rezistență la conflict, contribuie la creșterea satisfacției și a motivației pentru muncă.

Am desfășurat training la un grup de douăsprezece persoane axat pe optimizarea și îmbunătățirea abilităților de comunicare asertivă.

S.Iovanuș definește comunicarea ca o totalitate a proceselor prin care o minte poate să o influențeze pe alta. Pare a fi această definiție numai potrivită pentru câmpul organizațional. Aici apare această influență care nu-i altceva decât acțiunile (de diferite tipuri) unui individ asupra altora modificându-le comportamentele.

Un alt autor, *B.Scott* descrie comunicarea organizațională ca un proces important în cadrul relaționării cu ceilalți, deoarece ea provoacă atât intercunoașterea, cât și autocunoașterea.

Z.Bogáthy consideră că comunicarea organizațională este o resursă informațională foarte valoroasă, la fel de valoroasă ca și resursele fizice (financiare, umane și materiale).

S.Iovanuș la fel include, în lista tipologiei comunicării, comunicarea verbală (orală și scrisă) și nonverbală. Aceste tipuri autorul le include în *triunghiul comunicării* [2, p. 5].

Motivația reprezintă acel ansamblu de factori dinamici și energetici care determină la respectivii indivizi un comportament sau altul.

„Motivația se referă la factorii interiori individului, care stimulează, mențin și canalizează comportamentul în legătură cu un scop” (Steers și Porter, apud O. Pânișoară, 2005, p.16).

Tipuri de motivație

Identificăm în literatură următoarele tipuri de motivație:

– *Motivație extrinsecă* – sursa de motivare se află în afara individului. Angajarea în activitate este determinată de solicitări și condiționări externe și constituie doar un mijloc pentru a atinge anumite scopuri.

– *Motivație intrinsecă* – își are sursa în însăși activitatea desfășurată și se satisface prin realizarea activității propriu-zise. Individul se încadrează într-un anumit tip de activitate din pasiune, pentru plăcerea și satisfacția pe care i-o procură realizarea acelei activități.

Ținând cont de dimensiunea organizațională, corelăm *motivația intrinsecă* cu factorii motivaționali individuali și *motivația extrinsecă* cu factorii motivaționali organizaționali, și prezentăm schematic acest model general de motivație, unde vom observa cum combinarea acestor două categorii de factori determină un comportament individual motivat (sau nu) în vederea obținerii performanțelor așteptate.

Bibliografie:

1. BOGÁTHY, Z. *Manual de psihologia muncii și organizațională*. Iași: Polirom, 2004.
2. IOVANUȚ, S. *Comunicarea: Curs de specializare pentru lucrători sociali*. Editura Waldpress, Fundația Serviciilor Sociale Bethany, 2001.
3. ZLATE, M. *Tratat de psihologia organizațional-managerială*. Iași: Polirom, 2007.

*Recomandat
Natalia COJOCARU, dr., conf. univ.*

AMELIORAREA STĂRII DE BINE LA ANGAJAȚI PRIN TEHNICI NLP

Tatiana DOBROVOLSCHI, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Starea de bine este un concept larg ce se referă la persoană ca întreg și include, pe lângă sănătate, experiențe de viață, iar în context organizațional, experiențe generale legate de muncă și dimensiuni specifice. Potrivit unor autori (Diener, Emmons, Larsen & Griffin, 1984), *starea subiectivă de bine* este nuanțată de câteva dimensiuni: *satisfacția de viață* – ce depinde de cât de bine o duc oamenii în sferile majore ale vieții, precum relațiile interpersonale, sănătate, muncă, venituri, spiritualitate și timp liber, *starea emoțională de bine* – înglobează totalitatea sentimentelor și emoțiilor pozitive și negative experimentate de individ, care prin raportare oferă ilustrarea „balanței hedonice”, numită și nivelul de fericire perceput; și *prosperitatea psihologică* – indică aspectele vieții, pe care psihologii ca C.Ruff, C.Keyes, E. și R.Ryan le consideră responsabile de plăcere și sentimentele emoționale de fericire, însă și de modul în care individul uman reușește în sferile de bază ale vieții sale. Este acel sentiment că viața are un scop și un sens. Prosperitatea a fost, de asemenea, numită „starea subiectivă de bine”, ea merge preponderent cu speranța individului spre propria fericire și include contribuțiile aduse societății și binelui altora [3].

Deoarece o mare parte din viață ne-o dedicăm locului de muncă, satisfacția în muncă – componentă a stării de bine – este importantă, o stare pozitivă care rezultă din atitudinea angajatului la locul de muncă. Atitudinea pozitivă față de muncă influențează, în mod direct, performanțele individuale și, implicit, cele ale organizației, fiind o dovadă a profesionalismului. Este foarte important mediul organizațional, întrucât starea de bine a angajaților are influență majoră asupra activității și prosperității organizației și angajaților.

Dezvoltarea unor modalități de ameliorare a stării de bine a angajaților poate fi realizată și prin tehnicile programării neurolingvistice (NLP) ce reprezintă un mod de funcționare a gândirii, limbajului și comportamentului, fiind o modalitate de a codifica și a reproduce excelența. Noi înșine putem crea starea de bine proprie înțelegând strategiile potrivit cărora trăim. Putem alege să facem în continuare ceea ce facem sau putem alege să ne îmbunătățim potențialul și să atingem excelența, satisfacția și starea de bine subiectivă în mediul organizațional [1]. Modul în care procesăm informațiile, accesibilitatea acestora poate fi pentru unii cu valență pozitivă, în detrimentul celor negative sau *viceversa*. Putem spune că mediul nostru înconjurător este determinat de modele mentale pe care le avem. Există unii oameni, de ex. care văd ce e bun în ceilalți. Ei nu au o reprezentare a ceea ce este rău. În lumea lor răul nu există. Deci, gândurile noastre se infiltrează în tot ceea ce facem, deseori în moduri de care nu suntem conștienți. Aceste gânduri trimit lumii semnale despre ceea ce dorim, credem și suntem [2]. Iar lumea răspunde la aceste semnale. Prin urmare, cheia influențării răspunsurilor este schimbarea semnelor interne.

În esență, starea subiectivă de bine generală este expresia stilului de viață a individului, apreciat în mod subiectiv de către acesta și înțeles ca fiind recompensator din punct de vedere psihologic și social, este fericirea pe care indivizii o înțeleg prin prisma propriei experiențe și o evaluează ca fiind sau nu optimă. Anume aceste motive au stat la baza inițierii cercetării noastre care ne-ar permite o abordare mai amplă și mai profundă a influenței stării subiective de bine asupra personalității umane și în atingerea **scopului propus**: *studierea stării de bine a angajaților și a modalităților de ameliorare a acesteia în mediul organizațional.*

Eșantionul cercetării este reprezentat de 16 persoane angajate în departamentul administrare patrimoniu și 21 de persoane angajate în departamentul comercial ai companiei Zikkurat din mun. Chișinău selectate aleatoriu cu vârsta 22-46 ani.

Concluziile preliminare ale cercetării:

- Manifestarea nivelului stării subiective de bine la angajații din departamentul administrare patrimoniu prezintă un nivel mai scăzut al stării subiective de bine decât la angajații din departamentul comercial, fapt ce poate fi explicat prin diferența statutului profesional și a sarcinilor îndeplinite de departamentul de administrare a patrimoniului, a lucrului ce necesită mai multă concentrare, responsabilitate mărită și nu le permite exprimarea emoțiilor, libertăților și a stării personale de bine.
- Folosirea unor tipare de gândire pozitive de către angajații cu un nivel scăzut al stării subiective de bine duc la ameliorarea stării subiective de bine în mediul organizațional.
- Cercetarea experimentală ce vizează studierea manifestării stării de bine subiective la locul de muncă este oportună pentru mediul organizațional, atât pentru manageri, cât și pentru conducerea instituției în scopul organizării eficiente a muncii.
- Programul psihocorecțional propus va îmbunătăți nivelul stării subiective de bine a angajaților.
- Totodată, rezultatele cercetării pot fi utile și angajaților departamentului resurse umane sau trainerilor organizaționali, în scopul elaborării unor programe eficiente de gestionare a muncii, precum și pentru prevenirea apariției epuizării emoționale și insuccesului profesional.

Referințe:

1. O'CONNOR, J. *Manualul de programare neurolingvistică*. București: Curtea Veche, 2010.
2. SUE, K. *Tehnicile programării neurolingvistice*. București: Curtea Veche, 2007.
3. RYFF, C., & SINGER, B. *From Social Structure to Biology. Integrative Science in Pursuit of Human Health and Well-Being*. În: SNYDER, Charles și LOPEZ, Shane. *Handbook of Positive Psychology*. Oxford: Oxford University Press, 2005, p. 541-555.

*Recomandat
Ana SÎRBU, dr., conf. univ.*

CONSILIEREA PSIHOPEDAGOGICĂ A PERSOANELOR CU NECESITĂȚI SPECIALE

Cristina MHITAREAN, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Asociația Britanică de Consiliere abordează consilierea drept utilizarea pricepută și principală a relației interpersonale pentru a facilita autocunoașterea, acceptarea emoțională și maturizarea, dezvoltarea optimă a resurselor personale. Scopul general este furnizarea ocaziei de a lucra în direcția asigurării unei vieți mai satisfăcătoare și pline de resurse [2].

Persoanele cu necesități speciale reprezintă o categorie vastă, în care sunt incluse persoanele cu diferite deficiențe – mintale, fizice, auditive; persoane cu disfuncții psihice; persoane traumatizate emoțional sau psihic; copii „genii”; bătrânii ș.a. Dezvoltarea acestor persoane, fiind influențată negativ de factorii de ordin biologic și social, i-a plasat în categoria de risc, care, în mare măsură, necesită supraveghere psihologică și consiliere specializată.

În studiul curent, ne vom axa pe consilierea psihopedagogică a persoanelor cu dizabilități și a familiilor acestora.

Un mare progres în sfera consilierii persoanelor cu dizabilități l-a obținut SUA, unde în 1954 din fonduri federale au fost fondate programe academice ale consilierii de reabilitare (*rehabilitation counseling*). Conform cercetărilor efectuate de către specialiștii din domeniu, consilierea persoanelor cu dizabilități are la bază trei obiective-cheie: de a împuternici persoanele să facă alegeri conștiente; de a ajuta persoanele să-și îmbunătățească sănătatea mentală; de a valorifica oportunitățile de obținere a independenței economice prin obținerea unui loc de muncă [7].

În cadrul consilierii persoanelor cu dizabilități, trebuie să abordăm ca subiect al consilierii și familia acesteia, deoarece, într-o anumită măsură, persoana cu dizabilitate este dependentă fizic și economic de membrii familiei, recuperarea persoanelor cu dizabilitate depinde mult de atitudinea membrilor familiei, de grija și gradul de acceptare și implicare a acestora [1, 4, 5, 6].

În țările dezvoltate, precum SUA, sunt create programe specializate de master, care instruesc specialiști orientați spre consilierea persoanelor cu dizabilități, acești consilieri fiind instruiți multilateral – în psihologie, drept, asistență socială, medicină, educație, sociologie, ceea ce le permite să desfășoare activități didactice, de consiliere psihologică, vocațională, juridică etc. [2].

Pentru o recuperare reușită a persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova, avem nevoie de implementarea politicilor de susținere și incluziune socială a persoanelor cu dizabilități. În acest sens, drept repere importante se prezintă prevederile Legii nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități [3], prin care sunt definitivate clar noțiunile principale (persoană cu dizabilități, dizabilitate, incluziune socială, intervenție tim-

purie (pentru copii), asistență personală, adaptare rezonabilă, program individual de reabilitare și incluziune socială etc.), sfera de acțiune a legii, determinarea dizabilității, politica de stat în domeniul accesibilității etc. La baza protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități, sunt propuse un șir de principii, care necesită valorificare în procesul de consiliere psihopedagogică: respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului; egalitatea de șanse; egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă; solidaritatea socială; nediscriminarea; partenariatul; libertatea opțiunii și controlul sau decizia asupra propriei vieți, asupra serviciilor și formelor de suport de care beneficiază; respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, a libertății de a face propriile alegeri și a independenței persoanei; acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității; participarea și integrarea deplină și efectivă în societate; accesibilitatea; egalitatea în drepturi a femeilor și bărbaților; respectarea capacităților de dezvoltare ale copiilor cu dizabilități și a dreptului acestora de a-și păstra propria identitate.

Recunoașterea de către stat a responsabilității pentru elaborarea politicilor naționale de prevenire și tratament al dizabilităților, de reabilitare, adaptare rezonabilă și incluziune socială a persoanelor cu dizabilități, respectând drepturile și obligațiile părților (ale statului, pe de o parte, și ale beneficiarilor, pe de altă parte), reprezintă doar primul pas. Următorii pași vizează asigurarea, în colaborare cu organele abilitate și nemijlocit cu beneficiarii, a implementării obiectivelor legale, oferirii oportunităților de dezvoltare persoanelor menționate, având în vizor și dimensiunea de gen.

Referințe:

1. CHAN, F., CHRONISTER J. and others. *Foundations of rehabilitation counseling*. Directions of rehabilitation counseling, 2004.
2. DAFINOIU, I. *Elemente de psihoterapie*. Iași: Polirom, 2000.
3. Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.
4. TURCHINĂ, T., COJOCARU, N., BOLEA, Z., TOLSTAIA, S., NASTAUȘEVA, N., NEGRU, S. *Consilierea familiei persoanelor cu dizabilități*. Suport didactic pentru coordonatorii educației incluzive. Chișinău, 2011.
5. ȚÎBULEAC, M. *Comunicare cu și despre persoanele cu dizabilități*. Ghid pentru jurnaliști. Chișinău: ARVA Color, 2012.
6. МАСТИЮКОВА, Е.М., МОСКОВКИНА, А.Г. *Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии*. Москва: Владос, 2004.
7. <http://www.ama-assn.org/ama1/pub/upload/mm/40/coun03-rehabilitation-counselor.pdf>

Recomandat

Valentina BODRUG-LUNGU, dr. hab., conf.univ.

ABORDAREA CONCEPTUALĂ A SERVICIILOR DE REABILITARE A ABUZATORILOR

Lilia PASCAL, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Problema prevenirii și combaterii violenței în familie este recunoscută drept subiect de interes național, importantă problemă de sănătate publică [2].

În vederea asigurării implementării mai eficiente a cadrului legal-normativ, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, cu suportul UNFPA, a inițiat procesul de conceptualizare a serviciilor de reabilitare a abuzatorilor. Scopul Conceptului vizează dezvoltarea sistemului și serviciilor pentru reabilitarea agresorilor familiali prin fortificarea capacităților prestatorilor de servicii [1].

Conform legislației în vigoare, termenul „agresor familial” se referă la persoana care comite acte de violență în familie, în concubinaj. Noțiunea este aplicată, de obicei, agresorilor de sex masculin, reflectând profilul predominant al fenomenului violenței în familie. Majoritatea bărbaților nu sunt agresori, însă majoritatea agresorilor sunt bărbați. Se atestă și acte de violență a femeilor împotriva bărbaților, dar datele statistice demonstrează o prevalență a bărbaților printre agresori.

Drept repere teoretice în abordarea subiectului pot servi: teoria puterii și controlului, teoria învățării sociale, teoria gender, teoria intervenției/teoria schimbării, teoria ierarhiei nevoilor etc.

În vederea abordării în mod mai eficient a problemei violenței în familie, programele pentru agresori trebuie să fie parte integrantă a sistemului de intervenții, fiind menționate de experți ca servicii complementare serviciilor de bază destinate victimelor violenței în familie. Este mai cu seamă important de cooperat în strânsă legătură cu serviciile pentru victime și copiii acestora, pentru a asigura siguranța lor, precum și pentru a realiza o abordare integrată a fenomenului violenței în familie. Aceste principii de cooperare ar trebui implementate prin includerea reprezentanților din centrele pentru victime în echipa de management din centrele pentru agresori. Colaborarea și relaționarea cu toate celelalte servicii, agenții și profesioniști care lucrează în domeniul violenței în familie (de ex., serviciile sociale, serviciile medicale, serviciile de protecție a copiilor și sistemul de justiție) sunt de asemenea importante.

Filosofia serviciilor de reabilitare pentru agresorii familiali înglobează un răspuns coordonat la nivel de politici, implicând mai mulți actori. Dificultatea acestor servicii ține de protecția femeilor împotriva violenței în familie prin modificarea comportamentului partenerilor violenți, accentul fiind pus pe formarea la agresori a unei noi înțelegeri sociale bazată pe egalitate și respect reciproc.

În același timp, menționăm că scopul primar al programelor de intervenție în caz de violență în familie este promovarea siguranței persoanelor vulnerabile. Femeile, copiii și persoanele în etate sunt cei mai vulnerabili față de violență, conform statisticilor.

Aspectul-cheie este responsabilizarea agresorilor pentru aplicarea violenței. La fel, societatea trebuie să dispună de remedii de sancționare și prevenire a unui astfel de comportament. Violența agresorilor este rezultatul unei decizii de a ataca, fiind intenționată. Conduita violentă este o alegere și agresorul este responsabil în proporție de 100% pentru comportamentul său.

Programele pentru agresori nu sunt tratamente în sens medical sau terapeutic, astfel efectul acestora nu poate fi comparat cu cel medical. Drept reperi teoretice cu privire la consilierea psihologică a agresorilor familiari menționăm: abordarea centrată pe societate și cultură, abordarea axată pe familie, abordările axate pe indivizi. Programele pentru agresori se prezintă ca niște elemente critice în întregul efort de prevenire al violenței. Efectul oricărui element în acest efort – educația, arestul, urmărirea în justiție, probațiunea, serviciile pentru victime, serviciile adiționale și programele pentru agresori – este redus prin înlăturarea oricărui alt efort. Activitățile de comunicare întru schimbarea conduitei sunt foarte importante pentru a menține eforturile întreprinse de centrele specializate.

Disponibilitatea și accesibilitatea serviciilor pentru subiecții violenței în familie este o prioritate majoră a tuturor Guvernelor care au adoptat legi speciale în acest domeniu și și-au asumat angajamentul de a reduce acest fenomen. Pentru a asigura un sistem eficient de servicii agresorilor, este nevoie de o abordare integrată a fenomenului cu elementele sale cheie: parteneriat, plan comun de acțiuni, echipă multidisciplinară, instruire, sistem de referire și servicii, campanii de ridicare a nivelului de conștientizare. Respectiv, este necesară asigurarea unui cadru normativ relevant: a unui Regulament-cadru și Standardelor minime de calitate pentru prestarea unor astfel de servicii.

Prevenirea și combaterea violenței în familie necesită un mesaj clar și consecvent din partea Guvernului, întregii societăți, precum că violența în familie este inacceptabilă și nu va fi tolerată. Armonizarea cadrului legal-normativ național, a sistemului de servicii la standardele internaționale reprezintă o precondiție a unei politici eficiente și durabile în domeniu.

Referințe:

1. CONCEPTUL serviciilor de reabilitare a agresorilor familiari. MMPSF, 2012
2. Legea nr.45-XVI din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.

*Recomandat
Valentina BODRUG-LUNGU, dr. hab., conf. univ.*

RELAȚIONAREA INTERPERSONALĂ ÎN FAMILIA PERSOANELOR DEPENDENTE DE TELENOVELE

Mariana CARACAȘ, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Institutul familiei constituie baza societății. Transformările de ordin cultural, social, economic au un impact inedit asupra viații familiei contemporane.

În viziunea mai multor specialiști, televiziunea a devenit simbolul reunirii familiei, oferind senzația de apartenență la univers comun, inclusiv privind telenovele [2]. La o scurtă analiză a programelor TV, putem menționa predominarea programelor de divertisment, informative-știri, talk show-uri politice, a filmelor artistice și telenovelelor. Ponderele acestora este diferită, precum și impactul este unul neuniform.

Având în vizor studiul asupra impactului telenovelelor asupra amatorilor, vom porni de la specificarea abordărilor terminologice. Astfel, telenovela este un film episodic de televiziune, bazat pe acțiune și popularitate; creație artistică de ficțiune (pentru televiziune sau radio) cu un sfârșit care rămâne mereu deschis [3]. M. Brown califică *soap opera* drept construct ideologic care naturalizează „locul femeii” în spațiul privat. În plus, vizionarea soap operelor îi dotează pe fani (există și admiratori bărbați) cu un capital cultural extrem de scăzut, spre deosebire de vizionarea unor filme de acțiune sau *thriller*, care în cultura patriarhală a confruntării și succesului nu inferorizează câtuși de puțin receptorii [1].

În plan major, spre deosebire de genurile ficționale masculine (film polițist, de aventuri, science fiction), telenovela promovează primordialitatea familiei și a relațiilor personale prin portretizarea tensiunilor și conflictelor inerente spațiului familial. Tematica soap-urilor include dragostea, căsătoria, divorțul, alcoolismul, sexul, cariera pentru femei, etc. Soap opera tinde să manevreze emoțiile telespectatoarelor și să le transforme în consumatori „condiționați” ai stilului de viață.

Provocarea majoră ține de conținut, format și impact. Consecințele „invaziei” telenovelelor sunt mult mai numeroase și mai diverse decât s-ar crede. Impactul acestora asupra individului este resimțit – conștient sau nu – din punct de vedere psihologic, social și chiar etic, estetic, afectiv și/ sau economic. Ca orice entitate cu intenție comunicativă, telenovela are o formă – constând în modul de realizare/prezentare auditivă, vizuală – și un conținut – mesajul pe care îl transmite. În ceea ce privește forma, telenovela acționează întâi asupra simțurilor văzului și auzului. Acest aspect senzorial îl precedă pe cel psihologic, al cărui factor declanșator este. Pe de altă parte, din punctul de vedere al mesajului, telenovela are întâi un impact psihologic, apoi, în funcție de forța pe care o exercită asupra psihicului, influența se poate manifesta în

planul conduitei umane. Impactul asupra subconștientului este, de multe ori, mult mai puternic decât se acceptă în genere, găsindu-și prelungiri în plan social, afectiv, etc. Impactul psihologic al conținutului este, de cele mai multe ori, mai puternic decât celalformeii; acesta purtând atât caracter pozitiv, cât și negativ.

Pe de o parte, funcția telenovelelor este cea de divertisment. Grație abordărilor simplificate ale relațiilor/comportamentelor umane, care nu necesită un efort deosebit intelectual, acestea atrag interesul persoanelor de diferită vârstă de ambele genuri. Menționăm existența unui stereotip precum că doar femeile vizionează acest tip de program. În realitate, o parte dintre bărbați le urmăresc, fie pentru povestea de dragoste, fie pentru fotomodelele care evoluează în serial.

Pe de altă parte, telenovelele creează false așteptări de la viață. Persoanele doresc să fie frumoase, bogate, cu cariere de succes, cu multiple relații de „dragoste”, liberi etc. Respectiv, aceștia vor vrea să se îmbogățească rapid, să muncească puțin, să se distreze mult, să rezolve probleme imediat. Frustrările acumulate în timpul vizionării telenovelelor se pot transpune în comportamentul uman cotidian. Crește riscul conflictelor interpersonale, în special în cadrul familiei.

Cercetările impactului acestor seriale asupra vieții de familie, realizate de dr. Jeremy Osborn, un grup de cercetători din cadrul Universității din Utah, conduși de Jakob Jensen, dr. Lennert Veerman de la Școala de Sănătate Publică a Universității din Queensland, Brisbane, au demonstrat că persoanele dependente de telenovele preiau comportamentul personajelor principale și ajung să relaționeze ca și ei în familie[3].

În același timp, necesitatea studierii modalităților de interrelaționare a persoanelor dependente de telenovele și impactul asupra relațiilor familiale, este determinată de „invazia” acestor produse pe piața media autohtonă. Prin diagnosticarea problemelor ce vizează subiectul abordat, pot fi identificate metode concrete în asistența persoanelor dependente de seriale, în vederea diminuării impacului negativ.

Referințe:

1. BROWN, Mary Ellen (ed.). *Television and Women's Culture*. London: Sage Publications, 1990.
2. HERGEU, R. *Oglinzi mișcătoare. Tehnici de propagandă, manipulare și persuasiune în televiziune*. 2000, <http://www.psihologiaonline.ro>
3. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Telenovel%C4%83>

*Recomandat
Valentina BODRUG-LUNGU, dr. hab., conf. univ.*

MODALITĂȚI DE SOLUȚIONARE A CONFLICTELOR. CONSECINȚE PROVOCATE DE DIVORȚUL PĂRINȚILOR

Tamara NEDERIȚĂ, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Un cuplu aflat în divorț se confruntă, de cele mai multe ori, cu emoții intense de furie, durere și dezamăgire, iar divorțul poate fi foarte stresant pentru copil. Cu toate acestea, studiile arată că nu divorțul în sine afectează în mod negativ copilul, ci conflictul la care copilul este expus în timpul căsătoriei părinților și rezolvarea acestor conflicte după divorț.

Impactul divorțului asupra copiilor este diferit și în funcție de stadiul de dezvoltare în care acesta se află în momentul producerii divorțului [*apud.1*, p.349]. Dacă divorțul are loc în perioada în care copilul are cel mult doi ani, în perioada preșcolară pot să apară atașamente nesigure (copilul este anxios, rezistent, frustrat, negativist, aparent mofturos, greu de liniștit la contactul cu îngrijitorul sau este anxios–evitant–evită îngrijitorul și contactul cu acesta, manifestând o responsivitate emoțională și relațională redusă), și să le lipsească deprinderile de relaționare socială specifice vârstei (dificultăți în stabilirea relațiilor cu convârșnicii și depedență excesivă față de profesori sau alte persoane percepute ca semnificative). Tot în cazul acestor copii, în perioada școlară pot apărea performanțe școlare slabe sau poate fi sesizat un coeficient de inteligență mai scăzut. W. Waldsworth identifică o rată de două ori mai mare a delicvenței la băieții și fetele ai căror părinți au divorțat înainte ca ei să împlinescă 5 ani [*apud.2*, p.167].

În perioada copilăriei mici (3-5 ani), se manifestă prin comportamente agresive, iritabilitate accentuată, confuzie și furie la divorțul părinților. Caracteristic copiilor mici e că ei cred că dacă un părinte i-a părăsit, și celălalt va proceda la fel.

În copilăria mijlocie (6-8 ani), copiii au cele mai intense reacții la divorț, incluzând aici emoții intense de tristețe și de jale. Ei percep divorțul ca pe un fapt extrem de negativ care afectează profund întreaga lor lume. Furia lor față de părintele care pleacă și de care se simt respinși este adesea direcționată înspre țintele „sigure”, cum ar fi părintele în grija căruia rămân, profesorii sau prietenii apropiați.

În copilăria târzie (9-12 ani), emoțiile care însoțesc pierderea tind să fie mai puțin intense și mai bine gestionate; foarte puțini copii își mai asumă responsabilitate pentru despărțirea părinților, însă decid să formeze strânse alianțe cu un părinte, respingându-l pe celălalt. Aceste loialități apar chiar dacă părinții nu îi presează să treacă de partea unuia dintre ei. Adesea se atașează de mamă (cu care rămâne în cele mai dese cazuri), chiar dacă au fost foarte apropiați de tată înainte de separare.

În perioada adolescenței (13-18 ani), divorțul părinților poate amplifica nivelul conflictelor părinți-copii, poate favoriza un debut timpuriu al vieții sexuale, decizia pentru o căsătorie la o vîrstă prematură, alegerea de către fete a unui partener nepotrivit, problematic (depedent de alcool, iresponsabil). Adolescenții pot manifesta vulnerabilități cu privire la viitoarele lor căsnicii. În plus, poate apărea delicvența juvenilă, promiscuitatea sexuală, depresia, deciziile impulsive, imature.

J.Wallerstein și J.Kelly [*apud*.3, p.352] disting șapte criterii prin care procesul de divorț al părinților pare să afecțeze comportamentul și rezultatele pe termen lung ale copiilor:

- Măsura în care părinții sunt capabili să separe conflictul marital de rolurile parentale.
- Schimbările survenite în relația părinți-copii.
- Măsura în care copilul poate dezvolta o relație de nonrespingere față de părintele noncustodial.
- Caracteristicile și personalitatea copiilor.
- Capacitatea copiilor de a obține suport din relațiile cu părinții și cu ceilalți membri ai rețelelor sociale.
- Sexul și vârsta copiilor.
- Absența furiei și depresia continuă.

Modul în care părinții rezolvă conflictul determină adaptarea copilului la noua situație a familiei. Frica, suferința și alte simptome ce apar la copil sunt diminuate atunci când părinții își rezolvă conflictul folosind compromisul și negocierea în locul atacurilor verbale, în timp ce conflictul nerezolvat, cronic, este asociat cu trăirea unui sentiment puternic de insecuritate emoțională de către copil.

Cu privire la intervențiile care pot facilita adaptarea membrilor familiei la noua situație de viață, literatura de specialitate recomandă: intervențiile psihoeducaționale pentru părinți, intervențiile psihoeducaționale pentru copii; clarificarea rutinelor și rolurilor de familie; asigurarea consistenței între sistemele de reguli și sancțiuni din noile case ale celor doi părinți; trainingul deprinderilor parentale; facilitarea obținerii susținerii din partea școlii și a familiei de origine; suport pentru copii; confruntarea cu pierderea și ventilarea emoțională.

Referințe:

1. BONCHIȘ, E. *Familia și rolul ei în educarea copilului*. Iași: Polirom, 2011.
2. BANCIU, D., RĂDULESCU, S.M., VOICU, M. *Adolescenții și familia*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1987.
3. PARKINSON, L. *Separarea, divorțul și familia*. București: Alternative, 1993.

*Recomandat
Maia ȘEVCIU, dr., conf. univ.*

SPECIFICUL PSIHOPEDAGOGIC AL COMUNICĂRII LA MILITARIÎ ÎN TERMEN

Maria BULAT, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Legătura Armatei ca organizație militară cu societatea civilă implică comunicarea, o transparență totală a majorității acțiunilor și misiunilor pe care le desfășoară, a succeselor și a insucceselor sale. Comunicarea reprezintă cheia eficienței întregii organizații militare, ea influențând și fiind influențată, la rândul ei, de toate fenomenele și procesele organizatorice: luarea deciziilor, stilul de conducere, rezolvarea conflictelor și negocierea, perfecționarea și consilierea carierei, schimbarea și dezvoltarea organizațională. Toate formele de comunicare își pot dovedi eficiența în armată. Sinergia empatică, asertivitatea, răspunsul creativ, medierea etc. sunt forme ce își manifestă eficacitatea și în organizația militară. Esențial este ca ele să fie bine-cunoscute din punct de vedere teoretic și să fie aplicate corect și creativ.

Obiectul cercetării noastre îl constituie manifestarea specificului psihopedagogic al comunicării în rândul militarilor în termen. Scopul cercetării constă în determinarea manifestării specificului psihopedagogic al comunicării în rândul militarilor în termen. Ipoteza științifică – militarii în termen au competențe insuficiente de comunicare interpersonală, care cauzează inadaptare, stres și eficiență scăzută în activitatea lor. Pentru realizarea scopului cercetării și validării ipotezei științifice, ne-am propus următoarele obiective: abordarea conceptuală a problemei în literatura de specialitate; analiza manifestării relațiilor de comunicare între militari; identificarea manifestării specificului psihopedagogic al comunicării în rândul militarilor; constatarea aspectelor specifice ale comunicării militare.

Comunicarea se prezintă ca umbrelă a relațiilor interpersonale, iar relația de comunicare cu mediul înconjurător este cea mai importantă condiție pentru sănătatea psihică. Comunicarea evidențiază o relație cu celălalt cu care se intenționează a „pune în comun” ceva, a participa la ceva comun. Orice atitudine pe care o abordăm comunică ceva despre noi și determină, conștient sau inconștient, o reacție de răspuns din partea celoralți, deoarece omul se naște pentru a comunica, iar „comunicarea este o umbrelă uriașă care acoperă și influențează tot ce se întâmplă între ființele umane”(V.Stafir). Stilul de comunicare este determinat de trei elemente: atitudinile persoanei, ca modalități constante de raportare a acesteia la viața socială, la semenii și la sine; modelele de comunicare învățate – asertiv, nonasertiv, agresiv (cu varianta sa pasiv-agresivă), manipulator și temperamentul, ca tip de reactivitate a celulei nervoase. Asertivitatea, ca stil de comunicare se poate învăța. Sunt importante atât atitudinea, cât și comportamentul pe care-l manifestăm în relațiile cu ceilalți. O persoană care comunică asertiv este o persoană care își cunoaște și-și afirmă

drepturile, le comunică clar, privește în ochi, vorbește tare și clar, își începe foarte multe propoziții cu „eu” și este foarte atent în termeni.

Procesul instructiv-educativ, în cazul militarilor, este mult mai complex și urmărește cu precădere formarea a patru competențe: competența de conducător de oameni și structuri militare, competența de luptător, competența de educator și cea de cetățean. Cele patru competențe sunt dezvoltate diferit în funcție de specificul activității desfășurate. Dezvoltarea unor valori, cum sunt: competența, asumarea responsabilității, inițiativa, simțul datoriei sunt câteva elemente care contribuie la formarea unor adevărați profesioniști. Unitatea militară prezintă o structură ierarhică, care implică existența ierarhiei funcțiilor și a gradelor, precum și subordonarea pe verticală. Între șefi și subordonați se stabilesc relații de autoritate care condiționează buna desfășurare a activității. Exercitarea lor este obligatorie. Dincolo de ele se stabilesc relații de prietenie, stimă reciprocă, prețuire reciprocă. În condițiile serviciului militar, fiecare militar are o activitate complexă, compusă din acțiuni concrete, limitate. De multe ori, militarii în termen au tendința de izolare, comunicarea rămânând la nivel intrapersonal. Relațiile se desfășoară într-un cadru legal, reglementat până la cel mai mic amănunt, ignorând diferențele individuale între motivațiile militarilor în termen și manifestând rigiditate. Datorită acestui fapt apar sentimente de nesiguranță, neîndemânare, neîncredere, suspiciune între militari. Eșantionul experimental a fost alcătuit din 20 de militari în termen care își îndeplinesc serviciul militar în Regimentul de Rachete Antiaeriene. Rezultatele obținute cu privire la nivelul competențelor de comunicare sunt următoarele: nivel minim – 7 militari (35%); nivel mediu – 10 (50 %) militari; nivel avansat – 3 militari (15%). Rezultatele obținute denotă că ipoteza cercetării, precum că militarii în termen ar avea competențe insuficiente de comunicare interpersonală, care cauzează inadaptare, stres și eficiență scăzută în activitatea lor, s-a adevărit. Recomandările de bază ar fi includerea în activități a exercițiilor de autocunoaștere, a unei componente care să dezvolte capacitatea de adaptare la nevoi și exigențe în continuă schimbare; mutarea accentului de pe teorie pe practica comunicării. Este importantă învățarea pe baza unor situații concrete, introducerea orelor de consiliere psihopedagogică, a cursurilor de creștere a abilităților de comunicare, de traininguri.

Bibliografie:

1. ARADAVOAICE, Gh. *Climatul psihosocial în colectivele militare*. București: Ed. Militară, 1984.
2. CHIRU, I. *Comunicare interpersonală*. București: Ed. Tritonic, 2003.
3. CIOLACA, I., STOIANOVICI, I. *Comportamentul deviant în timpul executării stagiului militar. Spirit militar modern*, 1998, nr. 3-4.

*Recomandat
Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr., conf. univ.*

RELAȚIA DINTRE ORIENTĂRILE AXIOLOGICE ȘI DECIZIA PROFESIONALĂ LA STUDENȚI

Tatiana UNGUREANU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Prioritățile tinerilor de astăzi sunt formarea lor profesională și, desigur, integrarea rapidă și eficientă pe piața muncii. Însă pentru ca integrarea lor pe plan profesional să fie una într-adevăr eficientă, ei trebuie să treacă o etapă premergătoare acestui moment, foarte importantă, și anume: selectarea adecvată a domeniului de formare profesională, ce presupune analiza cerințelor și ofertelor pieței muncii în perspectivă, analiza propriei persoane – a aptitudinilor și competențelor de care dă dovadă tânărul și evaluarea propriilor preferințe cu referire la profesia dorită.

Decizia profesională presupune alegerea unei alternative dintre mai multe posibile, pe baza unei analize și comparații atente. A decide, în fond, înseamnă a ști să apreciezi șansele de succes sau eșec, a ști să ierarhizezi urmările în funcție de anumite criterii. Decizia are la bază elementele raționale și afective, pregătește acțiunea și modifică atitudinea potrivit unei evaluări anticipative. Decizia profesională este influențată de o multitudine de factori, așa cum susține I.A. Gingsberg: grupul de prieteni, moda, familia, mass-media, școala și, desigur, sistemul de valori al persoanei care are drept scop orientarea și structurarea personalității în ansamblu [3].

Orientarea axiologică este un fenomen etico-filosofic și sociopsihologic complicat, ce îndeplinește funcția de organizare și reglare a comportamentului și conținutului activității personalității, formează concepția omului despre lume și despre sine.

Nivelul atitudinal-valoric al acțiunii umane determină prioritățile în viața omului, mobilizează resursele intelectuale și fizice [1]. Valorile reprezintă principii de pornire în funcție de care individul, deci și societatea procedează într-un anumit fel. Valorile pot fi definite ca standarde, criterii de evaluare a acțiunilor umane, vectori motivaționali care determină și orientează acțiunea [2]. **Valorile profesionale** constituind un subsistem în cadrul sistemului axiologic și se referă la aspecte particulare ale activității profesionale care sunt mai mult sau mai puțin dorite.

Pentru a demonstra că există o relație între orientările axiologice-valorile profesionale și decizia profesională la studenți, am utilizat „Chestionarul de valori profesionale adoptat după Super prin care am identificat valorile ce reprezintă un reper pentru activitatea profesională a studenților. Chestionarul a fost aplicat pe un eșantion de 40 de studenți din anul II al Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, 20 dintre aceștia – studenți la Specialitatea Psihologie, (profil nepeдагоgic) și 20 de studenți – la Specialitatea Psihopedagogie (profil pedagogic). Eșantionul a fost selectat cu scopul de a identifica diferențele în manifestarea orientărilor axiologice în funcție de decizia profesională (la profilul pedagogic și nepeдагоgic). Rezultatele chestionării sunt prezente

în histograma de mai jos. Putem observa că diferențe semnificative nu sunt prezente în ceea ce privește valorile profesionale ale celor două specialități.

Ierarhia valorilor profesionale

Modul confortabil de viață, ambianța muncii și altruismul ocupă poziții superioare la ambele specialități, însă analizând realitatea oferită de piața muncii cu privire la specialiștii acestor domenii, observăm că nu este tocmai în conformitate cu valorile studenților. Situația dată riscă din păcate să se repete în rândul numeroaselor specialități, datorându-se faptului că studenții nu sunt suficient de informați cu referire la finalitatea oferită de domeniul în care se formează, aceștia raportând valorile la ceea ce și-ar dori să le ofere postul de muncă, dar nu în concordanță cu realitatea care le este oferită de specialitatea lor.

În concluzie, menționăm: ***pentru ca satisfacția studenților atât sub aspect moral, cât și sub aspect financiar să corespundă trebuințelor și așteptărilor lor, ei trebuie:***

- să analizeze cerințele pieței muncii, capacitățile de care dispune, preferințele personale și să realizeze un echilibru între acestea pentru corectitudinea luării deciziilor profesionale de viitor;
- să se informeze cu referire la posibilitățile și ofertele cursurilor de masterat pentru o posibilă reprofilare;
- să consulte specialiștii din cadrul Centrului de ghidare în carieră și relații cu piața muncii;
- să se informeze cu referire la finalitatea profesiei pe care o studiază;
- să-și întocmească un proiect de carieră, dar și personal, în care să specifice foarte clar atât valorile personale, cât și cele profesionale care cu adevărat sunt importante pentru el și să-și contureze o imagine de ansamblu asupra viitorului său profesional apropiat.

Referințe:

1. DANDARA, O. *Proiectarea carierei. Dimensiuni ale demersului educațional*. Chișinău: CEP USM, 2009. 92 p.
2. ILUȚ, P. *Valori, atitudini și comportamente sociale*. Iași: Polirom, 2004. 256 p.
3. SALADE, D. *Dimensiuni ale educației*. București, 1998. 230 p.

*Recomandat
Maia ȘEVCIUC, dr., conf. univ.*

INFLUENȚA FAMILIEI LA INTEGRAREA COPILULUI ÎN GRĂDINIȚĂ

Natalia BOTEZATU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

La etapa actuală, Republica Moldova se află într-o perioadă de schimbări în sfera politică-socială care a cuprins toată societatea și a afectat în mod profund comportamentul familiei ca unitate de bază a societății. Considerăm că criza economică care este stabilită în întreaga lume, sărăcia, creșterea șomajului, etc., a schimbat și viața familiei, implicit și viața copilului. Aceasta din urmă, distrage atenția de la educație, creșterea corectă a copilului. Astfel, ei (copiii) pot deveni în foarte multe cazuri victime ale mediului în care trăiesc și de ce nu, victime ale propriilor familii [3]. Este o problema cu semnificație psihopedagogică și importanță socială. În aceste situații, instituțiile, în cazul nostru grădinița, trebuie să intervină și să ia parte în sprijinirea familiei la educarea corectă a copiilor. Numai că acest sprijin nu poate fi realizat decât cu o colaborare eficientă parinte-copil-educator. Prin urmare, educația reprezintă o prioritate în condițiile actualei crize morale a societății. Un sprijin orientativ este necesar azi- mai mult decât oricând- pentru părinți. Accentul cade pe educația în familie, deoarece ea este fundamentul educării copilului. Părinții rămân primii și cei mai importanți educatori ai copiilor, mai întâi pentru că îi influențează moral de la vârsta cea mai fragedă și apoi pentru că au asupra lor autoritatea incomparabilă a iubirii părintești, căreia copiii îi răspund cu iubirea filială. Deci, educația în familie ocupă un loc important în formarea copilului, care trebuie să găsească aici condiții de dezvoltare fizică, perceptivă, intelectuală, personală și socială. Familia este instituția primordială unde copilul dobândește cea dintâi școală a vieții. Nu întâmplător părinții sunt gata să-și spună cuvântul chiar și în cele mai dificile probleme de educație. Faptul este explicabil, de la părinți au învățat în primul rând tot ce știu pâna când copilul este adus într-o instituție de învățământ. Familia trebuie să asigure sentimentul de confort și siguranță. O ambianță frământată de tensiuni familiale, lipsită de afecțiune, stare de indiferență, cu acte de violență va duce nemijlocit la reacții de inadaptare. Loisel afirmă: „din familie se începe a forma omul de caracter” [2]

Preocupările pentru educarea copiilor datează încă din cele mai îndepărtate timpuri și cu toate că pedagogii (J.A. Comenius, J.J. Rousseau, J.H. Pestalozzi, Fr.Fr. Frubel, K.D. Ușinski), medicul italian Maria Montessori, au avut o activitate prestigioasă în domeniul educației preșcolare, totuși sunt prezente câteva limite: minimalizarea rolului educatorului, reducerea educației preșcolare la influența familiei, exagerarea rolului în educația în familie etc. Problema educației familiale devine obiectul unui șir de dezbateri și cercetări. Investigațiile realizate vizează: educația în grădinița de copii și

cea familială a preșcolarilor mici (S.Cemortan), strategii de educație a părinților (D.Rogojina) [4].

Având în vedere faptul că în societatea noastră există o mulțime de copii care nu se pot integra în societate (grădiniță, școală), propunem centrarea atenției educaționale asupra tipurilor de familii și copiilor din cadrul lor, care reprezintă niște grupuri vulnerabile fiind un indiciu al nivelului de civilizație atins de o anumită societate și aceasta impune căutarea unor noi formule de solidaritate umană, fapt ce are o semnificație aparte în societatea noastră.

De aceea, pentru a fi un bun părinte, ce își înțelege copilul, este esențial ca adultul să-și amintească de propria sa copilărie, să retrăiască sentimentele copilului din trecut și, în loc să se îndepărteze de acel copil, să-l scoată la iveală, să-l actualizeze și astfel, simțind ca un copil, să comunice cu fiul sau fiica sa. Pentru a reuși în meseria de părinte, adultul ar trebui să reinvețe să comunice prin acel limbaj secret al vârstei copilăriei pe care l-a vorbit și el cândva [1].

Dar pentru a avea dorința profundă de a cunoaște cu adevărat nevoile emoționale ale copilului, ce îi va asigura pe viitor acestuia un echilibru psihic, social, spiritual și intelectual, adultul trebuie să posede o mare capacitate de autodăruire (pentru ca nevoile celui mic să fie pe primul plan, indiferent de aspirațiile sociale, financiare ale părintelui, în orice context și moment), un mare spirit de sacrificiu, pentru a fi capabil să-și restructureze fostele priorități de până atunci, un grad cât mai mic de egoism, pentru a înțelege marea responsabilitate ce o deține, să fie conștient că pentru personalitatea în formare a copilului sunt importante interacțiunile autentice și afectuoase pe care trebuie să i le ofere necondiționat, dar să înțeleagă și să accepte și unicitatea și individualitatea acestei mici făpturi care are propriile nevoi, dorințe și care nu este o copie a sa, ci trebuie tratată cu respect la orice vârstă și, nu în ultimul rând, un grad de flexibilitate mentală necesară pentru a accepta că nu sunt un prototip pentru ceilalți părinți, că și ei pot greși în educația copilului lor și că datoria lor este să rămână deschiși la orice inițiativă de bun simț ce li s-ar putea oferi la un moment dat.

Nu mândria de a fi părinte-model trebuie să predomină, ci dragostea autentică, înțeleaptă, neegoistă pentru cel mic.

Referințe:

1. MOISIN, A. *Arta educării copiilor și adolescenților în familie și în școală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2001, ed. I, p. 128.
2. BOROS, M. *Părinți și copii*. București, 1992.
3. BĂDESCU, I. *Revista de sociologie*. București, 2002.
4. DUMITRANA, M. *Copilul, familia și grădinița*. București, 2000, p.128.

Recomandat

Maia ȘEVCIU, dr., conf. univ.

INFLUENȚA STILULUI DE EDUCAȚIE DIN FAMILIE ASUPRA MOTIVAȚIEI ÎNVĂȚĂRII LA ADOLESCENȚI

Nicolae CHETRARI, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Educația unui om și a unei societăți în ansamblu se axează pe preluarea de modele. Copilul învață prin mimetism de la părinți, școală, mediu. În calitate sa de mediu natural și de grup primar, familia exercită cele mai penetrante și cele mai persistente influențe în viața copilului, oferindu-i acestuia protecție, afecțiune și modele adecvate de socializare și integrare socială. Există diferite tipologii de părinți, dar niciunul nu este perfect, însă toate au un lucru în comun, ei doresc tot ceea ce e mai bine pentru copiii lor. Rezultatele bune în acest domeniu reflectă cu exactitate calitatea părinților și a relației lor cu adolescentul.

Astfel, ținând cont de faptul că adolescența este o vârstă extrem de complicată, caracterizată prin aspirații înalte ale adolescenților, influențele venite din partea părinților sunt bine-venite, prin intermediul cărora are loc cunoașterea și sensibilizarea unor valori la adolescenți, direcționarea spre atingerea unor scopuri, sporirea nivelului de motivație. În acest sens, putem remarca importanța stilului de educație din familie, ale trăsăturilor definitorii a acestuia asupra motivației învățării a adolescenților.

Conceptul de „stil de educație” s-a impus relativ recent în literatura pedagogică, semnificațiile sale teoretice și aplicative configurându-se în aria cercetărilor interesate în special de comportamentul didactic al profesorului, relația profesor/elev/student și formarea/perfecționarea cadrelor didactice. D.P. Ausubel precizează că termenul de stil educațional „are atâtea înțelesuri încât nu putem distinge o definiție clară, pentru că există o nelimitată posibilitate de combinare și conceptualizare a particularităților individuale ale profesorului, manifestate în acțiunea didactică” [1].

Expresia „stil de educație” este utilizată într-un sens relațional: ea vizează natura și caracteristicile raporturilor familiale în cadrul cărora se realizează procesul educativ, fiind adesea înlocuită în literatura de specialitate cu termeni ca „atmosferă familială”, „climat educativ”, „tehnică de influență”. Dacă diferitele familii transmit valori, atitudini, cunoștințe etc. diferite, o fac apelând la stiluri, la metode și la tehnici diferite, care sunt adaptate, de regulă, obiectivelor și care contribuie la întărirea conținuturilor transmise [2].

Motivația reprezintă acele mobiluri interioare care direcționează comportamentul uman. Forțele externe, de orice natură, de asemenea pot influența comportamentul, dar, totuși, esențialmente, acesta este ghidat și susținut de forțele interne ale individului. De regulă, oamenii lucrează mai productiv și mai intensiv atunci când sunt motivați [3]. A.Terzi consideră că motivația de a învăța este segmentul primordial al succesului școlar.

Asupra problematicii stilului de educație din familie s-au preocupat cercetători ca: Campbell Ross, D.P Ausubel., G.Mialaret ș.a. În literatura de specialitate din România, au realizat cercetări privind influența stilului de educație din familie: E. Stanciulescu, T.Popov, F.Iuroaia, F.Stanciu, C.Ciofu ș.a. din Republica Moldova: L.Cuznețov., V.Bodrug-Lungu, L.Papuc ș.a. Motivația învățării la vârsta adolescenței a fost cercetată de către: F.Robinson, C.Alderfer, P.Golu, Al.Roșca, R.Viau ș.a.

Cercetarea noastră a cuprins două eșantioane. Primul eșantion a fost compus din 39 de adolescenți care fac parte din instituția de învățământ Liceul Teoretic „AlexandruAgapie” din c. Pepeni, cu vârsta cuprinsă între 16-18 ani. Cel de-al doilea eșantion este reprezentat de 39 de părinți ai acestor adolescenți. Rezultatele obținute în urma aplicării chestionarului de determinare a stilului de educație (adaptat după modelul d. Larisa Cuznețov) sunt următoarele: stilul autorizat este prezent la 76%, stilul permisiv este prezent la 16% și stilul autoritar este prezent la 8% din familiile chestionate. Aplicând chestionarul de motivație T.Emerson, am obținut următoarele rezultate: în familiile unde s-a atestat prezența stilului autorizat de educație avem următoarele rezultate: nivelul scăzut de motivație este de 0%, nivelul mediu – 20,84%, nivel înalt moderat – 54,16% și nivel prea înalt – 25%; stilul permisiv: nivel scăzut – 0 %, nivelul mediu – 38,46%, nivel înalt moderat – 53,84% și nivel prea înalt – 7,69%; stilul autoritar: nivel scăzut – 57,15%, nivelul mediu – 42,85%, nivel înalt moderat – 0% și nivel prea înalt – 0%.

Rezultatele obținute denotă că ipoteza cercetării precum că dacă stilul de educație din familie este unul autorizat, atunci nivelul de motivație a învățării la adolescenți este înalt, și dacă stilul de educație este autoritar, atunci nivelul de motivație este scăzut s-a confirmat.

Recomandarea noastră în vederea sporirii motivației adolescenților pentru învățare este ca în familie să fie aplicat stilul autorizat, deoarece acest stil combină afecțiunea și susținerea între părinți–adolescenți.

Referințe:

1. AUSUBEL, D.P. *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică.* București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998. 520 p.
2. STANCIU, Șt. *Comportament organizațional.* Suport de curs. Iași, 2004. 234 p.
3. TERZI, A. *Motivația pentru a învăța.* Suport de curs. Constanța, 2010. 163 p.

*Recomandat
Maia ȘEVCIU, dr., conf. univ.*

MODALITĂȚI DE SOLUȚIONARE A CONFLICTELOR CONJUGALE DIN PERSPECTIVĂ DE GEN

Dorina CUROȘU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Cuplul reprezintă o structură bipolară, de tip biopsihosocial, bazată pe interdeterminism mutual, partenerii se satisfac, se stimulează, se dezvoltă și se realizează ca individualități biologice afective și sociale, unul prin intermediul celuilalt [apud 1, 2]. Cuplul este cel care ne învață ce este iubirea, ce înseamnă intimitatea cu o persoană care până la căsătorie a fost absolut străină, învățăm ce este toleranța, răbdarea, de asemenea învățăm să ne manifestăm emoțiile atât pozitive, cât și cele negative: furia, mânia, frustrarea, trădarea, ura, dezgustul, care provoacă conflicte în cadrul cuplului conjugal [2].

Cuplul și societatea sunt două dimensiuni ce se interinfluențează în permanență. Cuplul este o celulă a societății, iar societatea este într-o continuă dezvoltare, și pe parcurs apar și se dezvoltă noi factori ce provoacă conflicte conjugale.

Ca urmare a conflictelor conjugale, apar alte probleme sociale, ca alcoolismul, violența în familie, rata înaltă a divorțurilor, abandonul copiilor etc. Desigur, toate aceste probleme provocate de conflictele conjugale pun o amprentă negativă asupra dezvoltării armonioase a copiilor care cresc în aceste familii defectuoase și în consecință aceste personalități, acești copii vor crea și ei familii care, la rândul lor, vor fi la fel de rigide ca familiile în care au crescut, deoarece deseori copiii, la maturitate când își creează propriile familii, au deja un model de familie ce-l vor urma și doar în rare cazuri aceștia vor reuși să se debaraseze de modelul de comportament preluat din familia de origine și vor fi capabili să creeze o familie armonioasă, fără conflicte.

Conflictul este o luptă între valori și revendicări de statusuri, putere și resurse în care scopurile oponentilor sunt de a neutraliza, leza, sau elimina rivalii [4,6]. În cadrul cuplului conflictele, sunt cauzate deseori de valorile diferite ale soților, ale statusurilor diferite, unul dintre soți ar dori să lezeze autoritatea celuilalt partener, comunicarea inefficientă, soții nu-și verbalizează nevoile, așteptările, trebuințele, nu-și stabilesc scopuri comune, intră în rutină și nu mai atrag atenția unul altuia, nu-și mai fac complemente, surprize plăcute, și alte lucruri ce ar diminua situațiile stresante, și conflictuale în cadrul cuplului conjugal. Conflictele conjugale pot avea surse diferite în dependență de particularitățile de gen ale persoanelor, astfel că soțiile provoacă conflicte din motivul că nu au afecțiune, soțul nu a cumpărat cele necesare pentru o masă de sărbătoare, nu a realizat la timp ceea ce l-a rugat soția, iar bărbații pot cauza conflicte din cauza că soția vorbește prea mult,

nu-l lasă să se recreeze după ce a venit obosit de la serviciu și îndată începe să adreseze o serie de întrebări soțului sau să-i înainteze anumite pretenții [1,3]. Desigur, sunt o serie de probleme și cauze ale conflictelor ce apar din cauza diferenței de gen a persoanei. De asemenea, partenerii au diferite stiluri de abordare a conflictelor, de care depinde evoluția ulterioară a situației conflictuale. Thomas-Kilmann propune următoarele [7]:

- *Stilul colaborare.*
- *Stilul evitare.*
- *Stilul competiție.*
- *Stilul acomodare.*
- *Stilul compromis.*

De asemenea, pot fi recomandate și modalități, ce la prima vedere pot părea banale, dar de fapt sunt foarte importante de care ar fi bine să se țină seama pentru a evita apariția unei serii de conflicte în cadrul cuplului: ascultarea activă; comunicarea eficientă/empatică; manifestarea sistematică și necondiționată a afecțiunii, emoțiilor, sentimentelor, a dragostei; stabilirea sarcinilor fiecărui membru al cuplului; verbalizarea așteptărilor, doleanțelor, nevoilor partenerilor; folosirea umorului și buneii dispoziții pentru a evita monotonia și izolarea; soluționarea la timp a conflictelor declanșate: autorefecția, autocorecția; stabilirea împreună a priorităților pentru cuplul conjugal; partajarea în comun a bugetului familiei; debarasarea de stereotipurile sociale și personale.

Făcând o sinteză a celor spuse mai sus, ținem să menționăm că cuplul conjugal reprezintă o structură bipolară în care polii sunt soțul și soția, iar conflictele apar ca urmare a unor interese, scopuri diferite ale acestor poli, comportamentul în cadrul conflictelor fiind manifestat diferit de către femei și bărbați, lucru necesar de a fi cunoscut pentru evitarea conflictelor conjugale.

Referințe:

1. MITROFAN, I., MITROFAN, N. *Elemente de psihologia cuplului*. București: Șansa SRL, 1996. 190 p.
2. MITROFAN, I., CIUPERCĂ, C. *Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei*. București: Press Mihaela, 1998. 225 p.
3. MIROIU, M. *Gen și educație*. București, 2001. 144 p.
4. STOICA-CONSTANTIN, Ana. *Psihosociologia rezolvării conflictelor*. Iași: Polirom, 1998. 290 p.
5. STOICA-CONSTANTIN, Ana. *Conflictul interpersonal. Prevenirea, rezolvare și diminuare*. Iași: Polirom, 2004. 304 p.
6. STOICA-CONSTANTIN, Ana. *Fundamente teoretice ale conflictului*. Iași: Polirom, 2009. 350 p.
7. ГРИШИНА, Н.В. *Психология конфликта*. Питер, 2008.

*Recomandat
Maia ȘEVCIU, dr., conf. univ.*

IMPACTUL FAMILIEI ASUPRA GHIDĂRII ÎN CARIERĂ A ADOLESCENȚILOR

Zinaida PAVLOV, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Familia reprezintă un prim context de dobândire a normelor, valorilor, regulilor. Astfel, pornind de la aceasta, atribuim familiei și o responsabilitate legată de impactul acestei asupra ghidării în cariera adolescenților.

Adolescenții, acei adulți în miniatură, au fost, sunt și vor fi mereu o parte a societății, care prin trăsăturile caracteristice vârstei, „prea mici pentru a fi mari, și prea mari pentru a fi mici” [2, p.50], încearcă prin modalități diferite să se integreze și să răzbată în lumea celor mari fiind, în același timp, fideli propriilor reguli. G. Stanley Hall este prima persoană care a studiat adolescența în mod științific, descriind-o ca fiind o perioadă de agitație psihologică [3, p.252].

Ținând cont de funcția educativă pe care o exercită familia și particularitatea de vârstă a adolescenților în demersul investigațional privind ghidarea în carieră și implicarea instituției familiale, ne-am ghidat de ideea privind competențele familiale și cele parentale elaborate de cercetătoarea L.Cuznețov [4]. În contextul respectiv, deosebim: competențele familiale de cunoaștere și receptare a informației privind cultura și problematica familiei; competențele familiale de prelucrare a informației ce se reflectă apoi în deciziile familiei; competențele de transformare a informației selectate ce presupun abilitatea și priceperea membrilor familiei de a adapta, analiza și schimba informația în conformitate cu necesitățile acestora; competențe de creare, producere, promovare a ideilor și conduitelor, care includ acțiuni concrete de dirijare sau reechilibrare a modului de viață [4, p.157-158].

Mai aproape de procesul de proiectare a carierei este modelul lui G.Egan [1, p.69] care presupune pregătirea pentru reușită în carieră, învățarea pe tot parcursul vieții:

- 1) Abordarea problemei: Care este situația prezentă?
- 2) Analiza și proiectarea situației preferate: Ce îmi doresc? De ce am nevoie? Unde vreau să ajung?
- 3) Dezvoltarea planului de acțiune: Cum obțin ceea ce îmi doresc? Ce pași trebuie parcurși?
- 4) Luarea deciziei și asumarea responsabilității.

Potrivit teoriilor proiectării carierei, dezvoltată prin practicile managementului resurselor umane, cariera este prevăzută prin planuri. Proiectarea carierei începe de la angajare prin repartizarea indivizilor pe sarcini prestabile, prin utilizarea competențelor și stimularea acestora prin promovare.

Analizând impactul familiei asupra ghidării în carieră a adolescentului, desprindem următoarele aspecte importante pe care Elisabeta Stănculescu le

relevă, și anume, dincolo de semnificațiile statutare (poziție, prestigiu) ale școlarizării, părinții doresc, invariabil, pentru copiii lor o „muncă mai ușoară” și „o viață mai bună” [5, p.201].

Planificarea carierei este un proces continuu de dezvoltare, prin care părinții își pot ajuta copiii să înțeleagă experiențele lor personale privind familia, școala și munca. Dacă părinții doresc să fie asistenții copilului lor în planificarea carierei, ei trebuie să realizeze mai întâi o bună evaluare a nevoilor copilului și a rolurilor pe care ei le au în satisfacerea acestor nevoi.

Componentele principale ale procesului de planificare a carierei pot fi identificate astfel:

- Conștientizarea carierei, autoevaluarea.
- Exploatarea carierei.
- Pregătirea în carieră, experiența în muncă.
- Luarea deciziilor.

Conștientizarea carierei, autoevaluarea încep cu investigarea propriilor valori, interese, aptitudini, trăsături personale, abilități și chiar sănătatea. Realizarea unei evaluări sincere a sinelui este unul dintre cele mai dificile lucruri din viață. Trebuie să te cunoști pe tine însuși pentru a putea realiza judecăți despre perspectivele profesionale. De aceea părintele, împreună cu alți factori care ar influența decizia privind ulterioara profesie a adolescentului, trebuie să manifeste o atitudine pozitivă și să se implice active pentru un demers profesional adecvat adolescentului [6, p. 80-81].

În urma aplicării chestionarului, identificarea impactului familiei asupra ghidării în carieră la adolescenți, am identificat un raport semnificativ, care stabilește că familia influențează asupra ghidării în carieră a adolescenților cu un procentaj de 70% din numărul total. Totodată, familia este interesată de perspectivele de formare a competențelor parentale privind ghidarea în carieră a adolescenților.

Referințe:

1. TOMȘA, Gh. *Consilierea și managementul carierei*. București, 2007.
2. PETRE, A. *Strategii eficiente de comunicare*. București: Eita, 2005.
3. BIRCH, A. *Psihologia dezvoltării*. București: Editura Tehnica, 2000.
4. CUZNEȚOV, L. *Curriculum Educația pentru familie*. Chișinău: Museum, 2004. 280 p.
5. STĂNCIULESCU, E. *Sociologia educației familiale*. Iași: Polirom: Collegium, vol. II, 1998. 415 p.
6. TARKOWSKA, M. *Consilierea carierei prin colaborarea cu părinții. Manual de instruire pentru consilierii vocaționali*. Partea I. Polonia, 2009. 108 p.

*Recomandat
Larisa CUZNEȚOV, dr.hab., prof.univ.*

ATITUDINEA CADRELOR DIDACTICE CU REFERIRE LA COMPORTAMENTUL DEZADAPTATIV PREADOLESCENTIN

Nadejda BUTNARI, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Perioada actuală în educație aduce noutate și constituție învățământului din Republica Moldova, dar nu rezolvă toate carențele educaționale conturate încă din deceniile precedente. Contextul în care învățământul național actual etalează niște standarde de performanță, dar în același timp evidențiază o discrepanță dintre acestea și unele aspecte ce țin de dimensiunea comportamentală și atitudinală a multor cadre didactice față de subiecții educației (elevii), nu poate demonstra în întregime o educație de calitate.

În condițiile unor manifestări deviate acute de comportament al elevilor, vectorul cercetării se orientează spre atitudinea cadrelor didactice cu referire la comportamentul dezadaptativ preadolescentin.

Prin definiție „comportamentul dezadaptativ sau disruptiv reprezintă răspunsul indizerabil al elevului la o varietate de contexte educaționale” [4]. În același timp, reprezentanții teoriei etichetării sociale: H.Becker, K.Erikson ș.a. „concep delicvența nu ca o trăsătură inerentă a unui anumit tip de comportament, ci ca o însușire conferită aceluia comportament de către grupul sau indivizii care dețin puterea și care evaluează conduita ca deviantă” [3]. Aceasta este una din teoriile prin prisma cărora am analizat în cadrul cercetării atitudinea cadrelor didactice cu referire la aceste comportamente, care accentuează mai degrabă deficiențe educaționale decât asupra comportamentului celui implicat în educație. Vârsta elevilor spre care ne-am focalizat atenția nu a aparținut unei alegeri aleatorii, întrucât „datorită schimbărilor spectaculoase ce se produc în această etapă de tranziție de la copilărie la starea de adult, în literatura de specialitate, adesea s-a acordat pubertății o însemnătate aparte față de celelalte vârste, iar numeroși autori caracterizează această perioadă ca fiind o etapă a *crizei juvenile*, o *stare dramatică*, sau o *epocă de furtună*” [2].

În scopul verificării ipotezei lansate, am ales drept grup-țintă un colectiv format din 30 de cadre didactice. Ca instrument de investigație am utilizat chestionarul (10 întrebări). Datele obținute ne-au permis să conturăm următorii indicatori: în viziunea majorității profesorilor, situațiile legate de conduitele disruptive, deciziile luate în asemenea cazuri, conjuncturile generatoare de astfel de comportamente pot fi asociate cu termeni precum: pedeapsă, indiferență, dojeneală, critică, blamare, iresponsabilitate, obraznicie etc. Doar o parte minoritară au consemnat asupra unor răspunsuri care prevăd termeni ca: reflecție, consiliere, indulgență.

Datele confirmă ipoteza lansată, precum că atitudinea cadrelor didactice cu referire la comportamentul dezadaptativ preadolescentin este preponderent

neconstructivă. Carențele educaționale, despre care făceam trimitere la început vorbesc și despre o pregătire insuficientă a cadrelor didactice sub aspect psihopedagogic.

În această ordine de idei, recomandăm:

- Proiectarea cursurilor de formare continuă a cadrelor didactice cu accent pe aspectul psihopedagogic.
- Organizarea seminarelor pentru profesori cu scopul de a instrui/pregăti cadrele didactice pentru a acționa adecvat în situații problematice de relaționare interpersonală.
- Reevaluarea propriului stil de educație (de către cadrul didactic), în vederea eficientizării relației profesor–elev, prevenirii situațiilor comportamentale problematice.
- Stabilirea demersurilor instructive în contextul tehnologiilor educaționale actuale care formează la elevi comportamente adecvate contextului educațional.

Această problemă ne privește pe toți deopotrivă, fiindcă „o educație vicioasă, în cerc vicios ... eșec, devine premisa viitorului eșec” [1]. De aceea, problema necesită a fi abordată în maniera gravității ei, iar specialiștii în domeniu, profesorii au datoria de a acționa prompt pentru a rezolva aceste neglijențe educaționale și a echivala învățământul unei educații de calitate, conform standardelor de performanță propuse.

Referințe:

1. HURDUZEU, Ramona. *Elemente de psihologie educațională: Repere teoretice și aplicații practice*. Timișoara: Eurostampa, 2009.
2. VRĂȘMAȘ, Ecaterina. *Dificultăți de adaptare școlară la preadolescenți*. Autoreferat al tezei de doctor, București, 2011.
3. ABRAHAM, Pavel. *Delicvența juvenilă: Sisteme alternative de executare a pedepselor*. Autoreferat al tezei de doctor, București: 2008.
4. <http://www.consultanta-psihologica.com/elevul-cu-un-comportament-dezadaptativ/>

*Recomandat
Nina BÎRNAZ, dr., conf. univ.*

RELAȚIA DINTRE STILUL DE CONDUCERE ȘI CLIMATUL ORGANIZAȚIONAL

Olesea CARAION, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Succesul, performanța și competitivitatea oricărei organizații depind, în mare măsură, de conținutul și abilitățile managementului resurselor umane, deoarece, după cum subliniază numeroși specialiști în domeniu, avantajul competitiv al unei organizații rezidă în oamenii săi.

În opinia unor specialiști români S.Chelcea, C.Zamfir, climatul socioprofesional este reprezentat de totalitatea caracteristicilor sociale și umane ale organizației ca sistem complex: practicile de luare a deciziilor de-a lungul ierarhiei, funcționarea organelor colective de conducere, realizarea funcțiilor sociale ale întreprinderii, atmosfera generală de stimulare a performanțelor de muncă și a participării la conducere, relațiile de cooperare între colectivele de muncă, între secții, servicii, ateliere, birouri [1].

Acest aspect a fost studiat și în anii de după cel de al doilea război mondial de către Morse și Reimer (1956) care au pus în evidență influența participării și a luării deciziilor asupra climatului organizațional (o scădere a loialității, implicării interesului și a atitudinilor pozitive față de muncă în condiția de nonparticipare) [2].

Katz și Kahn (1966) în urma investigațiilor vizând influența stilului uman în munca organizațională ajung la concluzia că atmosfera, climatul organizațional au importante consecințe asupra eficienței organizaționale.

Litwin și Stringer (1968) realizează mai multe cercetări experimentale în scopul explorării rolului stilului de conducere a liderului în crearea condițiilor și atmosferei de lucru.

Astfel, N.M.Ashkanasy, P.M.Wilderom. și M.F.Peterson (2000) subliniau că cercetările realizate între anii '60 și '70 au scos în evidență câteva aspecte majore, care au fost analizate și inițiate soluții de orientare sigure de dezvoltare. Astfel, evoluția metodelor de analiză au oferit cercetătorilor mijloace precise de a evalua capacitatea de agregare a datelor, astfel încât dintr-o suită de itemi particulari să poată fi „măsurată” o dimensiune a climatului organizațional.

Metodologia cercetării. Pentru a realiza cercetarea, am colaborat cu patru întreprinderi care se deosebesc între ele prin tipul muncii, numărul de angajați și vechimea pe piața muncii etc. Ca metode de cercetare, am utilizat *Chestionarul pentru evaluarea climatului organizațional*, elaborat de C.Ticu care identifică climatul prin opt factori (sarcina, structura, relațiile, motivația, suportul, conducerea, schimbarea, performanța). Pentru a identifica stilul de conducere (după Kurt Lewin), am utilizat ca metodă de cercetare *interviul* pentru a observa mai multe aspecte din comportamentul managerului.

Eșantionul include 50 de angajați cu vârste cuprinse între 22-35 de ani, plasați în diferite departamente, în variate posturi ierarhice, cu stagiul de muncă de între 1-15 ani.

Rezultate și discuții.

1. În urma cercetării, am obținut un nivel favorabil de la intens spre foarte intens ($m = 5,8$) în organizația unde cei doi manageri adoptă stilul democrat și permisiv. În interiorul acestei echipe este importantă colaborarea și coeziunea, angajații sunt motivați printr-o diversitate de metode și activități.

2. De asemenea, un nivel intens de manifestare a climatului favorabil ($m = 5,5$) este reprezentat de stilul democrat-novator care se caracterizează prin tendința de a învăța și a deschide noi posibilități printre angajați.

3. Un nivel mediu cu ($m = 4,9$) al variabilei climat organizațional am identificat în organizația unde sunt două stiluri de conducere-autoritar și democrat absolut diferite, dar datorită faptului că ambii conducători colaborează în administrarea angajaților, se obține un climat productiv-afectiv pozitiv.

4. Un nivel slab spre mediu se semnalează la organizația unde predomină stilul autoritar cu ($m = 4,6$), managerul centralizează autoritatea asupra angajaților încât favorizează un climat tensionat între angajați.

O funcționalitate eficientă a organizației nu ține doar de stilul de conducere a managerului, ci de mai mulți factori, cum ar fi: studiile de specialitate ale angajaților, remunerarea, cooperarea, tipul și condițiile muncii exercitate. Într-o organizație este prielnică adoptarea stilului situațional de conducere, pentru menținerea unui echilibru și atingerea unei stimulări între angajați, bineînțeles prin folosirea comunicării asertive care stă la baza unei colaborări fructuoase între manageri și subalterni în mediul organizațional.

Referințe:

1. ZLATE, M. *Tratat de psihologie managerial-organizațională*. Iași: Polirom, 2007, vol II, p.167-202.
2. TICU, C. *Psihologie organizațional-managerială. Tendințe actuale*. Coord. E.AVRAM și C.L. COOPER). Iași: Polirom, 2008, p.171-196.
3. TICU, C. *Evaluarea psihologică a personalului*. Iași: Polirom, 2004, p.273-275.

Recomandat

Angela POTÂNG, dr., conf. univ.

COACHING-UL – PROMOTOR AL UNUI NIVEL NOU DE AUTOCUNOAȘTERE PERSONALĂ ȘI PROFESIONALĂ

Hristina JABINSCHI, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Societatea noastră este într-o permanentă mișcare, schimbare, modernizare, oamenii sunt supuși unui stres și dezorientați profesional, se află într-o nesiguranță economică și o instabilitate socială, companiile au nevoie de oameni flexibili, cu un nivel înalt de adaptabilitate la competiția crescândă pe piață, la inovația tehnologică și necesitatea continuă de instruire. Toți acești factori au creat necesitatea implementării unui nou sistem de înunătățire a performanțelor, a productivității individuale și colective, de asemenea, a aptitudinilor și resurselor fiecărui angajat în vederea corespunderii exigențelor actuale înaintate de către marile corporații. Ca promotor al acestui sistem s-a cristalizat coaching-ul.

Coaching-ul este o conversație, un dialog prin care coachul și persoana căreia i se oferă îndrumare interacționează într-un schimb dinamic, pentru a atinge obiective, a îmbunătăți performanțe și a determina reușite tot mai semnificative pentru cel ce primește coaching [3].

„La nivel elementar, coachingul este o tehnică, prin practică devine aptitudine, iar prin devotament poate deveni o formă de artă, mereu alta, mereu o oportunitate de a învăța”, scrie Sir John Withmore în prefața cărții *Coaching at Work* a lui Matt Somers. Deci, coaching-ul reprezintă o atitudine, cât și un comportament, cu aplicații multiple pe plan profesional și privat care presupune identificarea valorilor importante; aplicarea soluțiilor optime pentru rezolvarea problemelor; cunoașterea punctelor forte; strategie; acțiune și perseverență.

Din istoria coaching-ului aflăm că de-a lungul secolelor, sportivi, pictori, muzicieni și-au asigurat serviciile unor coachi personali care să-i ajute în îmbunătățirea performanțelor. În sport coaching-ul este un subiect familiar, iar din mentalitatea „sportivă” derivă multe din principiile folosite în coaching pentru manageri, pentru afaceri sau în cel al deprinderilor de viață.

În ultimii 15 ani, conceptele de dezvoltare și învățare au devenit decisive pentru companiile de afaceri și organizațiile nevoite să se confrunte cu schimbările rapide ce survin pe piața globală, fapt dovedit de un studiu realizat în 1999, în rândurile specialiștilor de resurse umane, care a constatat că 90% dintre companiile din SUA le oferă cadrelor lor de conducere o formă sau alta de coaching. Printre domeniile în care se oferă servicii de coaching se numără: formarea capacităților de leadership; păstrarea angajaților valoroși; planificarea succesiunii pentru posturile manageriale; asigurarea succesului în urma promovării sau angajării.

Conform autorilor cărții *Coaching cu NLP*, Joseph O'Connor, Andrea Lages, există mai multe tipuri de coaching: coaching-ul de viață; coaching-ul

pentru directori executivi; coaching-ul pentru afaceri; coaching-ul pentru carieră; coaching-ul pentru sport, fiecare tip având la bază întrebarea primordială „Cum pot fi mai bun?”, precum și cele trei piese de temelie: credințele, valorile și obiectivele: coaching-ul se axează pe ceea ce vă doriți – scopurile dvs. – și pe modalitățile prin care puteți obține acele lucruri; coaching-ul vă încurajează să vă cunoașteți valorile și să le trăiți în drumul spre atingerea obiectivelor; coaching-ul luptă împotriva limitelor psihice autoimpuse în plan psihic și dă naștere unor credințe pozitive, prezentându-i clientului sarcini care furnizează feed-back.

Astfel, efectele benefice, vădite ale coaching-ului ca metodă de progresare personală și profesională s-a dovedit în nenumărate cazuri. În studiul pe care l-am realizat, vom prezenta o analiză a efectelor înregistrate în urma efectuării ședințelor de coaching, a schimbărilor care au parvenit la clienții diferitelor sfere de activitate: sport, organizație, carieră, precum performanța, flexibilitatea, adaptabilitatea înaltă la stres, stabilirea și atingerea fermă a obiectivelor.

În vederea obținerii reușitei unei ședințe l are înțelegerea cât mai eficientă a necesităților clientului și a mijloacelor, tehnicilor care îi vor fi de maximă eficiență; a tipurilor de întrebări folosite cel mai frecvent de către coach și a modalităților de alegere a sarcinilor potrivite.

Pe parcurs, vom remarca și rolul pe care îl joacă îmbinarea coachingului cu tehnicile de NLP pentru sporirea eficacității ședințelor individuale, pentru cunoașterea vieții personale, din perspectiva analizei sistemelor reprezentative, a stabilirii raporturilor, a ancorării, schimbării credințelor limitative sau restrictive și a descoperirii valorilor care stau în spatele deciziilor luate de clienți pentru a realiza concordanța ulterioară cu acestea.

Acest studiu oferă o bază teoretică și practică tuturor managerilor interesați de dezvoltarea personalului din organizații, de asemenea psihologilor organizaționali, psihoterapeuților și consultanțelor din cadrul organizațiilor, pentru că oferă o vastă abordare a perfecționării de succes și eficiente a resurselor umane, într-un mod ecologic.

Bibliografie:

1. HARDINGHAM, A., BREARLEY, M. ș.a. *Coaching pentru coach: Dezvoltarea personală pentru specialiștii în dezvoltarea personală*. București: Codecs, 2007.
2. O'CONNOR, J., LAGES, A. *Coaching cu NLP: Cum să fii un coach de succes?* București: Curtea Veche, 2009.
3. ZEUS, P., SKIFFINGTON, S. *Coaching în organizații, Ghid complet*. București: Codecs, 2008.
4. ZEUS, P., SKIFFINGTON, S. *Coaching în organizații, Instrumente și tehnici*. București: Codecs, 2008.

*Recomandat
Angela POTÂNG, dr., conf. univ.*

PARTICULARITĂȚILE ADAPTĂRII COPIILOR CĂTRE ȘCOALĂ

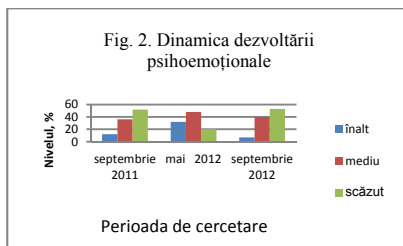
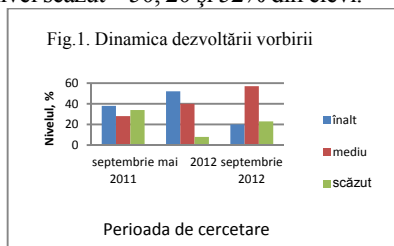
Angela CUCU, Universitatea de Stat din Tiraspol

Astăzi devine actuală problema profilaxiei consecințelor nefaste ale stresului școlar asupra copilului. Reacția stresogenă ca element al adaptării elevului către școală este firească, însă fiind din start o reacție utilă, ulterior poate duce la apariția dereglărilor patologice. Conform unor autori [8], școala a devenit cauza celor 40% din factori care înrăutățesc condițiile de viață a copiilor. Pragul școlii îl pășesc cca 20% dintre copii cu dereglări limitrofe ale sănătății psihice, iar spre finele clasei I acest număr se ridică la 60-0%. Un rol important îl are stresul școlar.

Familia poate crea premise de comportament deviant la copii, în special dacă este vulnerabilă. Acest comportament se manifestă vădit în perioada adolescenței, deși uneori și în clasele primare se observă unele semne ale lui [1-4]. Considerând cele spuse, **scopul** investigațiilor a fost stabilirea corelației dintre unii factori psihosociali și adaptarea copilului către școală.

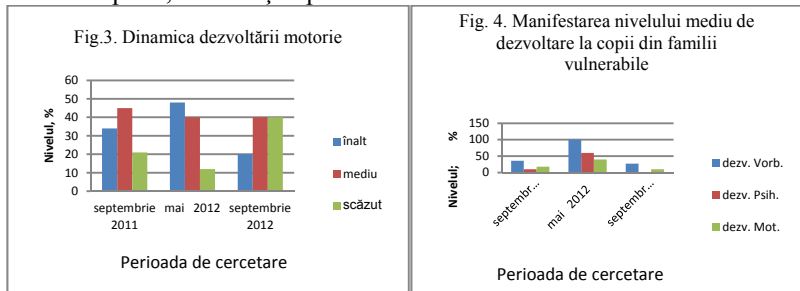
În investigații au fost incluși 45 de preșcolari din grădinița s.Izbiște, r-nul Criuleni. Pe parcursul unui an, preșcolarii de 6-7 ani au fost testați pentru stabilirea nivelului de dezvoltare psihoemoțională, motorie, a vorbirii. După ce au fost înmatriculați în clasa I, investigațiile cu acești copii au continuat. Nivelul de dezvoltare psihoemoțională, motorie, a vorbirii s-a stabilit după metoda propusă de S.E.Gavrina, 2009.

Rezultatele investigațiilor sunt reflectate în Fig. 1-3. Astfel, pe parcursul ultimului an de frecvență a grădiniței, se observă o creștere esențială a numărului de copii cu nivel înalt de dezvoltare a vorbirii – de la 12% la începutul anului la 52% la sfârșitul lui, în mai. Însă, în prima lună după înmatricularea în clasa I se atestă o scădere drastică a copiilor cu nivel înalt de dezvoltare a vorbirii până la 20%. Odată cu înmatricularea în clasa I crește și numărul de copii cu nivel scăzut al vorbirii – de la 33% de copii în septembrie 2011 s-a redus la 8% în mai, apoi a crescut din nou în septembrie la 32% (Fig.1). În Fig.2 sunt reflectate rezultatele referitoare la dezvoltarea psihoemoțională. În septembrie 2011, mai 2012, septembrie 2012 nivel înalt au demonstrat respectiv 12, 31 și 7% dintre copii, iar nivel scăzut – 50, 20 și 52% din elevi.

În Fig.3 sunt prezentate, rezultatele cercetării dezvoltării motorii. Repartiția elevilor pe parcursul anului este analogă celor precedente – în

septembrie 2011, mai 2012 și septembrie 2012 nivel înalt au manifestat 32, 48, 20% dintre elevi, iar nivel scăzut – 20, 12, 40% dintre copii. Reducerea numărului de copii cu nivel înalt de dezvoltare în clasa I, comparativ cu grădinița se poate explica prin starea stresogenă creată de școală în primele luni de adaptare, ceea ce și a provocat astfel de rezultate.

Cercetând influența familiei asupra nivelului de dezvoltare a copilului, am constatat că copiii din familiile vulnerabile mai greu se adaptează la condițiile noi impuse de procesul didactico-educational în școală. În Fig.4 sunt prezentate datele referitoare la dinamica dezvoltării acestor copii pe parcursul anului. S-a constatat că nivel înalt nu a manifestat nici un copil din familiile vulnerabile, iar numărul de copii cu nivel mediu de dezvoltare a vorbirii a crescut de la 38% în septembrie 2011 la 100% în mai, după care iar s-a redus la 22%. Datele referitoare la nivelul dezvoltării psihoemoționale și motorii sunt respectiv 7 și 19% în septembrie 2011, 60 și 40% în mai 2012, 0 și 7% dintre elevi în septembrie 2012.

Astfel, problema adaptării copiilor către școală rămâne una primordială. E importantă abordarea individuală a fiecărui copil ca subiect al procesului de instruire, atenția sporită față de copiii care se adaptează lent, care sunt crescuți în familiile vulnerabile.

Bibliografie:

1. БАДАРАЕВА, С.Ж. Семейное неблагополучие как источник проблем ребенка. Москва, 2000. 230 с.
2. БОГУЦКАЯ, Т.В. Компенсация негативных влияний микросреды на младших школьников / Автореф. канд. пед. наук. Барнаул, 2001.
3. БУЯНОВ, М.И. Ребенок из неблагополучной семьи: Записки детского психиатра. Москва, 1988.
4. ГАНИШИНА, И.С. Неблагополучная семья и девиантное поведение несовершеннолетних: Учеб. пособие. Москва-Воронеж, 2006. 288 с.
5. КРИВОЛАПЧУК, И.А. Немедикаментозная профилактика и коррекция последствий школьного стресса: возможности физических упражнений. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2004, №1, с.10-16.
6. ГАВРИНА, С.Е.и др. Проверяем знания дошкольника. Тесты для детей 6 лет. Часть 1 и 2. ОАО «Дом печати – ВЯТКА». 2009. 64 с.

Recomandat

Diana COȘCODAN, Universitatea de Stat din Tiraspol

SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

CARACTERISTICI ALE SISTEMULUI DE PROTECȚIE A COPILULUI CONTRA ABUZULUI

Maria DIDORUC, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Fenomenul Abuzul copiilor în Republica Moldova este unul care ia proporții alarmante. Conform datelor statistice, 25% dintre femei și 8% dintre bărbați au fost abuzați sexual în copilărie (OMS, 2001). Cei mai expuși riscului de a fi abuzați sexual sunt copiii cu vârste cuprinse între 8 și 12 ani, care au intrat precoce în perioada de pubertate. Copilul poate fi abuzat ani de-a rândul, uneori până la maturitate, majoritatea cazurilor de abuz sexual asupra copiilor rămânând nedescoperite. Circa 80% dintre copii din localitățile urbane și circa 70% din localitățile rurale ale Republicii Moldova au acces la internet. Unul din 10 copii a primit on-line o propunere indecentă. Unul din 5 copii s-a întâlnit măcar o dată în realitate cu cineva pe care l-a cunoscut prin intermediul internetului, 73% dintre copii găsesc material pornografic în internet, 63% găsesc această informație întâmplător [1]. Abuzul reprezintă o formă de tratament produs de către părinți/reprezentanți legali/îngrijitori sau de orice altă persoană aflată în poziție de răspundere, putere ori în relație de încredere cu copilul și produce vătămare actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea și moralitatea.

Copilul necesită o protecție specială din partea statului și a întregii societăți. În acest scop, sunt propuse un șir de acte juridice internaționale importante: Convenția ONU cu privire la drepturile copilului; Planul de Acțiune, adoptat în cadrul celei de-a treia Reuniuni a Șefilor de Stat și de Guvern din cadrul Consiliului Europei (Varșovia, 16-17 mai 2005) etc., care preconizează elaborarea de măsuri menite să stopeze exploatarea sexuală a copiilor. Dintre actele legislative naționale importante la tema abordată, pot fi numite: Codul familiei Republicii Moldova nr.316 din 26.10.2000, Legea privind drepturile copilului nr.338 din 15.12.1999, Legea privind prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45 din 01.03.2007, Legea nr.263 din 19.12.2011 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual etc. Toate aceste acte juridice reglementează problema abuzului copiilor în Republica Moldova. Conform Legii nr.263 din 19.12.2011, care a ratificat Convenția de la Lanzarote (încheiată la Roma, 25.10.2007), se stabilește că, până la restabilirea deplină a integrității teritoriale a Republicii Moldova, prevederile Convenției se vor aplica doar pe teritoriul controlat efectiv de autoritățile Republicii Moldova.

Conform opiniei specialiștilor intervievați (asistenți sociali, psihologi, manageri de centre specializate în domeniul avizat etc.), sistemul juridic de

protecție a copilului contra abuzului funcționează în Republica Moldova cu unele dificultăți. Specialiștii consideră că orice formă de violență, indiferent de gravitatea ei, nu trece în viața copilului, fără a lăsa consecințe negative asupra dezvoltării personalității acestuia. Legea nr.263 din 19.12.2011 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual, atrage atenția asupra pornografiei infantile și a prostituției, cât și asupra numărului de crime comise prin intermediul tehnologiilor informaționale și de comunicație.

Dezvoltarea parteneriatului între instituțiile guvernamentale și societatea civilă în asistența cazurilor de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copiilor constituie un obiectiv de bază al politicii de protecție a copilului. Pentru o dezvoltare adecvată, fiecare copil are nevoie ca să-i fie respectate și asigurate drepturile și interesul lui superior. În acest sens, este nevoie de intervenția tuturor organelor de drept și administrative, care doar în concluzie ar obține rezultate eficiente.

Pentru perfecționarea sistemului de protecție a copilului contra abuzului, propunem câteva recomandări:

1. Promovarea conlucrării intersectoriale în elaborarea politicilor de protecție a copiilor (împotriva abuzului).

2. Stipularea în regulamentele de activitate, în contracte și în fișele de post ale angajaților a obligativității sesizării cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului.

3. Organizarea activităților de informare a copiilor și părinților, îngrijitorilor, reprezentanților legali ai copiilor, membrilor comunității privind modul de sesizare a cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic de copii, precum și cadrul legal în domeniu.

Bibliografie:

1. *Copiii din Republica Moldova: singuri online*. Chișinău, 2011.
2. Legea nr.263 din 19.12.2011 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual.
3. Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual, Lanzarote, 25.10.2007.
4. *Cum protejăm copiii de abuzul sexual. Ghid pentru părinți*. Chișinău, 2012.
5. *Cum ajutăm copiii abuzați sexual. Ghid pentru profesioniști*. Chișinău, 2012.

*Recomandat
Maria BULGARU, dr. hab., prof. univ.*

MODALITĂȚI DE PREGĂTIRE PENTRU LIBERARE ȘI REINTEGRARE SOCIALĂ A DEȚINUȚILOR VÂRSTNICI (Cazul penitenciarului nr.13)

Irina RACU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Penitenciarul în multe sensuri constituie o pedeapsă dură, dat fiind că dețenția presupune pierderea sau/și limitarea multor drepturi, printre care: pierderea dreptului la liberă circulație și la conviețuire în cadrul societății, limitarea raporturilor sociale, în general, și a intimității personale, în special, trecerea prin multe experiențe umilitoare etc. Urmare a restricțiilor impuse de regimurile de dețenție, majoritatea dintre cele circa 2000 de persoane eliberate anual din instituțiile penitenciare din Republica Moldova, se simt frustrate și anxioase. Problemele care apar odată cu eliberarea din mediul penitenciar se amplifică pe fundalul unor relații deteriorate cu familia, a etichetării și marginalizării acestora de către comunitate. Problemele date și mai acut resimțite de către deținuții vârstnici. Statisticile atestă o realitate dură: circa 50% dintre persoanele private de libertate comit infracțiuni repetat. Acest fapt demonstrează eșecul măsurilor de corectare și reeducare aplicate, precum și imperfecțiunea sistemului adaptării postpenale.

În acest context, devine actual și important studiul problemelor persoanelor care comit infracțiuni, prioritare fiind măsurile de resocializare și reintegrare socială a persoanelor eliberate din penitenciare. Necesitatea cercetării realizate este determinată și de ineficiența sistemului execuțional penal, penitenciar, care se caracterizează prin lacune serioase la compartimentul executării diferențiate a pedepsei penale, dar, cu atât mai mult, a sistemului asistențial, care are un rol crucial în diminuarea și profilaxia recidivei [1, p.4].

Scopul cercetării realizate în cadrul Penitenciarului nr.13 din or. Chișinău se referă la **analiza modalităților de pregătire pentru liberare și reintegrare socială a deținuților vârstnici, care sunt promovate în cadrul penitenciarului**. Conform datelor statistice oferite de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare, în Penitenciarul nr.13 se află la 1217 deținuți, **dintre care 13 – sunt vârstnici** (cu vârsta de 60 ani și peste). Referindu-ne la condițiile de dețenție din celulele penitenciarului, constatăm că acestea nu corespund prevederilor art.225 Codul de executare, care stipulează că încăperile destinate cazării deținuților trebuie să corespundă exigențelor de sănătate și igienă stipulate în normativele de construcții ale Republicii Moldova, inclusiv privind volumul, spațiul, iluminatul, încălzitul și ventilarea. Pereții celulelor sunt insalubri, podelele reci de beton, deținuții nu sunt asigurați cu apă potabilă și nu au posibilitatea de a-și menține igiena zilnică, nu sunt saltele și lenjerie de pat. Cei 13 vârstnici deținuți cu greu rezistă în fața acestor condiții dificile.

Realizând 10 interviuri cu deținuții vârstnici din cadrul instituției, constatăm că infracțiunile săvârșite de aceștia sunt: escrocherii (4 persoane), furt în

transportul public (1 persoană), cerșetorie (5 persoane). Starea lor psihologică denotă un dezechilibru, ei nu mențin legături cu familiile lor și nici nu doresc să se elibereze din penitenciar, deoarece, după cum susțin ei „la libertate nu ne așteaptă nimeni, dar aici măcar suntem în siguranță și avem un adăpost”. Modalitățile de reintegrare socială a deținuților vârstnici în societate trebuie axate pe restabilirea legăturilor cu familia sau integrarea acestora în aziluri; în caz că nu au familie și un adăpost stabil.

Este cert faptul că în cadrul penitenciarului ar trebui asigurate condiții decente și plasat dezideratul de „pregătire pentru liberare” cu ajutorul consilierilor de reintegrare socială. Într-o oarecare măsură, activitățile consilierilor sunt realizate de un asistent social și un psiholog, angajați în cadrul Penitenciarului nr.13. Aceștia prestează servicii de asistență în domeniul recuperării și reintegrării psiho-sociale și profesionale a persoanelor private de libertate, de asemenea, acordă suport în soluționarea problemelor legate de situația socială sau familială a condamnaților. Ținând cont de faptul că comportamentul infracțional este determinat de numeroși factori particulari și sociali, în rezolvarea obiectivului de reintegrare socială a condamnaților, în fiecare caz, este necesar un tratament diferențiat, individual, prin aplicarea celor mai eficiente forme și metode de lucru. În acest scop, trebuie studiate personalitatea și istoria dezvoltării sale criminale, identificate motivele și factorii, care l-au împiedicat să respecte legea, determinate particularitățile ei psihologice.

Sarcinile de bază ale consilierului de reintegrare socială din cadrul instituției penitenciare nr.13 sunt următoarele:

- asistență în restabilirea relațiilor cu familia, inclusiv cu victima;
- asigurarea suportului informativ privind perfectarea și restabilirea actelor de identitate (*certificat de naștere, certificat de divorț, certificat de căsătorie, buletin de identitate*);
- asistență în procesul de angajare în câmpul muncii;
- găsirea unui loc de trai temporar;
- consultanță socială și psihologică, asistență juridică, după caz.

În concluzie, vom menționa că este important de a desfășura acțiuni de reintegrare socială pentru fiecare persoană din detenție, indiferent de vârsta acesteia, fiind obligatorie **excluderea generalizărilor și prejudecăților și promovarea unei abordări individuale.**

Bibliografie:

1. SILI, V. *Recidiva infracțională: aspecte juridico-penale și criminologice*. Chișinău, 2009.
2. CIOBANU, D.; BOLOTOVICI, L. *Reintegrarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție*. Chișinău, 2009.

*Recomandat
Stela MILICENCO, dr., conf. univ.*

FACTORI DETERMINANȚI AI ABUZULUI ASUPRA COPILULUI ÎN CADRUL FAMILIEI (Cazul orașului Dondușeni)

Doina BLIUC, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

În prezent, Republica Moldova trece printr-o perioadă de tranziție, caracterizată de transformări profunde în toate sferile sociale. Conflictele datorate sărăciei, dar și lipsei de educație și de informație generează contexte de viață privată în care violența este un comportament tolerat, chiar acceptat. Cele mai accentuate forme de violență sunt înregistrate în mediul rural din mai multe motive, cum ar fi: conflictele dintre membrii familiei, sărăcia, lipsa unui control exigent din partea organelor de poliție, consumul excesiv de alcool etc. Violența domestică este un fenomen care ia o amploare în special în manifestarea abuzului asupra copiilor, care reprezintă orice formă de violență fizică sau emoțională la care sunt supuși sau expuși copiii.

Conform datelor statistice colectate de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii în anul 2012, au fost identificate următoarele forme de abuz: *abuzul fizic* – 177 de cazuri, *abuzul psihologic* – 156 de cazuri, *neglijarea copiilor* – 65 de cazuri și *abuz sexual* – 171 de cazuri. Însă, conform *Studiul național privind situația copiilor aflați în dificultate și a copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare, din 2012 realizat de echipa USM în colaborare cu MMPSF*, au fost identificate următoarele forme de manifestare a violenței asupra copiilor în dificultate (numărul total de copii în dificultate supuși interviului a fost de 62.811): *violența fizică* – manifestată prin *lovituri* – 11.808 cazuri depistate în familie, 2.512 cazuri depistate în mediul școlar, 1.884 cazuri depistate în societate; *violența fizică* manifestată prin *bătăi cu pumnii, picioarele sau alte obiecte* – 3.517 de cazuri depistate în familie, 565 de cazuri depistate în școală și 3.140 de cazuri în grupul de prieteni; *violența verbală* manifestată prin *batjocoră* – 5.967 cazuri depistate în familie, 11.934 cazuri în cercul de prieteni și 2.512 cazuri întâlnite în comunitate. Persistența numărului impunător de cazuri de manifestare a abuzului și violenței domestice împotriva copiilor conduce la formarea unor generații degradate și societăți bolnave.

În scopul elucidării *factorilor care determină apariția violenței domestice asupra copiilor și efectele manifestării abuzului pe termen scurt și lung din orașul Dondușeni*, a fost inițiată o cercetare sociologică calitativă, fiind aplicată metoda interviului cu experții. S-au realizat două interviuri cu experții (asistentul social și psihologul pentru minori) care au permis autorului să propună următoarea tipologie de factori dominanți privind manifestarea abuzului asupra copilului din or. Dondușeni:

1. **Factori economici:** sărăcia, lipsa unui loc de muncă și a surselor financiare: „*sunt familii în care nici mama, nici tata nu au un loc de muncă și*

pun copiii să cerșească, însă banii sunt folosiți pentru cumpărarea băuturilor alcoolice” (Interviul 1).

2. **Factori sociali:** statutul social (de vagabonzi, refugiați, foști deținuți), toleranța față de violență în familie asupra copiilor.

3. **Factori familiari:** familia neasigurată material, familie incompletă sau cu mulți copii, prezența în familie a unui membru bolnav psihic, factori specifici ce țin de cultură și religie, incompetență educațională etc.: *„recurg la actele violente în special persoanele care fie s-au obișnuit să folosească violența pentru rezolvarea conflictelor, fie sunt persoane dependente de alcool sau droguri, sau au însoțit de la familia de origine acest model de comportament” (Interviul 1).*

4. **Factori psihologici și consumul de substanțe toxice:** frustrarea, depresia, anxietatea, boli neuro psihice, abuz de droguri, alcool și alte substanțe toxice: *„în unele cazuri, părinții din cauza problemelor care le au sau a viciilor sociale de care sunt dependenți nu-și mai dau seama cum comunică cu copiii lor, că au o atitudine negativă față de ei, că nu se mai interesează de reușita acestora” (Interviul 2).*

5. **Factorii ce țin de personalitatea părinților:** părinți prea tineri, nepregătiți pentru viața de familie; părinți cu diverse patologii psihice, în stări critice (fie că au avut tentative de suicid; autocontrol redus și impulsivitate); părinți supraocupați; părinți cu experiență de educație intolerantă în familia părintească.; lipsiți de drepturile părintești: *Copiii văzând în primul rând violență în familie pot să însușească acest model și ulterior să-l folosească și la educarea copiilor lor” (Interviul 2).*

În concluzie, putem menționa că efectele pe termen lung ale manifestării violenței asupra copilului pot conduce la comportament autodestructiv, inadaptarea socială, apariția problemelor de relaționare, tendințe de agresivitate fizică sau verbală, creșterea șansei de a deveni delinvent spre maturitate, dezvoltarea fizică, emoțională, socială și educațională mult mai scăzută față de cei care nu sunt supuși acestui tratament, apariția dereglărilor psihice etc., ceea ce afectează negativ întreaga societate, determinând schimbări valorice la nivel social și dezvoltând noi principii violente de existență.

Bibliografie:

1. *Studiul național: Situația copiilor aflați în dificultate și a copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare.* Chișinău, 2012.
2. *Violența față de copii în Republica Moldova.* Chișinău: UNICEF, 2007.
3. *Analiza situației copiilor vulnerabili, expuși și discriminați.* Chișinău: UNICEF, 2011.
4. *Studiul privind siguranța copiilor online. La Strada.* Chișinău, 2011.

*Recomandat
Aliona CRISTEI, lector, magistru*

**ROLUL GRUPURILOR LOCALE DE LUCRU
ÎN CONSOLIDAREA MECANISMULUI DE REFERIRE
A COPIILOR SUB VÂRSTA RĂSPUNDERII PENALE
ȘI A CELOR AFLAȚI ÎN CONFLICT CU LEGEA
CĂTRE SERVICIILE COMUNITARE**

Sergiu OCERETNÎ, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Situația copiilor în conflict cu legea, în special a celor care ajung în penitenciare, reprezintă o preocupare majoră pentru Republica Moldova. Specialiștii au demonstrat că până și detențiile de scurtă durată influențează negativ la dezvoltarea ulterioară a copiilor, în sensul că îi stigmatizează, îi îndepărtează de familie/comunitate și le restrâng oportunitățile pentru educație. În plus, studiile denotă că foarte puțini copii dintre cei care petrec câțiva ani în detenție, adoptă un nou mod de viață, atunci când ajung la libertate [1, p.22].

În Republica Moldova, infracțiunile comise de copii reprezintă 6% din numărul total al infracțiunilor înregistrate, majoritatea dintre ele fiind determinate de lipsurile materiale. Cei mai mulți dintre adolescenții care încalcă legea sunt băieți cu vârste cuprinse între 14-17 ani. Situația la zi ne permite să determinăm profilul copilului înainte de plasare în detenție. Astfel, acești copii, în mare parte, abandonează școala, o parte au fost fără adăpost sau au părăsit familia, au fost victime ale abuzului sau neglijării părinților, unii fiind abandonați de ei.

Începând cu luna ianuarie 2007, în cadrul Ministerului Justiției a fost creată Direcția Probațiune, în cadrul căreia consilierii de probațiune administrează cazurile copiilor condamnați la pedepse alternative detenției.

Conform datelor statistice ale DIP, la 01.01.2013 în Penitenciarul nr.2 Lipcani erau 81 de copii minorii, cu 21,3% mai puțin față de aceeași perioadă a anului trecut, 2012 [2].

În consecință, vom menționa că, în pofida tuturor eforturilor depuse, rezultatele încă nu sunt suficiente. Până în momentul de față în Republica Moldova nu există un sistem de justiție adecvat necesităților copiilor victime sau martori ai infracțiunilor care în cadrul proceselor penale nu sunt bine protejați; practicile de implementare a măsurilor extrajudiciare de soluționare a cauzelor cu implicarea copiilor nu sunt dezvoltate, sistemul de probațiune juvenilă nu asigură servicii eficiente pentru copii; condițiile de detenție a copiilor nu sunt adaptate la necesitățile acestora; sistemul de colectare și analiză a datelor privind copiii care intră în contact cu sistemul de justiție nu asigură monitorizarea și evaluarea situației copiilor și protecția drepturilor acestora. Conexiunea dintre sectorul justiției și serviciile sociale comunitare pentru copii este slab dezvoltată, iar asistența și readaptarea în comunitate a copiilor care au încălcat legea sunt insuficiente. La fel, nu există instituții specializate:

complete de judecători, procurori sau avocați, specializate în cauze care implică minori.

Ca urmare, Institutul de Reforme Penale (IRP este o Asociație obștească, care are misiunea de a contribui la respectarea drepturilor omului prin reformarea sistemului de justiție penală și susținerea inițiativelor comunitare) a inițiat, cu suportul UNICEF–Moldova, proiectul „**Better protection and support of the children by the justice system. Diversion in children cases**”. Obiectivul major al proiectului se referă la protecția și asistența copiilor sub vârsta răspunderii penale și a celor în conflict cu legea, în vederea excluderii acestora, cât de curând posibil, din sistemul de justiție, atunci când legea prevede, precum și referirea lor către serviciile din comunitate (**Dejudiciarizarea**).

Implementarea proiectului cuprinde 5 regiuni ale Republicii Moldova: Orhei, Căușeni, Ungheni, Leova și mun. Bălți cu desfășurarea în perioada octombrie 2012-decembrie 2014.

În lunile de start ale proiectului, Institutul de Reforme Penale a identificat și consolidat Echipele Locale de Lucru prin organizarea a 5 mese rotunde.

Principalele obiective ale Grupului de Lucru sunt:

- determinarea situației la nivel local privind situația copiilor sub vârsta răspunderii penale și a celor în conflict cu legea,
- colaborarea instituțiilor locale pentru identificarea, protejarea și asistarea copiilor sub vârsta răspunderii penale și a celor în conflict cu legea;
- consultarea actelor normative, practicilor privind responsabilitățile fiecărui membru al Grupului de Lucru în procesul de referire;
- elaborarea strategiei de conlucrare la nivel local privind identificarea cazurilor, acordarea asistenței, protecției, determinarea serviciilor necesare și referirea către acestea.

În cadrul ședințelor, Grupurile de Lucru vor identifica specialiști la nivel raional/municipal (psihologi, pedagogi), care vor fi capabili să elaboreze programe psihosociale pentru copiii sub vârsta răspunderii penale și a celor aflați în conflict cu legea.

În concluzie, ținem să menționăm că proiectul dat contribuie la consolidarea capacităților autorităților publice în fortificarea mecanismului de referire a copiilor sub vârsta răspunderii penale și a celor în conflict cu legea.

Referințe:

1. *Respectarea drepturilor minorilor în locurile de detenție: Raport de monitorizare. UNICEF, IRP. Chișinău, 2005.*
2. <http://www.penitenciar.gov.md/ro/Statistic.html>

*Recomandat
Stela MILICENCO, dr., conf. univ.*

INCLUZIUNEA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI FIZICE ÎN CÂMPUL MUNCII – REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Olga CERNEI, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

În Republica Moldova, încadrarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități este menționată ca o prioritate în toate documentele de politici publice. Care este însă realitatea încadrării în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități? Care este atitudinea angajatorului cu privire la angajarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități? Care sunt piedicile ce minimalizează șansele persoanelor cu dizabilități de a fi angajate?

Conform prevederilor art.43 al *Constituției Republicii Moldova*, fiecărei persoane îi este garantat dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, precum și la condiții echitabile de muncă. Cu referire la persoanele cu dizabilități, evidențiem că odată cu ratificarea *Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități* și intrarea în vigoare a noii *Legi a RM privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități*, Republica Moldova și-a reafirmat aspirațiile de garantare a dreptului la muncă acestei categorii de persoane.

Prin prezenta publicație, am încercat să răspundem la câteva din întrebările cu care se confruntă persoanele cu dizabilități, precum și angajatorii în asigurarea accesului la un mediu profesional incluziv al persoanelor cu dizabilități fizice. În acest sens, au fost analizate datele diverselor studii realizate în acest domeniu. Conform datelor studiului prezentat de IDIS Viitorul despre accesul la muncă a persoanelor cu dizabilități în 7 țări europene – Suedia, Luxemburg, Norvegia, Olanda, Polonia, România și Republica Moldova, s-a demonstrat că RM se plasează pe ultimul loc, înregistrând doar 10% de persoane cu dizabilități angajate, cel mai înalt nivel de ocupare înregistrează Suedia, cu 50% din numărul persoanelor cu dizabilități angajate.

Pentru realizarea studiului au fost chestionate 40 de instituții și angajatorii au recunoscut că persoanele cu dizabilități sunt discriminate la angajare. 13% din respondenți au afirmat că persoanele cu dizabilități sunt respinse la interviul de angajare. Din 40 de angajatori care au fost contactați pentru chestionar, au răspuns doar 15. Fapt care a arătat din start indisponibilitatea unor angajatori de a discuta despre această temă [1].

Potrivit unui alt studiu realizat de Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități, principalele motive din care patronii refuză să angajeze persoanele cu nevoi speciale sunt: lipsa infrastructurii speciale a locurilor de muncă, necorespunderea aspectului fizic cu serviciul oferit, lipsa experienței profesionale a persoanei cu dizabilități, lipsa încrederii în calificarea persoanei cu dizabilități, gradul I și II menționat în certificatul de invaliditate [2].

Legea privind incluziunea persoanelor cu dizabilități nr.60 din 30.03.2012 prevede că plasarea în câmpul muncii se realizează fără discriminare. De asemenea, documentul obligă prin art.34 conducătorii firmelor sau instituțiilor

cu cel puțin 20 de lucrători să angajeze persoane cu dizabilități într-un procent de cel puțin 5 la sută din numărul total de salariați. Întreprinderile sunt obligate să asigure o adaptare rezonabilă a locurilor de muncă pentru persoanele cu nevoi speciale și să procure echipament special [3]. Toate sunt bune și frumoase doar pe hârtie, fiindcă în realitate, prevederile legale de incluziune în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități nu funcționează.

Intervievând persoane cu dizabilități, care au încercat a se angaja în câmpul muncii, am constatat că aproape toate au fost refuzate în mod foarte politic, aducându-se argumente că nu sunt compatibile cu serviciul oferit.

La întrebarea „Care a fost motivul refuzului de a fi angajat/ă în câmpul muncii enunțat de angajator?”, unul dintre intervievați a menționat: „*Că nu am să fac față cerințelor, este nevoie de multă mișcare, repede încolo, repede înapoi, am să obolesc repede și nu am să mă descurc, eu având o dizabilitate locomotorie...(am dorit să mă angajez ca asistent social)*”, al doilea interviuat a răspuns: „*Mi s-a argumentat că Biblioteca are așezate cărțile pe rafturi înalte și eu nu voi fi capabilă să ajung cărțile de sus, trebuie să urc trepte, dar având o dizabilitate locomotorie e riscant*”.

La întrebarea „Care a fost reacția angajatorului în momentul când a văzut că sunteți o persoană cu dizabilități fizice?”, interviuatul a răspuns: „*Managerul deodată cum m-a văzut, mi-a reproșat: de ce nu ați indicat în CV că aveți o dizabilitate?...*”

În urma interviurilor realizate, a sintezei studiilor efectuate în domeniu, privind angajarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii, propunem următoarele recomandări:

- Implicarea mai activă a angajatorilor în procesul de încadrare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități.
- Dotarea instituțiilor publice, transportului public și locurilor de muncă cu rampe de acces, accensoare speciale etc.
- Informarea atât a persoanelor cu dizabilități, cât și a angajatorilor despre drepturile și obligațiile acestora în procesul de angajare, prin intermediul consilierii profesionale, campaniilor de informare etc.
- Constrângerea angajatorilor de a respecta legea, prin aplicarea diverselor amenzi, în cazul în care a fost discriminată o persoană cu dizabilități la angajare.

Referințe:

1. Incluziunea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii – realități și perspective. *Monitorul Social*. Chișinău, 2012, nr.16.
2. <http://advocacy.md>.
3. Legea nr.60 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități din 30.03.2012. *Monitorul Oficial al RM*, nr.155-159 din 27.07.2012.

*Recomandat
Aliona ONOFREI, dr., conf.univ.*

VIOLENȚA ÎN FAMILIE ȘI TRAFICUL DE FEMEI: PROBLEME DE CAUZĂ ȘI EFECT

Lilia TÎMBUR, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Suntem în mileniul al treilea, mileniu în care nimic nu mai este imposibil și nimic atât de nou. Cu toții suntem martorii unui progres în domeniu științei, tehnologiei, culturii etc. În pofida acestui fapt, trebuie să recunoaștem că omenirea nu s-a debarasat de viciile sale ce vin dintr-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat: violența în familie (în special, față de femei și copii), sclavia, într-o formulă mai recentă – traficul de ființe umane. Putem spune că lumea a evoluat, dar problemele grave rămân primitive.

Violența în cadrul familiei este o problemă actuală pentru majoritatea țărilor lumii, inclusiv pentru Republica Moldova. Există puține date oficiale care să indice proporțiile reale ale acestui fenomen, fapt datorat ratelor nesențificative de raportare a cazurilor. Violența în familie este tradițional acceptată și, de cele mai multe ori, are loc în „intimitatea” casei, camuflată și deghizată prin intermediul multor reprezentări greșite despre rolul tradițional al bărbatului și al femeii în familie și în societate. Deseori violența în familie apare ca urmare a lipsei de cultură, a percepției eronate a valorilor familiale și sociale sau a neglijării lor [1].

De obicei, problema violenței familiale și cea a traficului de ființe umane sunt prezentate separat atât în presă, cât și în cadrul studiilor științifice. După părerea noastră, aceste fenomene trebuie cercetate într-o conexiune reciprocă. Violența în familie și traficul de ființe umane afectează atât bărbații, cât și femeile, indiferent de vârstă, apartenență etnică sau afiliere religioasă, aceste probleme afectează totuși în mod disproporționat femeile din Moldova. O pătrime dintre femeile din Republica Moldova sunt victime ale violenței în familie; 80-90% dintre acestea sfârșesc prin a fi traficate, în mare parte, pentru exploatare sexuală [2].

Întru argumentarea acestei ipoteze, au fost intervievați trei specialiști care activează de minim doi ani în cadrul Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”. Specialiștii intervievați recunosc *femeia-victimă* chiar de la primul contact, descriind-o ca fiind fricoasă (dependentă de agresor), umilită și nehotărâtă. Indiferent dacă sunt conștiente sau nu de ceea ce li se întâmplă, femeile care tolerează agresiunea și supunerea argumentează că acceptă această situație, „*pentru că așa este felul lor de a fi*” sau „*de dragul copiilor*.”

Pe parcursul anilor de activitate a Centrului Internațional „La Strada”, specialiștii de aici au avut nenumărate motive de a se convinge că traficul de ființe umane se află într-o legătură direct proporțională cu violența în familie, însă „*este foarte greu de estimat sau de colectat date despre situația reală referitor la câte femei sunt afectate de violență în familie și din acest motiv*”

cad pradă traficantilor, deoarece nu există o statistică unică (nemaivorbind de una la nivel național), fiecare organizație făcând trimitere fie la cifrele proprii (având ca sistem de referință beneficiarele cărora le-au acordat asistență), fie la unele sondaje de opinie” (I_1). Concluzia generală pe care o putem desprinde este că „violența în familie este una din cauzele ce facilitează amploarea și dinamica traficului de femei. (I_2).

La întrebarea „De ce o femeie agresată este mai ușor traficată?”, cei trei specialiști intervievați au vorbit despre vulnerabilitatea femeii, lipsa stimei de sine (autoevaluarea scăzută), situația deplorabilă în care se află într-o anumită etapă a vieții și despre ușurința cu care aceste femei se pot lăsa manipulate.

De asemenea, mai multe cercetări întreprinse de Centrul „La Strada” ne demonstrează că lipsa înțelegerii reciproce a partenerilor în cuplu sau prezența violenței psihologice ori fizice este unul dintre factorii declanșatori în decizia de a pleca peste hotare și, implicit, un risc în plus de a nimeri în capcanele traficantilor. Femeile acceptă cu ușurință propunerea de a pleca peste hotare adesea și din disperare – ele părăsesc țara în speranța unei schimbări în bine, dar ajung să nimerească în rețelele sclaviei „moderne” [3].

În urma interviurilor realizate, a multiplelor materiale studiate, în încercarea de a preveni și combate aceste fenomene (violență și trafic de ființe umane), pot fi propuse următoarele recomandări:

- Desfășurarea cercetărilor aprofundate în regim continuu, ceea ce ar permite ajustarea politicilor și strategiilor de contracarare a violenței în familie și drept rezultat al traficării femeilor.
- Desfășurarea unor campanii masive de sensibilizare a publicului larg, care ar schimba atitudinea populației față de problema dată și mai ales atitudinea factorilor de decizie.
- Crearea unor programe speciale privind cultivarea unui mod de viață nonviolent în cadrul curriculumului preuniversitar și universitar.
- Organizarea campaniilor de sensibilizare, orientate spre schimbarea atitudinii victimei față de propria persoană, cultivarea încrederii în sine și încurajarea adresării la prestatorii de servicii specializați.

Referințe:

1. BULGARU, M. *Aspecte teoretice și practice ale asistenței sociale*. Chișinău: CE USM, 2003, p.316.
2. BENIGNI, E. *Traficul de ființe umane și egalitatea genurilor în Moldova: acte normative actualizate*. Chișinău: Ed. „Elena-V.I.” SRL, 2011, p.5.
3. Raport „Evaluare rapidă privind problema violenței în familie în Republica Moldova”. Centrul Internațional „La Strada”, 2007, p.3.

*Recomandat
Aliona ONOFREI, dr., conf. univ.*

OPTIMIZAREA INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN REPUBLICA MOLDOVA: ASPECTE ECONOMICE ȘI SOCIALE

Anastasia PETROV, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Starea tehnică a instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, baza materială, dotarea încăperilor și condițiile existente în cadrul acestor instituții reprezintă o problemă actuală pentru Republica Moldova. O mare parte din clădiri sunt deteriorate, școlile nu dispun de sisteme de încălzire centralizată și facilități sanitare adecvate. Numărul cadrelor didactice s-a diminuat de la 42,4 mii în anul 2000-2001 la 37,4 mii în anul 2010/2011, iar numărul cadrelor didactice de vârstă pensionară a crescut de la 6,6% în anul de studii 2001/2002 la 19,6%, în anul de studii 2010/2011. Din cauza condițiilor inadecvate ale infrastructurii școlare și a salariilor mici, numărul tinerilor specialiști care se angajează este nesemnificativ.

De la începutul anului de studii 2012-2013 au fost optimizate 110 instituții de învățământ preuniversitar de pe tot teritoriul țării, 57 de școli au fost închise, din necesitatea „eficientizării și optimizării cheltuielilor”. Astfel, copiii din aceste instituții frecventează școli din alte localități.

Desființarea școlilor mici va continua și în următorii ani în cadrul procesului de optimizare promovat de Ministerul Educației. În prezent, Republica Moldova alocă 9% din PIB pentru educație, mai mult decât în țări ca SUA sau Canada.

Dacă în anul de învățământ 2005-2006 în 1.558 de școli din republică învățau 519.027 de elevi, în anul de învățământ 2010-2011 în 1.489 de școli învățau 396.488 de elevi, mai puțin cu 122.539 de elevi.

Optimizarea este un proces promovat din considerente economice. Managerii instituțiilor evidențiază că anume acest criteriu este unul de bază din cauza căruia instituțiile sunt închise „...învățau 54 de elevi, deși clădirea este prevăzută pentru un număr de zece ori mai mare...”(IA_1). Întreținerea unei clădiri întregi pentru un număr mic de elevi este irațională și organizarea unor clase comune este în detrimentul elevilor.

După reformarea unor instituții și lichidarea celor cu număr mic de elevi, școlile s-au ales cu un buget mult mai mare cu ajutorul căruia pot să acopere necesitățile: „*Bugetul pentru un copil este de 5021 de lei pe an și este suficient pentru a asigura transportul copiilor care vin din alte localități. Cheltuiim 10.000 de lei lunar pentru transport. Cu toate acestea, am reușit și să economisim, astfel că am cumpărat mobilier și un boiler pentru a avea apă caldă pe timp de iarnă*” (IA_2). Unii manageri chiar reușesc să facă unele economii, astfel încât să poată crea condiții mai bune în cadrul instituției.

Lichidarea școlilor în unele localități ar genera probleme în ceea ce privește absenteismul școlar, în special acest fapt se poate acutiza în localitățile

rurale. Dacă în orașe distanță dintre școli nu este semnificativă și copilul fără greutăți poate ajunge cu transport public la instituția de învățământ, atunci în mediul rural copii din sate vecine uneori trebuie să petreacă ore până a ajunge la școală și acest fapt reprezintă o încercare serioasă pentru ei. Absenteismul, inclusiv abandonul școlar poate fi generat și de faptul că elevii nu se pot adapta rapid la alt colectiv de copii, alte condiții, cerințe: „*Mulți copii din familiile afectate de sărăcie, cele dezorganizate sau copiii lăsați în grija rudelor pur și simplu nu vor să meargă la școală...*” (IA_3).

Până la reforma în sistemul de învățământ, frecvența în mediul rural era cu mult mai slabă decât în mediul urban, aceasta fiind datorată muncilor în câmp, lipsei părinților etc., dar odată ce școala nu va mai fi aproape de casa copilului, atunci riscăm să ne trezim cu un indicator al absenteismului școlar care va fi în continuă creștere.

Pe lângă dificultățile care apar din partea nedorinței copiilor de a merge la o școală nouă, unii părinți se opun reformei și nu permit copiilor să frecvențeze o altă școală. Primul argument al părinților nonconformiști ar fi depărtarea mare a școlii de casă, al doilea – cheltuieli mai mari pentru întreținerea copilului.

De când a început procesul de optimizare a instituțiilor de învățământ cadrele didactice din școlile mici au temerea că odată ce școala se va închide, își vor pierde locul de muncă – „*Am doi copii, soțul muncește cu ziua pe unde găsește de lucru. Banii pe care îi câștig sunt singura noastră sursă de venit. Dacă rămân fără loc de muncă, nu îmi imaginez cum ne vom descurca*” (IA_3). Este imposibil ca toate cadrele didactice să fie antrenate în activitatea școlii în care au fost orientați elevii instituției închise. Unii sunt angajați în școlile noi, însă din păcate majoritatea cadrelor didactice sunt nevoite să-și caute alt post de muncă, respectiv majoritatea percep închiderea școlii ca fiind moartea satului, deoarece școala este privită ca un pilon de bază pentru un sat, și respectiv, închiderea acesteia este în dezavantajul nu doar al cadrelor didactice, director, dar și în dezavantajul tuturor locuitorilor satului „*satul va pierde ... și singurul centru educațional și cultural din localitate*” (IA_3).

Cu toate acestea, optimizarea școlilor va continua și trebuie să ținem cont în cadrul acestui proces de necesitățile copiilor. În momentul în care elevii pot să primească o educație mai bună într-o altă școală și pentru aceasta sunt create condiții optimale, atunci trebuie să ne conformăm acestei realități și să ajutăm copiii să se integreze și să depășească problemele cu care se confruntă.

*Recomandat
Diana CHEIANU-ANDREI, dr., conf. univ.*

COMPORTAMENTUL CONSUMATORILOR DE AUTOMOBILE ÎN SOCIETATEA MOLDOVENEASCĂ DIN PERSPECTIVA TEORIEI FAPTULUI SOCIAL

Tatiana TABAC, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Explicarea fenomenelor sociale nu poate fi realizată în afara teoriilor de referință, care ghidează investigarea acestuia pe întregul traseu. Or, o abordare în afara acestora ar contribui la o explicare sumară. În științele sociale, cu referire la cercetarea faptului social se face apel la două perspective: cea a sociologului Em.Durkheim și cea a sociologului și psihologului G.Tarde, care permit o abordare complementară a faptului social.

Potrivit lui Em.Durkheim faptul social este „orice fel de a face, fixat sau nu, susceptibil să exercite asupra individului o constrângere exterioară” [1, p.47-48], fiind un mod de a gândi, de a simți și acționa impus subiecților fără voia lor și deseori se realizează fără ca aceștia să-i simtă coerciția. Drept urmare, faptele sociale sunt lucruri exercitate de către și asupra indivizilor prin constrângere, fiind exterioare acestora. Teoria asupra faptului social a fost dezvoltată ulterior de către G.Tarde, care identifică imitația ca fiind fapt social primar: „toate asemănările de origine socială sau constatabile în lumea socială, sunt efectul direct sau indirect al imitațiunii sub toate formele sale: imitație-obicei, imitație-modă, imitație-simpatie, imitație-supunere” [2, p.92]. În interpretarea lui G.Tarde faptul social este considerat ca fiind orice acțiune exercitată de către un individ, având drept model alt individ. Analiza acestor două perspective de abordare a faptului social ne permite să conchidem că în timp ce pentru Em.Durkheim faptul social este văzut ca un mod de gândire și acțiune impus indivizilor de contextul social în care aceștia coabitează, atunci pentru G.Tarde imitația este premisa existenței faptului social.

În contextul celor expuse *supra*, scopul studiului dat este de a evidenția particularitățile de fapt social al comportamentului consumatorilor auto din societatea moldovenească contemporană. În vederea realizării studiului, ca teorii de referință au servit teoriile asupra faptului social dezvoltate de Em.Durkheim și G.Tarde, iar ca metode de culegere a datelor – interviul individual aprofundat. Culegerea datelor s-a realizat în luna martie 2013, fiind desfășurate 10 interviuri cu persoane ce dețin în proprietate unul și mai multe automobile, două dintre acestea conducând automobilul familiei, și nu unul personal.

În analiza comportamentului consumatorilor auto, este important de evidențiat motivația de a-și procura automobilul. Astfel, printre motivele de bază regăsim:

- *posibilitatea de a rezolva în tempouri rapide problemele apărute* („posibilitatea de-ați rezolva mai repede necesitățile” (I_2)),
- *comoditate* („să nu merg la rutieră și să mă calce toți pe picioare” (I_5)), („să nu stai prin vânt, prin ploaie și prin ninsoare” (I_1)),

– *deplasarea mai ușoară* („deseori trebuia la țară de dus, de adus ceva, câteodată bunicăi îi era rău și evident trebuia mașină” (I_6)).

Procurarea automobilului are loc în contextul unor circumstanțe obiective și exterioare participanților. Pentru unii participanți, achiziționarea automobilului a fost impulsivă de unii factori subiectivi, printre care *moftul personal* („păi ca orice flăcău, băiat visează la mașină, să aibă ... să mă plimb” (I_7)) sau *dorința părinților*. În contextul celor prezentate, putem menționa că preluarea unor modele perpetuate în societatea moldovenească și valorificarea acestora reprezintă un factor explicativ în analiza comportamentului consumatorilor auto, în special în cazul tinerilor.

În achiziționarea auto un rol important îl au persoanele apropiate, care dețin în proprietate un automobil. Unii participanți la studiu au realizat achiziționarea, imitând modelul de comportament al *prietenilor lor* („mult m-a influențat prietena mea, la moment ea avea Toyota Yaris, mic (...) și eu am influențat pe părinții mei. Noi mai ieșeam la plimbări (n.a.)...și așa s-a trezit dorința asta mare la mine, și eu m-am pus pe capul părinților că vreau și eu” (I_4)). Astfel, rezultatele atestă faptul că practicile de procurare a automobilelor nu sunt întâmplătoare, dar realizate în urma contactelor cu persoane influente și imitării comportamentelor acestora.

G.Tarde consideră imitația drept „ereditate socială”, deoarece are tendința de a se propaga prin idei și modele de acțiune: „Mi-aș lua și eu Mercedes, BMW, dar trebuie mai mulți bani ca să i-au mașină (ca și prietenul său – n.a.) din 2003” (I_1), prin credințe și dorințe: „Noi toți dorim mașini de clasă superioară, e comod și moale și să fim bengoși, dar pornind de la posibilitățile noastre” (I_5). În această ordine de idei, decizia de a-și procura automobil pentru unii dintre participanți a fost luată prin imitarea comportamentelor prietenilor, adaptând ideile, credințele, dorințele spirituale la posibilitățile materiale reale individuale. Astfel, condițiile sociale și resursele limitate determină practica procurării automobilului, în detrimentul aspirațiilor personale. În același context, procurarea automobilului constituie o necesitate, impusă individului de modul de viață și condițiile de trai existente.

Fiind privite ca niște structuri mentale, trebuințe, credințe sau idei propagate prin constrângere, se consideră că faptele sociale există odată ce acestea sunt cugetate sau reprezentate de către indivizi. În realitate, faptele sociale nu sunt atât de simple. Pentru a exista, acestea trebuie să aibă ca fundament o cauză care să producă un efect.

Referințe:

1. DURKHEIM, Em. *Regulile metodei sociologice*. Iași: Polirom, 2002.
2. BUZĂRNESCU, Șt. *Doctrină sociologică comparată*. Timișoara: de Vest, 2007.

Recomandat
Anastasia OCERETNÎ, dr., conf.univ.

ADMITEREA ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR: REALITĂȚI ȘI OPORTUNITĂȚI

Marina RUSU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Ritmul accelerat al schimbărilor din societatea contemporană și-a pus amprenta și asupra domeniului învățământului, aducând transformări importante în interiorul acesteia. În prezent, studiile superioare se bucură de o mare popularitate.

De ce să nu îmi continui studiile? Este o întrebare care și-o pune orice tânăr în prezent, din Republica Moldova. Fiecare tinde să fie o persoană cultă, erudită, iar aceste calități ne sunt cultivate încă de mici de grădiniță, școală, liceu, apoi spre maturitate de universitate.

Sistemul educativ din Republica Moldova în prezent are ca obiectiv, nu doar să implanteze valori morale și culturale, dar și să schimbe atitudini, comportamente, mentalități. Mai mult decât atât, tinerii de astăzi sunt proiectați să devină persoane independente, care să poată să se modifice în dependență de schimbările care au loc în societate. Sistemul educativ din Moldova implementează strategii educative, dezvoltând astfel niște mecanisme, care ajută la crearea unor obiective, norme de comportament în societate, valori naționale. În corelare cu aceste caracteristici sociale, tinerii își formează propriile concepții despre societatea ce îi înconjoară, capătă abilități de acomodare cu mediul. Importanța studiilor superioare este majoră.

Studiile îl ajută pe individ să se regăsească într-o lume bulversată. Pe lângă acest scop general al studiilor superioare, sunt și obiective care nu pot fi lăsate nicidecum în umbra și fără realizarea cărora societatea noastră și oricare alta ar rămâne în urma procesului de dezvoltare. Bineînțeles că e vorba de pregătirea noilor specialiști, care ulterior vor cerceta și descoperi noi domenii ale socialului, vor propune noi legități, noi teorii și într-un final vor veni cu explicații teoretice și practice ale multor fenomene care sunt încă necunoscute.

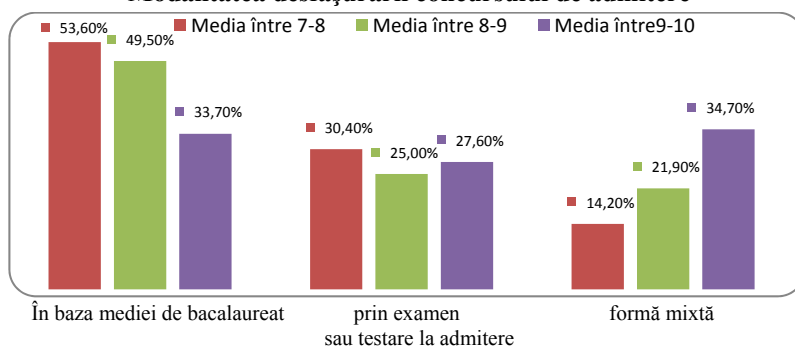
Realitatea însă din zilele noastre este una dură. Odată cu schimbările politice apărute în societatea noastră, a avut loc și schimbul de valori, norme, comportamente și atitudini. Studiile superioare au devenit pentru tineri ceva obișnuit. Este îmbucurător faptul că ele sunt accesibile pentru majoritatea tinerilor, dar s-a ajuns într-un moment în care studiile superioare sunt percepute ca fiind un lucru „la modă”, accentul nu se mai pune pe calitatea studiilor și nici pe o anumită specialitate dorită.

Datorită acestui fapt, ne-am propus să desfășurăm un mic studiu cu tema: „Admiterea în instituțiile de învățământ superior: realități și oportunități”. Scopul cercetării a fost de a determina problemele ce există în procesul de admitere în instituțiile de învățământ superior pentru a înainta unele recoman-

dări de eficientizare. Obiectivele cercetării au cuprins: (i) evaluarea modalităților de desfășurare a concursului de admitere, (ii) determinarea gradului de apreciere a procedurii de depunere a actelor la trei specialități concomitent în aceeași instituție de învățământ superior și nu în ultimul rând (iii) cunoașterea modalității preferate de depunere a actelor pentru a fi admiși în instituțiile de învățământ superior. Eșantionul studiului a cuprins 446 de studenți ai anului I de studii din 7 instituții de învățământ superior.

52 la sută dintre studenții chestionați preferă modalitatea de depunere a actelor la Comisia de admitere instituită în acest scop. Se atestă însă creșterea numărului celor care preferă modalitatea de depunere a actelor on-line – 45 la sută dintre studenți, alții 3 la sută optând pentru o altă formă. Marea majoritate a participanților la sondajul realizat, în special, cei cu media joasă, consideră depunerea actelor la trei specialități în cadrul aceleiași universități, o procedură eficientă de admitere, pentru că asigură șanse mai mari de continuare a studiilor, inclusiv la buget. Cei care consideră această modalitate ineficientă, argumentează continuarea studiilor la o specialitate aleatorie din cele trei, care nu întotdeauna place și în cadrul căreia studenții nu vor activa după finalizarea studiilor universitare. Pentru admiterea în baza mediei de bacalaureat optează preponderent studenții cu medii joase, cei cu medii înalte preferă alte forme (Fig.).

Modalitatea desfășurării concursului de admitere

Datele colectate relevă necesitatea unor schimbări în metodologia de admitere în instituțiile de învățământ superior: fixarea unor medii de trecere pentru a ridica prestigiul studiilor superioare, dezvoltarea serviciilor de ghidare în carieră, introducerea treptată a unor metode alternative de depunere a documentelor.

Recomandat:

Diana CHEIANU-ANDREI, dr., conf. univ.

SUICIDUL ÎN RÂNDUL ADOLESCENȚILOR: FACTORI DETERMINANȚI ȘI METODE DE PREVENȚIE

Olga CIUGUREANU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

În anul 2012, suicidul a devenit a zecea cauză de mortalitate pe plan mondial, constituind 1,5% din totalul deceselor. Suicidul reprezintă un comportament de risc crescut în rândul adolescenților. Federația Rusă ocupă, în prezent, primul loc în Europa la numărul sinuciderilor printre copii și adolescenți. În ultimii ani, numărul sinuciderilor și tentativelor de suicid au crescut cu 37%, relevă Rospotrebnadzor, indicând că aproape 800.000 de cazuri de sinucideri s-au înregistrat în perioada 1990-2010.

Statisticile mondiale arată că la fiecare 40 o persoană decedează recurgând la suicid, ceea ce înseamnă că cel puțin un milion de oameni mor din această cauză anual. Scopul acestei cercetări este elucidarea fenomenului de suicid din Republica Moldova și elucidarea factorilor care determină adolescenții să recurgă la asemenea fapte.

Actualmente, în Republica Moldova nu există cercetări fundamentale efectuate, care să ajute la organizarea profilaxiei comportamentului suicidal. Date statistice precise despre suicid, mai ales pentru categoria adolescenților, sunt greu de obținut.

Organizația Mondială a Sănătății definește adolescența ca fiind perioada dintre 10 și 19 ani. Dintotdeauna, adolescența s-a remarcat și s-a făcut cunoscută, în planul exprimării comportamentale, prin trăsăturile caracteristice ei: spontaneitate, nonconformism, criză de originalitate, dezvoltarea conștiinței de sine, afectivitate, curaj. În geneza suicidului se desprind un șir de factori, precum: medicali, biologici, sociali, personali.

În literatura de specialitate, comportamentul suicidal este abordat diferit. Persoanele care își iau singuri viața, o fac în moduri diferite și din diferite motive. Z. Freud [1, p.28] consideră că elementul central al comportamentului suicidal este dezechilibrul dintre pulsiunea auto și heteroagresivă, ori de câte ori pierderea unui obiect al dragostei, fenomen conștient, face ca ura, componența sa negativă și inconștientă să se elibereze și să se răsfrângă în Eu, astfel se capătă tendințe în autodistrugere.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică (BNS), mortalitatea populației din cauza sinuciderilor a fost în creștere în perioada anilor 2007-2010, de la 15,71 cazuri în anul 2007 la 18,98 de cazuri la 100.000 de locuitori în anul 2010. În funcție de gen, cazurile de suicid sunt mai frecvente în rândul bărbaților decât a femeilor, inclusiv și în rândul adolescenților (a se vedea Tab.1).

În perioada anilor 1995-2000, cele mai frecvente cazuri de suicid printre minorii din Republica Moldova au fost intoxicarea cu medicamente la fete și tăierea venelor la băieți. În anii 2000-2009, datele MAI relevă influența mass-

media și a modelului social (transmiterea informației), prevalarea intoxicației cu medicamente și spânzurarea [2, p.20].

Tabelul 1

Ratele mortalității din cauza sinuciderilor pe sexe, medii și grupe de vârstă la 100.000 de locuitori de vârstă și sexul respectiv

	2009		2010		2011	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Total decedați dintre care	32,43	5,13	33,80	5,25	25,12	3,90
În mediul urban	22,33	4,09	23,15	4,08	15,34	3,56
În mediul rural	39,31	5,89	41,09	6,10	31,84	4,14
Din numărul total decedați pe vârste						
Sub 20	2,37	1,81	4,00	1,63	5,70	1,44
20-24	24,71	2,83	18,28	4,01	19,86	1,17
25-29	24,05	1,96	22,68	1,90	17,20	3,68
30-39	40,41	5,92	35,82	5,02	26,86	1,88
40-49	54,52	7,25	59,18	7,89	42,78	5,69
50-59	69,88	8,72	75,99	5,57	48,62	7,68
60-64	42,72	6,78	44,23	10,88	28,88	3,23
+65 ani	35,17	7,50	43,23	10,27	29,37	6,76

Conform Direcției municipale pentru protecția drepturilor copilului, numărul copiilor sinucigași pentru anii 2007- 2012 (5 luni) este în creștere (Tab.2).

Tabelul 2

Numărul suicidelor în rândul copiilor, anii 2007-2012, persoane

Anii	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr. cazuri	15	18	9	17	17	9

Totodată, tentativele de suicid sunt până la 20 de ori mai frecvente, decât sinuciderea propriu-zisă. Statistic e demonstrat că persoanele care au avut cel puțin o tentativă de suicid, înregistrează un risc de repetare a tentativei, fapt ce relevă încă o dată, necesitatea unor măsuri de prevenire și profilaxie.

Referințe:

1. FREUD, S. *Dincolo de principiul plăcerii*. Ed. Jurnalul literar, 1992.
2. SAVCA, L. *Profilaxia comportamentului suicidar la minori. Psihologie*, 2009.

Recomandat

Diana CHEIANU-ANDREI, dr., conf. univ.

MODELE APLICATE ÎN CERCETAREA STILULUI DE VIAȚĂ

Carolina GURĂU, *Facultatea de Sociologie și Asistență Socială*

Conceptul de stil de viață este frecvent utilizat în științele sociale, căpătând mai multe valențe. Printre sociologii clasici care s-au preocupat de cercetarea tipurilor de comportament ale oamenilor, factorilor de constituire ale acestora, modurilor de gândire ale indivizilor și de organizarea societăților, se regăsesc M.Weber, G.Simmel, R.Merton și Th.Veblen. În studiile asupra acestei tematici, stilul de viață este tratat ca un set de modele de comportament stabile, reproductibile, a cărui transformare precede calea de la societățile arhaice, caracterizate de integritatea naturală a activității umane, la mai multe stiluri ale societăților moderne [1].

Cercetătorul H.P. Muller consideră stilurile de viață ca fiind „modele structurate spațio-temporal de conducere a vieții, care depind de resursele materiale și culturale ale familiilor și de acțiunile valorice orientate. Resursele circumscriu șansele de viață, precum și posibilitatea de opțiuni și alegeri; forma gospodăriei și familiei desemnează unitatea de viață, de locuire și consum; în sfârșit, acțiunile valorice orientate definesc țelurile în viață predominante, marchează mentalitatea și își găsesc expresia într-un habitus specific” [2, p.464-465].

Conform cercetătorilor L.Sjöberg și El.Engelberg stilul de viață poate avea cel puțin trei înțelesuri diferite, incluzând: valorile exprimate de o persoană, făcându-se referire la un număr limitat de dimensiuni fundamentale (libertate, dreptate, egalitate); un grup sau o gamă de atitudini, opinii, interese și activități; „tipare de comportament” propriu-zise. Analiza definițiilor date stilului de viață ne permite să conchidem că acesta se referă la individ privit ca un întreg, în interacțiune cu mediul său specific, astfel că stilul de viață poate reprezenta tiparul vieții individului ce se exprimă prin interese, opinii, atitudini.

În cercetarea ca fapt social al stilului de viață, au fost aplicate diverse metodologii, una dintre acestea fiind metoda VALS, aplicată de către Stanford Research Institute's Values and Lifestyle. Conform acestei metode, oamenii achiziționează anumite produse și servicii, căutând experiențe care se ridică la nivelul preferințelor sale caracteristice. Ei sunt influențați de astfel de *motivații primare*, cum ar fi idealurile sau exprimarea sinelui. Pe lângă motivație, cealaltă dimensiune a tipologiei VALS este reprezentată de *resurse*. Tendința indivizilor de a consuma bunuri și servicii merge dincolo de vârstă, venit și educație până la valori, precum încrederea de sine, inteligența. Cercetarea efectuată prin metoda VALS, care a utilizat un chestionar cu 800 de întrebări, a permis determinarea a 9 grupe distincte de consumatori, din punctul de vedere al stilului de viață: *supraviețuitorii*, persoane dezavantajate ce au tendința de a fi depresive sau retrase; *luptătorii*, încearcă din răspuțeri să scape de sărăcie; *atașații*, persoane obișnuite, conservatoare și nostalgice; *emulii*, vor „să ajungă cineva”, sunt ambițioși și au conștiința statutului

social; *realizatorii*, lucrează în cadrul sistemului, sunt liderii națiunii și au un trai bun; „*eu însuși*”, persoane tinere și preocupate de propria persoană; *experimentalistii*, persoane care doresc să experimenteze direct toate aspectele vieții și au o viață interioară foarte bogată; *conștienții sociali*, doresc să îmbunătățească societatea și condițiile de viață, având un pronunțat simț al responsabilității sociale; *integrații*, persoane ce au atins maturitatea psihologică și au reușit să îmbine normele interioare cu cele exterioare.

Una dintre cele mai reprezentative cercetări în domeniul stilului de viață este cea realizată de agenția de cercetare RISC din Paris, care a identificat șase stiluri de viață prin corelarea indicatorilor, precum: caracteristicile demografice, sociale, culturale ale populației, diverse activități reprezentate de sport, timp liber și comportamente față de mass-media. Astfel, studiind stilul de viață în 12 țări europene și în SUA, Canada și Japonia, cercetătorii agenției RISC au identificat cele șase tipuri, după cum urmează: *tradiționalistul*, care este o persoană influențată de cultură, de situația economico-socială a propriei țări și de tradițiile acesteia; *omul legat de casă*, persoana atașată profund de copilăria și de originile sale, este mai puțin preocupat de siguranța materială și încearcă să stabilească relații călduroase cu ceilalți și simte nevoia de a se atașa de mediul social; *raționalistul* poate face față ușor situațiilor neprevăzute prin disponibilitatea de a-și asuma riscuri și a începe noi inițiative; *iubitul de plăceri*, persoana pentru care experiențele senzuale și emoționale sunt cele mai importante, preferă să facă parte din grupuri ce nu sunt structurate ierarhic și în care nu există lideri sau procese formale de luare a deciziilor; *luptătorul* dorește să își organizeze singur viața și este caracterizat prin atitudini și valori care stau la baza dinamicii sociale; „*cel care stabilește tendința*” preferă spontaneitatea în schimbul procedurilor formale și nu simte nevoia să își demonstreze abilitățile, este mai individualist decât luptătorul și preferă structurile sociale neierarhizate.

Modele de cercetare prezentate permit încadrarea populației în diverse categorii, fapt ce permite o analiză mai amplă a modului de organizare a vieții. Concluzionând, menționăm că stilul de viață este modalitatea prin care individul alege să își trăiască viața, formându-se în timp, odată cu dezvoltarea personală. De-a lungul vieții suntem părtașii mai multor stiluri de viață care se formează sau se adoptă în funcție de diferitele etape ale vieții: copilărie, adolescență, maturitate, astfel că nu putem menționa că unui om îi este specific un anumit stil de viață permanent.

Referințe:

1. ТАИРОВА, Н.Р. *Практики конструирования стилей жизни студентов в провинциальных вузах России*. Ростов на Дону, 2009.
2. ROTARIU, T.; ILUȚ, P. *Sociologie*. Cluj Napoca: Mesagerul, 1996.

*Recomandat
Anastasia OCERETNÎI, dr., conf.univ.*

ROLUL BISERICII ÎN PROMOVAREA ASISTENȚEI SOCIALE

Octavian MOȘIN, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Când vorbim de asistența socială contemporană spunem că aceasta își are rădăcinile în Biserică, prin care mereu a primit vlagă și plenitudine. Un exemplu clasic este Sfântul Vasile cel Mare (330-379), vestit prin întemeierea și organizarea mai multor instituții sociale, fiind prezentat astfel: „Sfântul Vasile a fost pentru toți un fel de lege a virtuții și a fost mai presus de trup, chiar înainte de a se muta din această viață; a preamărit virtutea și a urgisit viciul, avea farmec la povestit și știa să educe pe alții chiar când glumea, mostra cu blândețe, dar nu ducea blândețea până la sălbăticie și nici indulgența până la slăbiciune; într-un cuvânt, frumusețea lui Vasile a fost virtutea lui, a fost vorbirea lui despre Dumnezeu, mersul lui în continuă înaintare, care, prin urcări treptate, l-a înălțat până la Dumnezeu” [1].

Lucrarea caritativă a Marelui Vasile a fost continuată în Biserică. În secolele ce au urmat, Biserica era unica instituție ce avea în grija ei toate formele de asistență socială. Mai întâi, ele au fost întrerupte de revoluția franceză, când averile Bisericii au fost confiscate, întrerupându-se astfel continuitatea acțiunilor filantropice. Apoi, odată cu secularizarea, urmează laicizarea instituțiilor statului, iar regimul ateu din sec.XX interzice Bisericii desfășurarea acestei activități.

Însă separarea Bisericii de viața cetățeanului este imposibilă. Deși statul reglementează această separare prin legi coercitive, viața cetățeanului este mai departe dominată de legile morale ale Bisericii, iar rolul Bisericii nu poate fi înlocuit” [2].

Astăzi prin *asistență socială* se înțelege un ansamblu de instituții, programe, activități profesionalizate și servicii specializate de protejare a persoanelor, grupurilor, comunităților, cu probleme speciale, aflate în dificultate, care din diverse motive nu au posibilitate de a realiza prin mijloace și eforturi proprii un mod normal, decent de viață. În acest context, asistența socială oferă sprijin pentru satisfacerea nevoilor umane, creșterea demnității și a capacității de autodeterminare a persoanelor asistate.

Biserica, deși a rămas în acțiune doar cu latura sa duhovnicească, încearcă să o revigoreze pe cea a asistenței sociale. Or, categoriile de beneficiari ai asistenței sociale sunt și ai Bisericii: familiile sărace, minorii delincvenți, cuplurile dezorganizate, șomerii, tinerii neintegrați, persoanele dependente de alcool, droguri și de alte vicii, cei cu deficiențe de sănătate, copiii abandonați, vagabonzii, bătrânii neajutorați ș.a.

Principiul creștin este dragostea, care este trăită ca jertfă pentru Dumnezeu și cei din jur. Numai un creștin îmbisericit, trăitor conform moralei divine, poate deveni un autentic asistent social. Numai prin prisma valorilor creștine

omul face totul din dragoste față de aproapele. Iar credința în Dumnezeu se manifestă prin grija și atitudinea față de cei din jur: „Iubește pe aproapele ca pe tine însuși” (Galateni 5, 14), căci nimeni nu poate să-l iubească pe Dumnezeu înainte de a-și iubi aproapele: „Iubiților, să ne iubim unul pe altul, pentru că dragostea este de la Dumnezeu și oricine iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu. Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire... Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească. Și această poruncă avem de la El: cine iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său” (I Ioan 4, 7-8, 20-21).

Trebuie să recunoaștem că la etapa actuală asistența socială este una dintre premisele ce asigură bunul mers al societății democratice, deoarece reprezintă un model specific de protejare socială a oamenilor și a drepturilor lor. „Însă asistența socială realizată fără un sentiment de compasiune și dragoste față de aproapele este seacă în esență. De aceea, trebuie să existe o strânsă colaborare între specialiștii de profil și Biserică, pentru ca terapia socială, fiind înduhovnicită, să aibă cele mai bune efecte” [3].

Urmează o nouă etapă: să creștem și să educăm o generație nouă de asistenți sociali, cu valori și verticalitate creștine, pentru care acest domeniu ar fi nu atât o sursă de existență, cât o chemare firească a sufletului de a iubi jertfelnic: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii (apropiații, semenii) săi” (Ioan 15, 13).

Bibliografie:

1. P.S.B., vol.17, Sf. Vasile cel Mare, Scrieri. București: Editura I.B.M.B.O.R., 1986, p.29.
2. VULCĂNESCU, M. *Bunul Dumnezeu cotidian: Studii despre religie*. Ed. îngrijită de Marin DIACONU. București: Humanitas, 2004, p.344.
3. Prot. MOȘIN, O.; CIURAC, A. *Implicarea Bisericii Ortodoxe în depășirea problemelor sociale* (ghid de aplicare practică pentru slujitori și teologi). Chișinău: Tipogr. „Sibis-Grafica” SRL, 2009, p.6.

*Recomandat
Aliona ONOFREI, dr., conf. univ.*

DREPT

<i>Inessa GHERMAN</i> Răspunderea juridică civilă.....	3
<i>Veaceslav BOTNARI</i> Aprecierea termenului rezonabil – RM vs CtEDO.....	5
<i>Gheorghe RENIȚĂ</i> Practicarea ilegală activității de întreprinzător și escrocheria: probleme de încadrare derivate din complexitatea delimitării art.241 și art.190 CP RM.....	7
<i>Mariana SACARA</i> Vătămarea sănătății vs lezarea integrității corporale: impactul disocierii terminologice.....	9
<i>Ana-Maria NISTOR</i> Respectarea standardelor unui proces echitabil și a drepturilor corespunzătoare ale părților în cadrul proceselor judiciare.....	11
<i>Mihail CEBOTARI</i> Admisibilitatea înregistrărilor audio/video administrate prin martori anonimi în procesul penal.....	13
<i>Anna GORDEA</i> Expertiza stărilor afective în procesul penal	15

ȘTIINȚE ECONOMIE

<i>Maria CEBAN</i> Finanțarea învățământului superior în Republica Moldova: tendențe și perspective.....	17
<i>Daniela GLODEANU</i> Formarea continuă pe piața muncii în viziunea angajatorului (Cazul Republicii Moldova).....	19
<i>Maria BANARI</i> Parteneriat public-privat – modalitate de eficientizare a ipotecii (în baza municipiului Chișinău).....	21
<i>Olga SOROCOLETNII</i> Implementarea asigurărilor subvenționate în sectorul agrar ca metodă de minimizare a riscului în domeniu.....	23
<i>Silvia GROSU</i> Creditele pentru studenți.....	25
<i>Victoria STROGOTEANU</i> Bugetul în bază de programe și performanță în Republica Moldova	27
<i>Pavel MANJOS</i> Interdependența dintre nivelul de viață și datoria externă a statelor	29

<i>Melania LEFTER</i>	
Deficitul și datoria de stat a Republicii Moldova în contextul crizei financiare.....	31
<i>Екатерина МАЛКОВА</i>	
Перспективность инновационных кластеров.....	33
<i>Ana CHICU</i>	
Direcții de perfecționare a comerțului exterior pe piața Republicii Moldova.....	35
<i>Mihail PREGUZA</i>	
Miracolul economic al Germaniei și Japoniei.....	37
<i>Valentina CIOBANU</i>	
Proiect de finanțare internațională. Concept, etape și recomandări.....	39
<i>Luminița ȘERBAN</i>	
Brokerul – veriga principală în promovarea produselor de asigurare...	41
<i>Dmitri POPA</i>	
Importanța implementării strategiilor de marketing direct în activitatea departamentului de marketing al companiei.....	43
<i>Irina CĂRĂUȘ</i>	
Măsuri de eficientizare a activității întreprinderii în condiții de recesiune economică: exemplul Întreprinderii de Stat „Centrul de Expertiză și Evaluare”.....	45
<i>Anastasia OLOIERU</i>	
Executarea silită a obligațiilor fiscale.....	47
<i>Melania LEFTER</i>	
Rolul băncilor comerciale în crizele financiare.....	49
<i>Cristina BULIURCĂ</i>	
Gestiunea resurselor atrase în băncile comerciale.....	51
<i>Sabina CORNESCU</i>	
Paradisurile fiscale.....	53
<i>Victoria CIOBU, Dionisie ISAC</i>	
“Bio”-viitorul ne aparține!.....	55

RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE

<i>Victoria OSTAP</i>	
Tipurile de lideri în administrația publică centrală în 2013.....	57
<i>Victoria CIOBANU</i>	
Depolitizarea administrației publice centrale în contextul reformei sistemului administrativ din Republica Moldova.....	59
<i>Constantin BÎRCA</i>	
Raportul clasa politică–mase: indicator al nivelului de progres în Republica Moldova.....	61

<i>Ilie LEAHU</i>	
Alianțele politice – instrument de guvernare în condițiile Republicii Moldova.....	63
<i>Violeta LUCA</i>	
Influența mass-media asupra relației dintre putere și opoziție în condițiile Republicii Moldova.....	65
<i>Alexandrina BOTEZATU</i>	
Balcării de vest pe calea integrării europene: Dificultăți și rezultate...	67
<i>Татьяна ЧЕБОТАРЬ</i>	
Инновационный разрыв: проблемы для Республики Молдова.....	69

JURNALISM ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII

<i>Cristina GUREZ</i>	
Mass-media și crizele politice.....	71
<i>Maria GONȚA</i>	
Utilizarea rețelelor sociale în activitatea bibliotecii. Cazul bibliotecii municipale „B.P. Hasdeu”.....	73
<i>Ecaterina SCHERLET</i>	
Rolul culturii organizaționale în dezvoltarea competențelor și performanțelor profesionale. Cazul bibliotecii UPS „Ion Creangă”	75
<i>Silvia ZMUNCILĂ</i>	
Potențialul mass-media în crearea imaginii politice.....	77
<i>Mihaela POSTORONCĂ</i>	
Psihologia percepției publicității exterioare (out-door).....	79

ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

<i>Angela ZAHARCO</i>	
Studentul – subiect al devenirii profesionale.....	81
<i>Iulia ZAHARCO</i>	
Aspecte ale implicării studenților în autoguvernarea universitară.....	83
<i>Larisa CHETOVA</i>	
Eficiențizarea studierii conținuturilor geografice prin intermediul metodelor interactive grafice.....	85
<i>Aurelia BEȚIVU</i>	
Valențele formative ale strategiilor diferențiate în profesionalizarea inițială a cadrelor didactice.....	87
<i>Nadejda ȘOVA</i>	
Rolul tehnologiilor informaționale și de comunicare în formarea competențelor de comunicare în ciclul preuniversitar.....	89
<i>Victoria OJOVAN, Viorica MAFTEUȚA</i>	
Formarea competenței „A învăța să înveți”.....	91

<i>Natalia POSTOLACHI</i>	
Metodologia formării competențelor de management al clasei la studenții psihopedagogi.....	93
<i>Rodica MAFTEUȚA</i>	
Dezvoltarea competențelor de comunicare și negociere la managerii școlari.....	95
<i>Lilia VASILACHI</i>	
Valențe formativ-educative ale metodelor interactive la orele de dirigenție.....	97
<i>Violeta CIUNTU-SAMSON</i>	
Metacogniția și învățarea prin proiecte la elevii claselor primare.....	99
<i>Reghina STOLEARENCO</i>	
Metodologia predării-învățării operațiilor aritmetice în clasa I	101
<i>Lidia SÎRBU</i>	
Formarea și dezvoltarea competențelor cognitive la elevii claselor primare în cadrul studierii numerelor naturale	103
<i>Natalia MORARU</i>	
Metodica predării problemelor de logică în clasele primare.....	105

PSIHOLOGIE

<i>Aliona MÎRLEANU</i>	
Reprezentarea socială a profesiei de psiholog.....	107
<i>Sanda MACARI</i>	
Dependența de rețelele de socializare.....	109
<i>Cristina DUCA</i>	
Suferința și iertarea din perspectiva consilierii psihologice și pastorale.....	111
<i>Rodica CATAREU</i>	
Particularitățile psihologice ale evaluării personalului în instituțiile publice și ONG-uri.....	113
<i>Irina PLOTNIC</i>	
Abordarea depresiei postnatale din perspectiva maternității și a paternității.....	115
<i>Елена ШАНДРУ</i>	
Представления о качестве жизни у лиц, страдающих сердечно- сосудистыми заболеваниями.....	117
<i>Екатерина ПОСТОЛАТИЙ</i>	
Особенности механизмов защиты личности, склонной к гелотофобии	119
<i>Ольга КОЛЕНОВА</i>	
Взаимосвязь чувства вины и индивидуально-типологических особенностей у заключенных.....	121

<i>Анастасия КОВРОВА</i>	
Особенности отношения людей с миопией к личному будущему.....	123
<i>Елизавета ВОЛОШИНА</i>	
Особенности иррациональных убеждений у лиц, страдающих мигренью.....	125
<i>Лидия БУРЛАК</i>	
Взаимосвязь алекситимии и совладающего поведения у студентов.....	127
<i>Anna ȘIȘIANU</i>	
Extraversiune/introversiune și starea subiectivă de bine la tineri.....	129
<i>Valeriu POPOV</i>	
Strategii de dezvoltare a comunicării asertive la angajații din sistemul financiar-bancar.....	131
<i>Tatiana DOBROVOLSCHI</i>	
Ameliorarea stării de bine la angajați prin tehnici NLP.....	133
<i>Cristina MHIȚAREAN</i>	
Consilierea psihopedagogică a persoanelor cu necesități speciale.....	135
<i>Lilia PASCAL</i>	
Abordarea conceptuală a serviciilor de reabilitare a abuzatorilor.....	137
<i>Mariana CARACAȘ</i>	
Relaționarea interpersonală în familia persoanelor dependente de telenovele.....	139
<i>Tamara NEDERIȚĂ</i>	
Modalități de soluționare a conflictelor. Consecințe provocate de divorțul părinților.....	141
<i>Maria BULAT</i>	
Specificul psihopedagogic al comunicării la militarii în termen.....	143
<i>Tatiana UNGUREANU</i>	
Relația dintre orientările axiologice și decizia profesională la studenți	145
<i>Natalia BOTEZATU</i>	
Influența familiei la integrarea copilului în grădiniță.....	147
<i>Nicolae CHETRARI</i>	
Influența stilului de educație din familie asupra motivației învățării la adolescenți.....	149
<i>Dorina CUROȘU</i>	
Modalități de soluționare a conflictelor conjugale din perspectivă de gen	151
<i>Zinaida PAVLOV</i>	
Impactul familiei asupra ghidării în carieră a adolescenților.....	153
<i>Nadejda BUTNARI</i>	
Atitudinea cadrelor didactice cu referire la comportamentul dezadaptativ preadolescentin	155

<i>Olesea CARAION</i>	
Relația dintre stilul de conducere și climatul organizațional.....	157
<i>Hristina JABINSCHI</i>	
Coaching-ul – promotor al unui nivel nou de autocunoaștere personală și profesională.....	159
<i>Angela CUCU</i>	
Particularitățile adaptării copiilor către școală.....	161

SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

<i>Maria DIDORUC</i>	
Caracteristici ale sistemului de protecție a copilului contra abuzului...	163
<i>Irina RACU</i>	
Modalități de pregătire pentru liberare și reintegrare socială a deținuților vârstnici. Cazul penitenciarului nr.13.....	165
<i>Doina BLIUC</i>	
Factori determinanți ai abuzului asupra copilului în cadrul familiei. Cazul orașului Dondușeni.....	167
<i>Sergiu OCERETNÎ</i>	
Rolul grupurilor locale de lucru în consolidarea mecanismului de referire a copiilor sub vârsta răspunderii penale și a celor aflați în conflict cu legea către serviciile comunitare.....	169
<i>Olga CERNEI</i>	
Incluziunea persoanelor cu dizabilități fizice în câmpul muncii – realități și perspective.....	171
<i>Lilia TÎMBUR</i>	
Violența în familie și traficul de femei: probleme de cauză și efect	173
<i>Anastasia PETROV</i>	
Optimizarea instituțiilor de învățământ în Republica Moldova: aspecte economice și sociale.....	175
<i>Tatiana TABAC</i>	
Comportamentul consumatorilor de automobile în societatea moldovenească din perspectiva teoriei faptului social....	177
<i>Marina RUSU</i>	
Admiterea în instituțiile de învățământ superior: realități și oportunități.....	179
<i>Olga CIUGUREANU</i>	
Suicidul în rândul adolescenților: factori determinanți și metode de prevenție.....	181
<i>Carolina GURĂU</i>	
Modele aplicate în cercetarea stilului de viață.....	183
<i>Octavian MOȘIN</i>	
Rolul Bisericii în promovarea asistenței sociale.....	185

Sesiune națională de comunicări științifice studențești

25-26 aprilie 2013

Rezumatele comunicărilor

Științe socioeconomice

Științe sociale

Redactori: Antonina Dembițchi

Valentina Mladina

Procesare computerizată: Tatiana Bulimaga

Rodica Șoitu

Margareta Prohin

Semnat pentru tipar 09.04.2013

Format 60x84 1/16

Coli de tipar 12. Coli editoriale 11,5.

Comanda 144. Tirajul 115 ex.

*Centrul Editorial-Poligrafic al USM
Str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009*